

بەرگ سئیه م

هه‌رمانیگ له په‌راویژ ژیان!

موور، ئاغه‌میره و چه‌مه‌ری
له فه‌ره‌نگ کورده‌واریا
تایبه‌تی پارێزگه‌یل (ئیلام و کرمانشان)

کۆکردنه‌وه و شیرۆقه‌کردن: س.ج. ژیار

ناسنامہ ی پرتوڪ

- مزار : بهیتیل موور و ئاغهمیرپه و چه مہری
- ناو پرتوڪ: هہرمانینگ له په راویز ژیان!
- بهرہه فکار : س. ژیار جه هانفہرد
- تیراژ :
- چاپہ مہنی :
- بهرگی سییہم

سیاس و پیزانین له به پیزانینگ ک لهی به ره مه یاریکارم بون و
هروه ها ئه و که سانهی که ئی به یتیل گه لیرییه نرام گنراننه و:
ئه ختهر سه یادیان [1] مه ریهم غولامی [2]، مه لووس
جه هانفهرد [3]، یاسر سه نایی [4]، کافییه ئه سه دی [5]، والییه
که یانی [6] شاهمراد سه یادیان [7]

پیرست

	به ش یه که م
	پیشه کی .....
	شیوه ی دابه شکردن (دهسته به ندی)
	شیوه ی لیکۆلینه وه
	ناساندنی شیواز موور و موورهار
	به ش دووه م
	له سه ر چۆنیه تی و جیاوازیی مووره گان .....
	کورتیه باسیگ له ئاغه میره و .....
	چه مری .....
	کوته ل
	پرسه له فه ره نگ کورده وارییا .....
	به ش سنیه م
	تیگست موور، ئاغه میره و .....
	بیوگرافی یاریکاران .....

بہش یہکم

2 - 1

ناساندنی شیواز موور و موورہار

پيشهكى

ژيانى عەشيرهى، ئىللى، گۆندىشىنى و شارى كارىگەرىهكى ئىگجار زۆرى له سەر فۆلكلورى كوردى هەبووه و دەتوانين له نيو بەشىكى سەرەكى له لايەلايه، هۆره، موور، بنملى و هتد، گەلەك دەستەواژەى تايبەتى و فكرى و هزرى تايبەت بەمانەوه ببينين بەلام ئايين بە واتەى مەزەبەكەيهوه نەيتوانيوه كارىگەرىكى ئەوتوى له سەر ئەدەبىياتى فۆلكلورى ئەم ناوچانە هەبىت، بۆ نموونە من ئەم سىبەرگە — كه بەيت و هەلبەستى كوردى بە مزارگەلىكى جياوازى فۆلكلۆرهوه له خۆ دەگرئ — تەنانەت سى دانە بەيتم نەدۆزىوهتەوه كه رەنگ و بوونى مەزەبەيان هەبىت. هەر چەند كه ئەم بەرگە (بەرگى سىيەم) بە گشتى له سەر موور و مردن و چەمەرىيه كه دەبىت، پىر بىت له بەيتگەلى مەزەبەى، بەلام له فۆلكلورى كرماشان و ئىلام وەها شتىك نابىنى. هەلبەت پرتووكگەلى پىرۆزى يارسانەكان بە كوردى نووسراوه و گەلەك لەو پرتووكانە باسى ئايىنى يارى دەكەن يان پەيرەوانى ئايىنى شيعە له كۆرى ماتەمىنە بۆ ئىمام حسەين چەند بەيتىكى تايبەتيان هەيه — كه دىرۆكى ئەو بەتانەى كه بۆ ئىمام حسەين

وتراوه، له سهد تا سهد و په نجا سال تيپه پ نايي - به لام ئه وهى كه
جيگاي سهره نجه، ئه وهيه كه ئه مانه ي كه له سهر مه زه ب و ئايين
وتراون جگه له چند به يتيان، ئه و دوايانن فولكلور نين.

.....(ناته واوه)

شیوہی دابہ شکردن (دہستہ بہندی)

ئى پرتوکه ک ناو موور، ئاغه ميرپه و چه مری دو ناوچهی باشوور
روژهلآت کوردستان - ئیلام و کرماشان - ئى ئه وخوهی گرتییه هر
دریژهی بهرگهیل ئه ودوای "هرمانیگ له پهراویز ژیان" ه . به لام ئى
ئافراند ه گهرد ئه و بهرگه یلا جیاوازه و وه پیچه وانه وه "ئى به شه"
ئافراندنیگه له ناو خه م و خه فه تا و دالگ له ئیره ئه ده بیاتیگ وه ناو
بهیت موور ئافراندییه و پیانگیش بهیته یلیگ وه ئاغه میرپه و یا "راپا/
ره ورپه" ئى ژوشى ک تاییه تی پرسه و نازیه تبارین .

ئى زنجیره پرتوکه، ئافراند ه ژنه یل و پیانگیه ک له دریژیی
دیروکا میژئى و فکریان له جوگرافیای له روژهلآت ناوین وه ناو
کوردستان سه قام گرتییه و ههروه ها ناوه پوک ئى بهرگه یله له زایین
تا مردن ئه و خوهی دگرئى . یه شیه سییه مین بهرگییه ک ها له وه ر
دهس ئیوهی ئه زیز . ته نیا دخوازم ئامارهیگ وه نیشانه یلیگ ک له ناو
ئى پرتوکه هاتنه بکه م، نیشانه یگ ک وه شیوهی دو قولاو [...] له
ناو بریگ له بهیته گان هاتییه ، ناو ئه و دو قولاو ه ناو ئنسان ئه وخوهی
دگرئى . وهی بوونه وه ک بهیته گان فولکلورن و له هر ناوچه یگ وه
شیوه یگ تاییه ته و ئى ژوشیرییه ن و ههروه ها مووره ار وه سالوئنگار
خوهی ناو مردئى خوهی یان ئه وکه سهی ک له لای ئه زیزه
نه یده وشوونئى و له جیگه ی ئه و دو قولاو ه دادنه ی؛ منیش له ناو
که سه یل خاس واز هاوردم و وه چول هیشتمان .

خَال گرينگي ک بايه س ئاماڙهي پي بکھم تيکه لآوي بهيتهيل موور و
 ئاغميره وه . ئي بهرهمه بهيت و ههلبهستهيلئ ئه و خوهي دگري ک
 زورميان له ناو موور دخوهنيهن و بهش که ميگيشه لييان بهيت
 ئاغميره و يا راران، هه ر وهی بوونه وه ک زورم بهيتهگان هاوبهشن،
 منيش وه شيوهي ئاويتار هه ر دو بهشهگه له ناو يه ک دهسته بهندي
 ئه لفويبي هاردم . ئهلبهته له ئاغميره و بهيتهيل تايبه تيگ هه س ک
 تهنيا له کات رهوپه و کردن ئاغميره و خوهنيهن و زورميانيش
 ههلبهستوان ئاغميره و کهر فلبداهه وه تهواري و رهوش ژيان مردنيا
 هه لوه سي ک من له ئه و بهيتهيله واز هاوردم و گولچنيگ له
 بهيته يليگ کردم ک فولکلورن و له ناو خه لکا وه شيوهي ئه دهبيات
 فولک ناسيهن .

شیوهی لیکۆلینهوه

وهی بوونهوه ک ئی پرتووکە وه شیوهی مهیدانی کۆئه وکریاس، هه‌رله‌یوا تا ئیسه کار فره گرانیگ له سه‌ر ئی مژاره نه‌کریایه، ته‌نیا سه‌رچاوه‌ی ئی کاره که‌سه‌یلینگ که ناویان وه‌ک راوی ئی شه‌عه‌ریله هاتتییه و له هه‌یج سه‌رچاوه‌ی پرتووکخانه‌ییگ که‌لک وه‌رنه‌گیریایه .
ئی پرتووکە له دوو به‌ش پیک هاتتییه .

به‌ش یه‌کم، باسیگه له سه‌ر فه‌ره‌نگ و پرسه‌ی کوردی ک باسه سه‌ره‌کیه‌گه‌یشی هه‌ر وه‌ک لیکۆلینه‌وه‌ی مه‌یدانی له ده‌م خه‌لک کۆئه وکریاس .

به‌ش دویم، تیکست یا به‌یته‌گان موور و ئاغه‌میره‌و ئه‌و خوه‌ی دگری ک ئی به‌شیشه هه‌ر ئه‌وجۆره‌ی ک باس کردم له ده‌م خود خه‌لک تو‌مار کریایه . وه‌ی بوونه‌وه ک مژاره‌یل فره جیا‌وازیگ له ناوی نییه و گشت به‌یته‌گان تاییه‌تی پرسه‌س هه‌ر وه شیوه‌ی ئه‌لفبایی چینیانه .

ناساندنی شیواز موور و موورهار

ژن کورد ئیجاره وه دهنگ ههیمهپۆ و شینکردن خوهی شیوازینگتر له موسیقا وهکار دگرئ ک باوهپ کهم لهیوا شیوازینگ له ناو هیچ فرههنگیگر نییه . دهنگ ئافرهت کورد له وهخت پرس کردن له ناخ دیروکا تئ و ژانهیل چهن هزار ساله ی وه مووره و دچرئ و تمام بار و خهفته تیگ ک له دریزایی زه مانا هاتییه سه ملییا وه شیوه ی ناخوداگا تیریده زوانا . ههرلهیوا دهنگ تاییه تییان له دهم شینکردن؛ بیگومان ده میگ ک چهن ژنهیل له برابهر یه کتران قرار دگرن و دهسکه نه شینکردن، که سانینگ ک گوشته کن ئه و شینکه ره یله نه توش نۆستالژیایگ بوون و فکر دکرئ ک سه مفۆنیا یگه ! ئه و ریتمه گه ک وهکار دگرن وهک (وهی وهی وهی وهی - وای وای - بای بای) ئه وهنده هاوساز و هاوکات گهرد یهکا ئجرا ی دکهن . ژانینگ له ناخ دیروکا ها له ناوئ، ههر ئنسانئ ئه ولای خوهی دکیشئ تا بووه گوشته کن ئه و سه مفۆنیا . که سینگ ک له ناو ئه و فرههنگه نه و یان ئه و شیوه ی ئجرا وه چاو خوهی نه وینئ بیگومان باوهپ نیه که د ک ئئ ژنه یله له هیچ زانسته یگ دهرس نه خوه نینه و ته نیا و ته نیا میراتیگه له فۆلکلۆر کورد ک گه یشتیه سه پییان .

ژن کورد چۆن له ناو ولاتیگ ژیا یه تا راده یگ نابهر به ری کۆمه لایه تی له ناوین خوهی و پیایگ دییه ، جهف ۆ کۆمه لگه و سیستم پیاسالاریی له رییه یل جورایجۆره و وه کوو: ئاین، نه بۆن دهسه لات ۆ

سهره خوه، هيرشت و په لامار ولاتهيل ١ هاوسا و... ١ ئي دهرفته و دهره تانه وه ژن نه دايه ك بتواني وهك پياي له گشت بواره گان ژيانئ له ناو كوومه لگه نازاد بوو، ههروه ئي بوونه وه تمام خه لاقيه ت خوهي له دهرؤن خوهي په روه رده كردييه و له وهخت روداو له ناخ ٢ دهرؤنا تيريتانه زوانا وهك: لاهه لاهه كردن، مووره اوردن، شينكردن و... ئي مژاره يله ك ئامازه وه پييان كرديمن تاييه تي ئافره ت ٣ كوردن ك له دريژاي زمانا خوهيان وه ئي شيوه ئاره خا كرده .

ژن كورد له كات مووره اوردن بي هيچ چه وته فه قوويگ له ناخ ٤ دلا دهسكه يده چرين و رازانه وهي دليري و ته واري، يان دلسوزي و خوهنده واري كور، دوت، باوك و براي خوه يان هه رچيگ شايانئ بټه، وه شيوهي ته كبه يت يان هه لبه ست مووره و چريده ئي ئوه يش وه دهنگيگ ك له ناو خه فه تا و ژانا تن، دهنگيگ ك دل هه ر مروفيگ دته زينئ!

ژن كورد وهك مروفيگ خه مخوره، ئرا هه ر ئنسانئ ك كوچ ٥ دوايي كردييه وه پاوگوره ي خوهي موور ئراي تيرئ.

ئه لبه ت له ي چه ن دهه ي دوايه پياگيش موور تيرئ و هيما نيش له ناوچه ي له كستان ٦ زورم هه ر مووره اوردن پياگ باوه تا ژن! به لام له

1 - بنورده: پيشه كي بهرگ يه كه م ئي پرتووكه.

2 - رهنگه له ناوچه يله كستان وه بوونه ي دقروه كه فتن له جوگرافيا و بقنيان له پهراويز، ئي دهرفته وه گشتي له ژن سهنبون و ئي هونه ر وه مدوو پياوسالارييه و كه فته بټه دهس پياگ.

ناوچهی کرماشان و ئیلام و خانه‌قین هر ژن خولقینه‌ره و پیاگیش
خاوهن هونه‌ر تر وه ناو چه‌مهری و ئاغه‌میره‌وه .
چه‌مهری شیوازینگه له مؤسیقای پرسه و سوگواری کورد ک وه
بوونه‌ی هه‌ماسه‌یگ ک ها له ناوینیا ته‌نیا و ته‌نیا پیاگه ک دتوانئ
خاس ئجرا‌ی بکه‌د . له به‌ش چه‌مهری خاستر باس ئئ مه‌قامه کریایه .
بیگومان هر گه‌لیگ ک ئه‌وه‌نده مؤسیقای فولکلور و خودزا له
ناوئ بوو دتوانئ له ناو دنیای مودرن هاوچه‌رخیشا گه‌ل پیشه‌که‌فتئ
و نووخوازئ بوو به‌لام ئه‌گه‌ر ده‌رفه‌ت ناساندن و پیشخستن فه‌ره‌ه‌نگ
سه‌ره‌تایی خوه‌ی پی بدرئ ...

له سهر چۆنیهتی و جیاوازیی موورهگان

ل. ههر ئهوجۆرهی ک تمام بهشیل تر موسیقا له ناو خوهیان شیواز تایبتهت و جیاواز له یهکیگ دین، مووریش شیوازهیل لهیوا تایبتهتمهندیگ دیرئ ههرچهن ک موور وهگشتی ئاواز یان شیواز سهروهخوهییگ نییه و له دابهشکردن موسیقا دبووه بهشیگ یان شیوازیگ له هۆره ک ئی شیوازه تهنیا تایبتهتی پرس و سهرخهشییه. بهلام ههر ئی شیوازه - موور - له ناو خهلك كوردا وه چهن جۆروه دخونهیهی و له ناو خوهیشی هلایه چهن شیواز جیا له یهک دیرئ ک وهداخهوه تا وه ئیسه ناویگ له سهرییان دانهتریاه

یان ئەگەریش ناویگ داشتن له دریزی زه مانا وه هوی نه بۆن
نۆسینیان له هۆره و چینه .

ب. بهیتهیلی ک له موور چریه، وهک یهک نین و مژارهیل
تایبه تیگ دین ئا نمونه: ئا رازاندنه وهی ژن، پیانگ، پیره میرد،
پیره ژن، سهردار و گه وه، جوان، ده زۆراندان، زگوردی، منال و... هتد
بهیت و هه له بهست تایبه تیگ ههس. موورچر بیجگه ئه وهی ک ئا
مردی موور تیژی ته نانهت ئا ئه وانهی ک له شوون میلکانیشی
مانه سه و ئی قشی. رهنگه دانگ و باوگی گهرد یه کا بمن، موورهار له
بهیتهیلی که لک وه رگری ک هاوچه شنی گهرد بیگه سی و
بی سه رپه رستییا بداشتوو... موورهاریل زۆرم له کات مردن هه
مروقی یه کمجار که سایه تی مردی له وه چاو دگری ئیجار دهسکه ده
موورهاردن، تا بهیتهیلی ک ئا ئی قشی شایانی بوو و له چۆ زمان
هۆرشهیی و وه پیه بۆن ئه و که سایه تیبه بگونجی .

هه ره لیهوا ئا ئاماره کردن و تاوتوی و دپیه که وکردن خیرا له خواره و
چهن نمونه دخیمنه وه چاو به ردهنگ هه نین و هیژا تاکو له
ناوه پۆک ئی پرتوکه وه خاسی بره سیده و.

1 . نمونه یلینگ ئا ساره ژن/ که له ژن:

به و سه ر بووه سه و له عه لیخانی¹

چیده لای کام کوپ وه شه و میوانی

1 - elixani جۆریگ سه روین کوردییه ک زۆرم ساره ژنهیل به سنه ی وه سه ره و.

له ناو ئی دوختییه ساره ژنیگ درازنیده و ک پیشتر سه روین به ساسه وه، موورچپیش له رهوش و که سوکاری ئاگاداره و دزانی ک پیشتر چهن کورپیگیسی مردی، ههروهی بوونه وه له ناو دویم خشتا ی ئوشی، چیده سه لای کام کوپ وه شه ومیوانی!

نمونه یگ تر:

بال که له خفتان¹ کالاولاوه²

زهردی مل وه بان دو که ز³ بالاولاوه

ئی بهیتیشه ته نیا رازاندنه وهی ئافره تیگه ک فره ته پپوش بقیه .
موورچپ، ئی بهیته له دهم خود جوانه گه و ی ئوشی .

2. موورهار ئی بهیت خواره ئرا ژنیگ ی ئوشی ک پیشتر

میرده گه ی مردییه و ئیسه یسه له دهم پیاگه وه هال و رهوش
مناله گانی دپرسی .

خانم خواهش هاتی زقر وه پاده وه

راز به تیمانم ها وه لاده وه

3. نمونه یلیگ ک ئرا جوان به نه کار:

ئراد نه کوتام رکان وه رکان

نه خسمه پتیا شه ق ده زقران

1 - xiftan جوړینگ کوله نجهی تاییه تی ناوچه ی که له وره .

2 - kaławala کالای گه وره .

3 - gez زهر، متر .

موورهار له ناو ئی بهیت سه رینه، دالگه وه گهرد کوپر، راز و گلہیی دکهد و ههروهها ناماژه وه زگوردیی کهد که وه و جاخ کوور مردییه .

بیلا قه وره گم ده ریچه دار بوو

تا هاوکوپه یلم لیمه و دیار بوو

موورچر ئی جاره له دهم خود لایه نه و موورتیژی و خوهی نهیده جی ئه و جوانه ک مردییه، ئی بهیته زۆرم ئی مۆرفیگ ئی قوشنه ی ک هاوکوپر و ره فیک فره یگ داشتییه .

4. نمونه یگ له بهیته یلی ک ئرا وهویه یلی ک چینه سه مال بهخت و ئیسه دالگ یان باوگنیان - یان ههردووانیان - مردییه و دی پاخشه ی مال باوان نیه که ن. چۆن ته نیا دالگ و باوگه ک جیاوازی فره یگ له ناوین منالییا نیه وینن. له ناو فرههنگ کورده واری مال باوان، همی و دلگه رمییه ئرا دۆت ئی ک ته نانهت چیه سه مال بهخت:

رازیانه سهوز نه که ی وه ریخانه وه

دقوت بی دالگ (بی باوگ) گل نیه خوهی وه باوانه وه

5. نمونه ی ئرا که سهی ک ده زقرانه گی مردییه:

له یلی و مه جنوون یهک یهک دینه وه

بی خودا خافز له یهک بقنه وه

6. نمونه یلیگ ئرا که سه یلیگ ک و جاخیان یان شوون

کوانگنیان کووره:

بیلا بایده و خوار قازمه ی جو راجوور

تاگه ر بکه ئی قه ور و جاخ کوور

له ناو ئى دوخستيه وه ئاشكرايى ئاماژه وه وجاخ كورر دكهى،
 ئهلبهت له نيشانهيل وجاخ كوريش كهلك وهر گرتييه، وهك
 كه رهستهى قازمه ك نيشانهى كهندن و ويرانيه، ئى كه رهسته نۆرم
 ئرا قهور كهندن وهكار دگريهى. له ناو ئى بهيته ئۆشئ بيللا قازمهيل
 جۆراجۆر بايده وخوار، نهك ته نيا قازمهگ بوو، ئرا ئه وهى ك وجاخ
 كورر دى هيچ كوانگ و شوون مليكانتيگن له بان زهوى وه جيه و
 نه مايه .

7. نموونه ييلنگ ئرا كه سه ييلنگ ك ته نيا منالنگ داشته و

ئه وه يشه له شوون چهن سال گه وره كردن و هۆگري ئه مر
 خودا كردييه :

چهن سال له خزمهت نه مام نوو بقم
 نه مام هه لكه نيا خوه م ره نه چرئ بقم

8. نموونه ييلئ ئرا سه ردار و گه وره ي ك خاوهن ديواخان و سفره

بقيه:

پشت بهى وه پشتى ديواخاندو

چق گول بپهوزيه وه ميتواندو

له ناو ئى بهيت سه ره وه ئاماژه مرؤقى دكهى ك ديواخاندان و
 خاوهن سفره بقيه و دهر مالى وه رق گشت كه ستيگ ئاوه له بقيه .

كول ديواخانه گه ي، چوو زافرانه

جى به زم و ره زم، چهن به گله رانه

له ناو نۆرم بهيته يلى ك وه شيوه فۆلكلۆر له باشوور رۆژه لات
 ههس ئاماژه وه سه ردار، خان، گه وره ي ئيئل و... دكرئ ك

نیشانه یلیگن له سیستمی خان و خانایه تی له ی ولاته . ئەلبەت هیمان ئی سیستم هەر له برینگ له شوونەگان ئی لاتە تا رادەگ بەردەوام مایە .

9. نموونه یلیگ ئرا ژنیگ ک وه سەر منالەگه یه و مردییه :

دایه ی هیسته جی تلف له گاپاره

خه لک ئیوه تی کهید وه لنده و لاره

ئى بهیته راوهات له ژنیگه ک له پاش ئه وه ی ک منالەگه ی هاتییه سه دی، خوهیشی ئه مر خودا کردییه و موورهار ی قوشی له شوون تووا دی کی ئی منالده ئیوه ت دکه ی؟

10. نموونه یلیگ ئرا شکاره وان / نه چیره وانه یل:

که لینگ له که لان خوازی¹ مزگانی

سه یادیگ مردییه وه نووجوانی

هلایه نه چیره وانى تا وه دوو - سى دهه ی پیش وه ک دابونه ریتیگ له ناو ئی ولاته باو بۆیه، هه رله یوا خه لک کرماشان و ئیلام وه گشتی باوه پمەند ئه وه نه ک که سیگ ک له دریزایی ته مه نیتیا نه چیر فره یگ کردبۆ و هه یچ ده میگ واز له ئی کارئییه نه هاوردبۆ، ئاوه یشته یگ که له لای خه لکه و وه "مه له که" ک وه ک به رپرسیار ئاسک و نه چیره یله، نووپی دکه ی. هه رله یوا باوه پمەند ئه وه نه ک ناوبریای نووپی بکهید و بۆشی تا هه فت نه سل خیر نه یینی، هه ره و

¹ - xiwazî دخوازی، تواس.

نورپه کارییه و تا وه هفت نسل له پاش خوهیشی هر
نفرینکه ردهس¹ (!)

پ. جیا له ئەوانه ی ک له سهره و ئاماژه پێیان کردیم، فره یگ تر
له ی به یته یل ناو پرتوکه هه ن ک هین سهرده م دیاریینگن و ئاماژه وه
دیووک و روداوینگ دکه ی ک قومیاپه وهک:

کاتوره² گیریا س، رنوو بئدهنگه

ئیلام چه وه پئی و له ی تفهنگه

له ناو ئی به یته وه خاسی دیاره ک ئاماژه وه شه پ ناوین دو تیره ی
کوهرد که لهورپ و لوپ دکه ی ک له چیای رتۆ له که ل کاتووران له **سال**
.... رودایه . ههروه ها له ئی به یته ی تیشه ئاماژه یگه وه دهس و تیر
سه یمرای و عه لیمرای له هۆز سه یادیان که لهورپ.

ج. ههروه ها له ناو ئی چوار - پهنج دهه ی رابردویشه، گه لینگ
به یته ئافرینیاپه ک له ناو خه لکا شیوه ی قۆلک گرتنه س ئه وخوه یان
و له هه ر ناوچه و دهقه رینگا وه که میگ دهسکاریه وه که لکه لنیان
وه رنرگرن، وهک:

یه تهخت کییه له وره چقیانگه

ئه وه [.....] جواوئی کریانگه

---

¹ - یه باوهرپنگه له ناو خه لکا و فکر و باوهر نووسه ر نییه .

² - katûre به شیگه له لقه ی رنوو له پارێزگه ی ئیلام.

له ناو ئى به يته نيشانه يلىگ وه تهخت و جواوكردن ههس ك ريكهفت
و ديروك ئى به يته روشنه وكهى ك هين ئى سى - چوار دهههى
دواينه سه .

ئپامان دياريهه و بۆ ك ژن موورهه، شارهزاس و زانى هه به يته
مووريگ ك ها له هافزهى له چ شوونىگ و ئپا چ كه سايه تىيگ
بوشيدهى. هه رله يوا تا راده يگيش ئپام دهركهفت كه به شىگ له
به يته گان له چ سه رده ميگ ئافرينيانه . ئه لبهت زۆرم ئى به يته يل ك
له بهش دويم ئى پرتووكه هاتنه، ديروك دپ و دريژىگ ديڤن و له
دريژايى زه مانا ئه وقه ره پالويانه (پالايىش بۆنه) تا له يوا ريك و
پيكه وبۆنه . هه ر ئى ريك و پكيانه بۆسه بايس يه ك له زۆرم
ناوچه گان - وه كه ميگ جياوازييه و - له سه ر زار خه لك بوون و
قدمه تيان هه لگه ردييده و ئپا رۆژگارهيل دۆر و دريژ.

کورتہ باسیگ له سهر ئاغه میره و

فره یگ له بهیتهیل ئاغه میره و گهرد موورا هاوبه شن و وه شیوهی ئاویتار له ناو ئی بهرگه هاتنه، ئەلبهت بهشیگ له بهیتهیلی ک له ئاغه میره و دچنه کار رازانه وه و شیوهی ژیان ئەو ئنسانه بقیه ک ئاغه میره و که ره گان ئپای دخوهنن یانئ هر کهس له هر پله و پیگهی له ناو کۆمه لگه بقیه، نه کهم و نه زیای هر ئەو که سایه تییبه وه پرسه که ران و به شدار بۆوان ئەو مه راسمه ناساندنه .

شیوهی خو هنین ئاغه میره و:

له ناو ئی شیوازه له سه ره تایا ئەو که سه ی ک ئەندام ره وره و که ره گان و له ئەودوایان شاره زاتر و زانیاریئ فره تره، هر له یوا بهش هه لۆهستان دیرئ، وه شیوهی هه لبه سته و ده سه که یده

پیشہ کیلنگ له سهر ژيان مرؤفايه تي و به قا و به فاي دنيا سه بارهت وه
ئاوه يشته يل بان زهوي وه تاييهت ئنسان .

ئاغه ميرو له سهره تايا هم ئرا نيرينه و هميش ئرا ماينه ئجرا
بقيه . ئه لبهت زورم ئه گهر خان و گهره ي ناوچه يگ ئه مر خودا
بكردايا، چه ميري ئراي نان و زورم خه لك وه مدوو هه ژاري و پله و
پينگه ي كو مة لايه تيبه وه كه متر له ئي به زمه له ناو پرسه و
سهرخو ه شيان بقيه . ههروه ها كه وه تيم ئي دابونه ريته هم ئرا پياگ
و هميش ئرا ژن بقيه .

له ناو ئه و گرؤپ ئاغه ميرو هه يه كينگ به يت دخونه ئي و ئه ودواي
هاورپيه گانئ دووان دووان دس دكه نه مل يه كترانا و دوچاره ي
هه رئه و به يته دكه نه و له پاوه چيئا، ئاغه ميرو - ره و په و دكه ن؛ يانئ
له پاش خو هندنه وه ي هه ر خشت، ئه ودواي گرؤپ ئاغه ميرو كه ره گان
ئئ وشه يل و به يته يله دوواژه وه دكه ن:

"هه ي ره و ره و ره و، هه ي ره و ره و ره و ئاغه ميرو"

نموونه ي له هه لبه سته يلنگ ك له ناو ئاغه ميرو دخونه يه ي:

كاتوره گيرياس، رنو بئده نگه

ئيلام چه وه رنج و له ي تفه نگه

باريم ئه وه زور سئ كوره ي عه باس

تيره نازي كه ن له چه پ و له راس

باريم ئه وه زور سئ كوره ي عه باس

له مه جلس ئاقل و له جه نگ تيره ناز

□

له خرمه‌ی راخیز که له یل کردن رهم
تقله‌وه‌ن له ژیر مارده‌مت داس خهم

هتد...

هه‌لبه‌ستوان و شارپه‌زای ئاغه‌میرپه‌وخوه‌نه‌گان له سه‌ره‌تایا خشتیگ
دخوه‌نئ، و ئه‌ودوای گروپه‌گه‌ک له دو که‌سییا ده‌سپیدکه‌ی تا دهه و
دوانزه که‌سی، له ناوین هه‌ر خشتیگ "ئاغه‌میرپه‌وکه‌ن.

هه‌لبه‌ستوان و سه‌رده‌سته‌ی ئاغه‌میرپه‌وکه‌ره‌گان:

" کاتوره‌گیریا، رنوو بیده‌نگه "

گروپ ئاغه‌میرپه‌وکه‌ره‌گان:

" هه‌ی ره‌و ره‌و، هه‌ی ره‌و، ئاغه‌میرپه‌و "

سه‌رده‌سته:

" نیلام چه‌وه‌پنج و له‌ی تفه‌نگه "

ئاغه‌میرپه‌وکه‌ره‌گان:

" ئاغه‌میرپه‌و هه‌ی ره‌و هه‌ی ره‌و "

شیر خوه‌ندن و ئاغه‌میرپه‌وکردن هه‌ر وه ئی شیوه‌ دریزه‌ دیری تا
کو‌تایی مه‌راسمه‌گه .

ناو چه‌ن که‌س له ئاغه‌میرپه‌وکه‌ره‌یل وه‌ناوبانگ کرماشان و نیلام:

ئاغل شاعیر، عەبدولکەریم، عەلی مروەت، قەمەر، محەمدەعەلی
تابەزر، سوحبەت مرادی (خێڵ رەزی)، کاگە مەسۆر، عەلی ئاغا
شارە، عەلیجان مۆشکۆشی، خودامرای و ناسرە (خولگە)، ...

ئاغەبیرەوکه رەیل هاوچەرخ:

سەیدەعەلی نووری، ئامە ی غولامی، میرئاغا، عەباس حاجی بەیگی،
عەلی ناسری. ئامە د ئازاد ناسیای وه ئامە جەیران و...

چهارمى

چەمەرى بەشىگ لە مۇسقىي خەمبارى و پەرسەي گەل كوردە ك زۆرم لە ناوچەيل ئىلام، كرماشان، لەكستان و لورستانا تابە .
چەمەرى وە پىچەوانەي موورەو گەرد ساز و ديولا (زورنا و دهول)
ئجرا دبوو .

.....

وە مدووه يلىگ لە پيشر باسيان كرديمن ئامار چەمەرى ئرا ژن فرە
كەمتر لە پياگ بقرىه - ئەلبەت لە ئى سەردەم هاوچەرخيشە
هيمانىگ ئى مەراسمە وە شيوەي تاك و تووك ئرا ژن وەرپوه دچوو .
ئرا خەزال سەلتەنە خوەيشك عەباس خان قوباديان ئى دابونەرىتە
وەرپوه چى - ئىسەيشە ئى دابونەرىتە وە گشتى نە تەنيا ژن ئرا
پياگيش دى فرە كەم ئجرا دبوو .

بەش سەرەكى چەمەرى، ژەندن ساز و ديوله - بەزمىگ ك دژەنن
هاوساز وەل وەي كردن ژنەيلاس و ميلودىي "وہى وہى" ددەي؛ لە
پاشىيا دەنگ سۆزدار چەمەرى خوەنەگان ك هاورپيى ئەو مۇسقىا و
دەنگ شين و ھەيمەرۆ ژنەيلە دكەي .

نامیرھیل ژھنن له چه مھرییا:

دیوَل کوت و سورنا ژھن، زۆرم کاوولین، هەر ئی کاوولییه یله ک له بنه پرت و بنچینه وه کورد نین به لام خزمهت یه کجار فره یگ وه فره ننگ و مۆزیک کورده واری کردنه و زۆرم مه قام و به زمه یل ئی فره ننگ پاراستنه و له ناو شادی و شیوه ن به شدار بۆنه ک ژهنیاری له ناو پرسه و چه مەر نمونه وه رچاویگه له خزمهت ئی مرۆقه یله .

کوته ل

له ناو پرسه، به ش گرنگی وه ناو کوته ل هه س ک یادگار ییه یل وه جیه و مای مردین وه ک: له باس، تفه ننگ، دوربین، خنجر... هتد هه رئه و مردییه نه . ئه و که لوپه له یله سوار له زین ئه سپینگ دکهن و وه ناو پرسه که ره گانا گلێیان ددهن، ئی کاره تا وه سی رۆژ یان تا ده می ک پرسه نه شیوی هه ر دریه دیری. ئه لبهت هه نای ئی کاره کری، هاو ده م وه لییا چه مەری ژهنیه ید و وه شیوه ی فره تایبه تیگ وه ریوه دچوو.

پرسه له فھرھهنگ کوردھوارییا

له ناو بهرگ یه کم ئی پرتووکھ باسماں له سھرت رهوش و چونیه تی ژیان مرۆف و وهتایبهت ژن له ناو کۆمه لگه ی کوردھواریا کرد؛ ئی بهرھه میشه وهک بهرگ سئیمه ک تایبه تی پرسه و شیوه نه له فھرھهنگ کوردھواریی (ئیلام و کرماشان)A.

پرسه دابونه ریتگه ک له دهم مردن هه مرۆفنگ دگریه ی. یانی دوایین مه راسمه ئرا ئه و مرۆفه ی ک سه رده میگ له دا لگ په یا بقیه . له مه راسم پرسه هه روه ها دوایین می لۆدیای خه میش پیشکesh و ئاراسته ی رۆه ی مرۆف مردی دکرئ. ئه و مرۆفه ی ک سه رده میگ وه دهنگ لاوه لاوه ی دا لگییا په روه رده بو، ئیسه یشه گهر د چه مری و سه مفۆنیای شین و وه ی وه ی ئا فره تا له دنیا یا ما لئاوایی دکه ید .

له پاش ئه‌وه‌ی ک مرۆف ده‌مرئ دو جور مه‌راسم هه‌س. ئه‌گه‌ر خاوه‌ن مردييه‌گه بخوازي و مه‌راسم گه‌وره‌گه ئپا بگري، هه‌رئه‌و رۆژه ده‌نگ چه‌مه‌ری و ئاغه‌ميره‌وکه‌ر ئپای دکه‌ن و له‌ نوای ته‌رمه‌گه‌ی وه‌ل سه‌مفونیا وه‌ی کردن ژن و ساز و ديولا خاکی دکه‌ن. زۆرم بنه‌ماله‌ی خاوه‌ن مردييه‌گان چه‌مه‌ری له‌ پاش شه‌وشيم¹ و ئی رۆژیا دگرن.

له‌ پاش ئه‌و رۆژه‌ی ک مردي خاک کريا، يه‌کم شه‌و به‌شدارب‌قوان ئه‌و پرسه‌ و سه‌رخه‌شيه‌ له‌ مال خاوه‌ن مردي وه‌ خواردن "شه‌وشيم"² يا هه‌رئه‌و نان شه‌وه‌، داوه‌تن.

دووهم رۆژئ ده‌نگه‌ريل پرس دچن و ده‌نگ خزم و که‌وسکار و هۆز و ئیله‌يلينگ ک هاوپه‌ره‌ و نزیکایه‌تی گه‌رديانا دي‌ن، دکه‌ن³. له‌ سه‌يم رۆژا پرسه‌ی گه‌وره‌ ده‌سپي‌دکه‌ی؛ ئه‌لبه‌ت ئیسه‌ له‌یوا نييه‌ و بي‌جگه‌ شه‌وشيم، له‌ ماوه‌ی سێ چوار رۆژ دواي نييه‌پۆوان خه‌لك دچوه‌ سه‌رخه‌شی.

---

1 - مه‌رسميگ ک ئپا يه‌کم شه‌وي ک پاش ل ئه‌وه‌ی ک نانه‌سه‌ی خاک ئپا دگرن و ميوانه‌گان ئپا خواردن شيم(شام) له‌ مال خاوه‌ن مردييه‌گه‌ دمينه‌وه‌ هه‌روه‌ی پوونه‌وه‌ ناو (شه‌وشيم)ئ واته‌ شه‌وشام ئه‌و خوه‌ی گرتييه‌.

2 - şewşîm شه‌وشيو، شه‌وشام: واته‌ شام يه‌کم شه‌و مردي.

3 - ئه‌لبه‌ت نزیکه‌ی په‌نج ده‌ه پيش خه‌لك له‌ ريگه‌ی نامه‌دانه‌و ده‌نگ ئپا ناو پرسه‌ و سه‌رخه‌شی دکردن، ئیسه‌يشه‌ نزیکه‌ی ده‌هه‌يگه‌ له‌ زۆرم ناوچه‌گان کرماشان و ئيلام دی نامه‌ پرسه‌ وه‌ که‌سينگ نيهدري و له‌ ريگه‌ پۆسترو وه‌ خه‌لك رادگه‌ينن ک له‌ چ رۆژه‌يلين پرسه‌س و زۆرميش له‌ دواي نييه‌رۆ پرسه‌ دگريه‌ی و وه‌کوو جارار نان و خواردن وه‌ به‌شدارب‌قوان نيهدري.

پرسانه:

ئەو خەلکەى ک بەشدار پرسە و سەرخووسى بوون، ئڤا ياريکاري خاوەن مردئ، هەر کەس وه پاوگورەى خوەى، پەس، برنج و پارە وه پرسانه ددەى تا بنەمالەى ئازيەتبار بتوانئ پەزيرايى له خەلک بکەيد .

هەفتەم:

له فەرهنگ کوردهوارى، بيچگه پرسەى له پاش هەفت رۆژ له مردن، مەراسمئ وه ناو هەفتەم ئڤاى دگرن و له دوای ئەو رۆژه دچنە سەر خاک و هەلگرنەى واتە، خاکەگەى تا وه بان ئەلەهەى لابهن و دوپارە وه خاک يا سيمان پڤئ ئەوکەن و سەنگ قەورەگەى دانەنە سەرى .

چلم:

مردئ له ناو فەرهنگ کوردا رڤز و قورب فرەيگ دڤرئ و له پاش چل شەو له مردنئ سەرلەنوو نيمەرڤ هەرئەو رۆژه داووت کەسوکار و خزمان دکرئ و مەراسم چلم دەس وه پئ دکەى .

سال يان سەرسال:

له پاش ئەوەى ک سالیگ ويەرد، هەر وهکوو هەفتەم و چلم مەراسمیگ وه ناو سەرسال ئڤاى دگرن و له هەرئەو رۆژيشەيا وه خواردن ئاش و گوشت، مەراسمەگە کۆتايى پى تئ .

ئازىيەتى:

خاۋەن مردىي و كەسوكار نزيك خاۋەن مردىي ھەر ئۇو رۇژ پرسە يان دواى ھەفتما بەرگ ئازىيەتى دپۆشن و ئازىيەتبارەوبوون و برپىگە لىيان لە دواى چلم ئازىيەتى دشكنى و ئەوانەيشە ك لە بنەمالەى و نزيك خوهين زۆرمىيان تا ۋە سەرسالى ئازىيەتبار و سيار¹ دمينن .
بەلام لە ناو ئى چەن سال دواييە - ھلايە دەھەيگە - ئى دابونەريته فرە كەمپەنگە و بۆۋە و فرە كەم لەيوا مراسميگ ۋەريۆە دچوو .

---

1 - siyar واتەى ئەو كەسانە ددەى ك ئرا مەرگ ئەزىزى بەرگ سىيە/رەش لە ۋەر كرددە .

بہش دووہم

تیگست موور و ناغہ میرہو "راپا"

ئ

ئاسارەى¹ ھەللات ۋەتم سوۋەيلە²
تمەز دۆڭكۆچ باۋان لەيلە

Asarey hellat wetim suweyle
Timez düwakoç bawani leyle

ئاگر چىيە لىم چۆ پىرەداران
مەر بکوشىدەۋەى سەيلاۋ^۰ ۋاران

Agir çêye lêm wek pîre daran
Mer bikuşêdewey seylati waran

ئاگر گرتمە ۋەك³ پىرەداران
بەۋ بکوشەۋەى ۋە مەيل جاران

---

1 - asare ئاسارە، ستىرە، ستىرە، ھەسارە.

2 - suwey ئاسارەى سوھەيل.

3 - wek ۋەكۋ، ۋەكى، چۆن.

Agir girtîme wek pîredaran

Bew bikuşewey we meyli caran

ئاگر له دهسم كهفت له داوانم

چۆ سیهوهو بۆ شوون باوانم

Agir le desim keft le dawanim

Çü siyewew bü şîni bawanim

ئاگر له دهسم كهفت له داوانم

دی وه چهو نیهقنم والی¹ باوانم

Agir le desim keft le dawanim

Dî we şew nyeünim walî bawanim

ئاگر له دهسم كهفت له داوانم

وه سۆز مهپرسم شوون باوانم

Agir le desim keft le dawanim

We soz mepirsim şîni bawanim

ئاگرم مهیه، من ئاگرینم

چۆ قووچ قوریان تمام برینم²

Agirim meye, min agirînim

Çü qûçi qurbanb timam birînim

ئامپلانسهگهدها وه بارهوه

---

¹ - walî گهوره، مهزن.

² - birîn زام.

ها وه باره‌گه‌ی شار وه شاره‌وه

Ampillaseged ha we barewe

Ha we baregey şar we şarewe

ئاھ هه‌ناسم، بسوزنئ کوان

گیا سه‌وز نه‌که‌ی په‌ی به‌سه‌زوان

Ahi henasim, bisiznê kuwan

Giya sewz nekey pey beseziwan

ئپرا خود خاسه، سه‌ر وه توو ده‌سمال

بخه وه پئیا ئه‌سلای¹ گول‌ه‌نگدار²

Irra xwed xase, ser we tû desmall

Bixe we pêya esllay gullengdar

ئپرا کی ب‌قشم؟ کی بارم له‌ موور؟

زه‌مینم سه‌خته، ئاسمانم دوور

Irra kî büşim? Kî barim le mûr?

Zemînim sextet, asimanim dûr

ئپراد نه‌کوتام رکان³ وه رکان

نه‌خسمه پئیا شه‌ق⁴ ده‌زقران⁵

---

esía - 1

guÍengdar - 2

rikan - 3 اندرون

şeu - 4 شه‌وی، کراس.

dezüran - 5 ده‌زویران، ده‌سگیران.

Irrad nekutam rikan we rikan

Nxsme pêya şeü dezüran

ئېرا نيه تېدن له جۆشىگه وه¹
وه كۆل رووه يلى² دو گوشيگه وه

Irra nyetêdin le coşêgewe

We koll ruweylî du goşêgewe

ئېرا نيه تيه يدن وه سه روه ختمان
چۆ گۆل بېروزيه ي³ وه دره ختمان

Irra nyetyeydin we serwextiman

Çü gull birûzyey we dirextiman

ئېرا نيه كيشى سه ريگ له مالْم
تماشا بكه ي، بېرسى هالْم؟

Irra nyekîşî serêg le mallim

Timaşam bikey, bipirsî hallim?

ئېرا نيه گرى گل وه كۆله وه
تا به شكْم⁴ بايد وه له رى دۆره وه

Irra nyegirî gill we kollewe

Ta beşkim baydew le rê dürewe

---

1 - cûş دهره ن َ ناوه ي دو كه ور.

2 - ruweylî ناو شه سپه گه ي داودخان.

3 - birûzyey بېرزيه ي، دابري.

4 - beşkim به شكْم.

ئزرايل هاتييه، گرتييه ده رانه
نه مال ليم خوازي نه مووله تانه

Izraîl hatêye girtêye derane

Ne mall lêm xwazê ne mûlletxane

ئمرۆ رۆژيگ بق باج له زال سه ني
گليم گوش گرتي، پووس به ور كه ني¹

Imrro rojêg bü bac le zall senî

Gillêm goş giryî. Pûsi bewr kenî

ئمشه و ديمه خه و،² كه و مه شاقان
تمه زيه له يل بق، كورهم مه لاوان³

Imşew dîmexew di kew meşaan

Timez ye leyli bü,kurrem melawan

ئهجه و گوليگ بق وه مانشته وه⁴
داخى ها وه بان داخان گشته وه
داخى ت نايدة ويئهى نه خش نه رد⁵
قهيمه يارانم گشت له فكرم به رد

Ecew kellêg bü we maniştewe

---

1 - له بهيتهيل شانامه.

2 - di دو، ئەدەد (له كوردى كهلهوپرى وه ئەدەد 2 له ژماره كردن زۆرم /د/ بيژه دكهن)

3 - ئى بهيته دالگ كورد له ناو لاهه لاهه وئيشا ئرا ئهوخه و كردن منالغ دخوائيدى.

4 - manîşt كۆيىگه له ئيلام.

5 - nerd جۆرى كه رهستهى بازييه.

Daxê ha we ban daxan giştewe
Daxê ti nayde wêney nexşi nerd
Qeyme yaranim qîşt le fikrim berd

ئە پرا نیه نووپی وهی زاریمه وه
وهی که له مهی که فتی دیاریمه وه

Erra nyenûrrî we zarîmewe
Wey kelemey keftê diyarîmewe

ئەر خوهم بکوشم ئەر خوهم بکه م قهس
مینای شکهسته م دی نیه گری پیهوس

Er xwem bikuşim er xwem bikem qes
mînay şikestem dî nyegrê peywes

ئەر هه ی بالابه رز، ئەر هه ی نه ونه مام
یه کی نوو پد کرد، ئمری بوو ته مام

Er hey ballaberz, er hey newnemam
Ye kî nÛrrid kird, imrê bû remam

ئەر هه ی راننده مه ر لیلاوده¹
خونه گه ی ئه زیز له رکاوده

Er hey raninde mer lêllawide
Xünegey ezîz le rikawide

ئەر هه ی کوپه گه م، مه ر له قلا بۆد

---

1 - lêlaw زلمات. (مه ر لیلاوده: مه گه ر کوورای بان ۆ چه ود گرتیه)

هەر له قلاگه‌ی کللی پۆلا بۆد

Er hey kurregem, mer le qilla bûd

Her le qillagey kilîl polla bûd

ئه‌سپم بۆ وه‌ چوو، زینم بۆ وه‌ به‌رد

بردنهم ئه‌ودیار، گلکۆ سه‌نگ ۆ سه‌رد

Espim bû we çû, zînim bû we berd

Birdinem ewdiyar, gillko sengi serd

ئه‌سه‌په‌گه‌ی داوت¹ سمکۆلانییه²

خورییه‌ی له‌ نه‌وکه‌ر وه‌خت داننیه

ئاسمان جلییه و زه‌وی نالییه

ئه‌ر درۆ نه‌که‌م وه‌خت داننیه

ئاخوڕ رای گرتمه له بان ۆ که‌له‌ک

چه‌قه‌ی دگانی چووه لای فه‌له‌ک

Espegey dawit simkollanêye

Xurryey le newker wexti danêye

Asman cilêye w zewî nallêye

Er diro nekem wexti danêye

Axwirr ray girtime le bani kellek

Çeqey diganê çûwe lay fellek

---

¹ dawit - مه‌به‌ست داوودخان که‌له‌وره، یه‌کیگ له‌ سه‌رکرده‌گان کورد له‌ سه‌رده‌م

قاچاره‌گان.

² simkoîan - سمکۆ کردن، وه‌ سم زه‌وی هه‌لدین.

ئەشرەت كى دىيە، جايەل¹ وە خەفتە
دەس و پا رەژىيە، سووويل لى كەفتە
دەسنى ھا تۆز خنىيەى شارەوہ
ھەيف نەنايدەى وەبان لىمۆ يارەوہ

Eşret kî dîye cayell we xefte

Des û pa rejyay, suweyl lê kefte

Desê ha tozi xinyey şarewe

Heyf nenayde we ban lîmo yarewe

ئەقەر دريامە لە بەردان² بەرد

سقامن³ بۆ دەس وە تۆتياى گەرد

Eqer diryame le berdani berd

Siqanim büwes we tütyay gerd

ئەقەر سەردار مرد، ناويان نيەزانم

مەر مێرزايگ⁴ باى ئەوسا بزانم

Eqer serdar mird nawyan nyezanim

Mer mêrzayg bay ewsa bizanim

ئەقەر و سەردار مرد وینەى نەخش نەرد

---

1 - cayel جوان، گەنج، لاو.

2 - berd خەفەت (لە بنەرەتا بەرد وە مانای سانه بەلام لە ناو شاخپۆرەران ۆ کرماشان
مانای خەفەت و پيشهات ۆ گرانیش گرتييهس ئەوخوہى)

3 - siqan زوقان، ئيسك.

4 - mërza باسەواد، خوہندەوار.

قهیمه سەرداران گشت له یادم بەرد
Eqew serdar mird wêney nexşi nerd

Qeyme serdaran gişt le yadim berd

ئەگەر بگێرم هەفت ساڵ پەیاپەیی
نە کۆنە¹ بۆدن نە چیدن له یای
Eger bigîrim heft sall peyapey

Ne küwene büdin ne çîdin le yay

ئەلف قامەتم چۆ دال وەردەن چەم
رۆژنای دیدەم گرتگە سیاتەم
Elif qametim çû dall warden çem

Rojnayı dîdem girtge siyatem

ئەو جوانەگ له کەل هاتەوبان
کوردی پێچ² کردگە له پشت خەرمان
Ew ciwanegi le kel hatewban

kurdîpêç kirdige le pişti xerman

ئەو دایە و دۆتە ئەویەک مەکەن راز
مەلەکەیل له ئەرش تیرنەوئاواز
Ew daye w düete, ew yek meken raz

Melekeyl le erş tyerinew awaz

---

¹ - küene کۆنە، کۆوانە، قەدیمی.

² - kurdîpêç دەسپێچ و پۆزەوانیگ ک تایبەت گەل کورد بۆو.

ئەو درەوہ نییہ ، داسی پۆلایہ
نیمہ پۆشکنی ساگہ ی کۆلایہ

Ew direweniye dasê pollaye
Nîmerroşikinêl, sagey kollaye

ئەو رییہ گہ ی قومہ¹ وہ گولّ بکالم
وہ ئەسرین² چەو ئاوی بیارم

Ew rēyegey qume we gull bikallim
We esrîni çew awê bêyarim

ئەو رییہ گہ ی قومہ بتاشم لە چوو
ئرا کورہ گەم ھەر باید و بچۆ

Ew rēyegey qume bitaşim le çû
Irra kurregem her bayd û biço

ئەو زووردارہ کی بق، بالت دا ئەو پییش³
لە دەس دەرھوارد ھەم زوور و زات ویش
خاسە گەوھەران ھاتەوچالّ دلّ
مەلەکل مەوت نە یشت، بردەوژیر گلّ

Ew zûrdare kî bü, ballit da ewpêş
Le des derhawird hem zûr û zati wêş
Xase gewheran hatewçalli dill

---

1 - qum - شارینگە لە ئێران ک ناوەند ئایینی شیعە گانە.

2 - esrîn - ئەسر، ئرمیس، فرمیسک.

3 - pêş - پشت.

Melekil mewt neyşt, birdewjêri gill

ئەو زەپین سواره وه گورج¹ مه پانتۆ
شیوهی له شیوهی روسه م مه مانتۆ

Ew zerrîn siware we gurc merrano

Şêwey le şêwey rûsem memano

ئەو ژنه دهسکرد وه هۆرده کاری
یهی دهسێ گول چنی، یه کیگ مرواری

Ew jine deskird we hürdekarî

Yey desê gull çinê yekêg mirwarî

ئەو سان سفیده نیشانه مانه
مال ها ئەو دنیا یه وانه مانه

Ew san sifêde nîşanemane

Mall ha ew dinya ye wanemane

ئەوقەر بووسییه، گوش بهی وه دهنگم
تا شکایهت بکه م ئاسارهی لهنگم

Ewqer bûsiye, goş bey we dengim

Ta şikayet bikem asarey lengim

ئەوقەر کهسم مرد، کهس له بان کهس
رهزا و مستهفا²، وینهی فیله مهس

Ewqer kesim mird, kes le bani kes

---

¹ - gurc خیرا، تن.

² - reza û misefa دو کهسایهتی له هۆز سهیادیان سهر وه ئیل کهلهور.

Reza w mistefa, wêney fili mes

ئەو سىيەسوارە، چۆ مەل مەدەى دوور
ئىقىشى:

ئەو شكارەوانە وەو دنانەو
شانە دا وە دەم ئاتەشخانەو

Ew şikarewanewew dinanewe

Şane da we dem atwşxanewe

ئەولای رووسەمم، دەم مەدەم لە زوور
ئەيبە وە مەولا هەيگل کەرەو¹
شەو دالگد روۆشن کەرەو

Ew siye siware, çü mel medey dewr

Üşê:

ewllay rûsemim, dem medem le zûr

Eybe we mewla hewgil kerewe

Şewi dalligid roşin kerewe

ئەو گولە زەردە ها دە نام رى
بەو بنەى دە بان دلەى ناھمى

Ew gulle zerde ha de nami rê

Bew bney de ban dilley nahimê

ئەو گەورەمالە، گەورە تى نيبە

---

¹ - heygil kerewe هەو گل بەرەو، هەلۆە گەردیە، بەورەو.

چمانئ لایه‌ی¹ هه‌فتا چینییه

Ew gewremalle, gewre tê niye

Çimanê layey hefta çînîye

ئو و نه‌خوه‌شه‌گ شه‌و مه‌یوو² ده‌نگئ

گۆش به‌م وه ده‌نگ ئاساره‌ی له‌نگئ

Ew nexweşeg, şew meyo dengê

Goş bem we dengi asarey lengê

ئهی خوداوونه وه که‌لئینی ویش

چۆ ئیسوو ده‌رارێگه‌د یه چای بی‌ئه‌ندیش

Ey xudawene we kellênî wêş

Çü îsû dirarêged ye çay bê endîş

ئئ سکه‌ی سفیده هئین پیریده

یان له ئجران و جاخ کووریده؟

Ê sikey sifide hêni pîrîde

Yan le icrani wicax kûrîde?

ئئ دنیای هیچ بی‌زایه و مایه

ئه‌ولّه که‌سیگه وه‌ی دنیا شایه

Ê dinyay hîçî bê zaye w maye

Ewll kesêge wey dinya şaye

---

¹ - laye - خاواره، بیگانه، لادهسه.

² - meyo - تی، دی.

ئىقەرە مەمر تا سوو سفى بوو

بهلم [....] باى دهواى وه پى بوو

Êqere memir ta sù sifê bû

Bekim [....] bay deway we pê bû

ئى گل چاوه تو مه داي وه من

ئر كهو¹ر بؤيا، مه كه نيا ژه بن

Ê gili çawe tu meday we min

Er kewir büya, mekenya je bin

---

¹ - kewir كهڤر، كهوړكوو، ناو كته ښيگه له ئيلام.

باریکه رییگم بق، پەری مال ئه و مال

ئه ویش کووره و کرد، شنه ی بای شه مال

Barîke rêyêgim bü, perî mall ewmall

Ewîş kûrewkird, şiney bay şemall

بازگم ده رچی وه ته نافه وه

سه یای دیه سه ی وه کوو قافه وه¹

Bazêgim derçê we tenafewe

Seyay diyeseş we kû qafewe

بالات وه ی به رزی، ناو وه ی گرانی

چمان رووسه م^٠ مازهنده رانی

Ballat wey berzî, naw wey giranî

Çiman rûsemi mazenderanî

بال که له و خفتان زلف وه شان ه وه

مه ر په لکیس² وه ته خت^٠ سلیمان ه وه

---

¹ - qaf - ناو چیا یگه ک زۆرم له ناو شه فسانه و مه ته له یل مه زۆپۆ تامیا و پاتاو زاگروس هاتییه.

Ball ke lew xiftani zillf we şanewe

Mer pelkîs we texti sillêmanewe

بالّ وه بازۆبهن، لال¹ وه دۆشه وه

وه له ره ی² ئە نام هه ریرپۆشه وه

Ball we bazûben, lall we doşewe

We lerey enam herîr poşewe

بالّ که له خفتان³ کالاولاوه⁴

زه ردی مل وه بان دو گه ز⁵ بالّاوه

دوگه زی بالّا، نیمگه زی گه ردهن

داخیگ تو نایده تا روژ مه ردهن

Ball ke le xiftan kallawallawe

Zerdî mil we ban du gez ballawe

Du gezî balla nîmgezî garden

Daxêg tu nayde ta rwwj merden

بام ئەوسه ریند دهنگ وه مووره وه

منیش بنه گلّ زۆ بچۆره وه

---

2 - pelkîs په لگیس، رهنگه هه ر بلقەیس بوو.

1 - laí له عمل.

2 - lere له ریان، هه ژان، له رزه.

3 - xiftan جۆرینگ کوله نجه ی تایبه تی ناوچه ی که له هوره.

4 - kaíawala کالای گه وره.

5 - gez زه ر، متر.

Bam ewserînid deng we mûrewe

Minîş bine gill zû biçorewe

بامه ماله‌گه‌د وه شه‌ونشینی

نپام دهم بکه‌ی هل و دارچینی

Bame malleged we şewnişînî

Irram dem bikey hil û darçînî

سه‌سه‌راو کوور با‌ی، ویران بؤد به‌ته‌ر

ئه‌وسا جای س‌ر‌ر و ئیسا جای چه‌مه‌ر

ser seraw kûr bay, wêran bûd beter

Ewsa cay sûr û êsa cay çemer

بانوو ته‌ونگه‌ر، ته‌ونئ وه داره

چق شایین هه‌لمه‌ت، یه¹ ر‌ق مه‌غاره

Banû tewniger, tewnê we dare

Çü şayîn hellmet ye rû mexare

باوگم کوشتییه که‌ل نووبه‌نی²

ته‌لارگه‌ی³ خستگه ئه‌و ت‌وله‌وه‌نی

Bawgim kuştêye kell nûbenê

Telargey xistge ew tûlewenê

---

1 - ye له، ده، ژه (ده کوردی ناوچه‌ی کاره‌زان سه‌ر وه شار شیروان لهه جینگه‌ی "له"،
"یه" بیژه دکهن.

2 - kelî nûben- که‌ل نوو س‌ال.

3 - telarge که‌لئ ناوین ماهیچه و ده‌مار هه‌ر هه‌ر هه‌یوانینگ.

باوگه پۆ مه که . خوهم دلێ نه یرم

له باوگ مردییهیل، خاس خهوه ر دێرم

Bawgerro meke, xwem dillê neyrim

Le bawg mirdêyeyl, xas xewer dêrim

بپرس له ی زه قوه، وێرانه ی وێره

سه رپۆش چه ن دلێر، چه ن نه وه ی شییره

Bipirs ley zeûew, wêraney were

Serpoş çen dilêr, çen newey şêre

بچم ئه و دیار کزی باوانم

تا گه ر بگیرم کوور بوو چاوانم

Bişm ew diyar kizî bawanim

Ta ger bigîrim kûr bû çawanim

بچمه ماله گه ی، خو ه ی له تی نییه

چمان بیگانه ی هه فتا چینییه

Biçme mallegey, xwey le tê niye

Çiman bêganey hefta çînîye

بچمه مال [...] جاگه ی نازمه

هه رچگه بخوازم وه دلخوازمه

Biçme mall [...] cagey nazime

Herçige bixwazim we dillxwazime

بچیم ئه وسه ر ُ ئه و باوگ و کوپه

باوگ وینهی رووسه م، کوپ دانه و دپه¹

Biçîm ewseri ew bawg û kurre

Bawg wêey rûsem, kurr dane w dirre

بخه له ملد دۆربین ئه لمانی

گلێ ده له بان جاف² و قه لخانی³

Bixe le milid dūrbîn ellmanî

Gilê de le ban caf û qellxanî

برا وه فدای ناو بی خه شد بام

شادی دژمنان⁴ بان⁵ له شد بام

Bira we fiday naw nê xeşid bam

Şadî dijminan bani leşid bam

برا یه چه ده نیای ده راسم

پا بنه ی ئه و بان دیده ی ئه خلّاسم

Bira ye cede niyay de rasim

Pa biney ewban dîdey exllasim

بپێ جایه ل دیم وه دجه یله وه⁴

هان وه ئه زره ت⁵ خال⁵ له یله وه

---

1 - dif - دور، زپړ.

2 - caf - ئیلنگه له کوردستان ک زۆرمییان نیشته جی جوانپوون

3 - qelxanî - ئیله گه له کوردستان ک سه ر وه ئایین یاری و نیشته جی پارێزگه ی

کرماشان.

4 - diceyl - ساری ماروف و ناسیاگی له خاک عه ره بستان.

له یلی مردگه هم له یلی داوان
له یله گه ی نیشنگه بی سهره نجامان
له یلی گیریدن وه نهرمه وه
لاشه ی ها وه بان چوارچوو تهرمه وه¹

Birrê xayell dîm we diceylewe
Han we ezreti xalli leylewe
Leylî mirdige hem leylî dawan
Leylegey nîştige bê serencaman
Leylî gîrêdin we nermi nermew
Laşey ha we ban çîwarçûwi termew

بپی خانم دیم دان وه گه نگیردا²
چپ چپ یاسه من وه قولاو گیردا

Birrê xanim dîm, dan we qengîrda
Çep çep yasemen we qulaw gîrda

بپی خانم دیمه له داوانه ی خوهر
شه مال پیرۆزه ی خالان خس ئه ودهر

Birre xanim dime le dawaney xwer
Şemall pîrozey xallan xis ewder

---

5 - ezret هه سرهت، تاسه .

1 - term تاوت، تاوسی ك لهیه وهر له دار دروسی كردنه و لاشه ی مردگ نانهسه

بانیهو .

2 - gengîr چه م گه وریگه له سو مار ك رژید ئه و مه نه لی .

بېړئ خانم ديمه له و دس ټاوان
وه سووز مه پيرسن هه وال ټاوان¹

Birrê xanim dime lew desi awan

We soz mepirsin hewalli bawan

بېړئ خانم ديمه سه روڼ کهچ که رده
ته شريفيان وه شار ټاوان خاموشان به رده

Birrê xanim dime serwen keç kerde

Teşrîfyan w şar xamoşan berde

بېړنگ له ژنان سه ر وه گولاو شوړ
چينه سه پيشواز هووریه گان هوور

Birrêg le jinani ser we gullaw şor

Çênese pêşwaz hûryegani hûr

بېړنگ دږهت ديمه له ته رکه بانان²
وه سووز مه پيرسن هه وال ټاوان

Birrêg duyet dîme le terkebanan

We soz mepirsin hewalli bawan

بکه ريم وه بان ته تخت که يانی
هیچ به قا نه يری ټه ی دنیای فانی

Bikerîm we ban texti keyanî

---

1 - bawan مال باوگ دږت يان کوړ.

2 - terkebanan هاواربيی ک له بان بلیندای کږوه یا یال ههس، دهور وږ ټه و
هاواربيیه وه چواردهورا بنار و کږه سانه.

Hîç beq neyrê ey dinyay fanî

بمارکد¹ بوو ئه و مالّ نووه

بی‌دهر و دهروه‌چ²، بی‌هامشوو³

Bimarikid bû ew malli nûwe

Bê der û derweç, bê hamişowe

بمارکد بوو ئه و مالّ نووه

دهس⁴ زه‌نجیری، له و سای گلكووه

Bimarikd bû ew malli nuwe

Desi zencîrî, lew say gillkuwe

بمارکت بوو ئی سفی به‌رگه

بکیشه‌ی ئه‌وسه‌ر یه روژ⁴ مه‌رگه

Bimarikit bû ê sifê berge

Bikîşey ewser ye roji merge

بنووړه سه‌رکه‌ش⁴ چ ته‌میگ داروو

تمامی خه‌مه وه من مه‌واروو

Binûrre serkeş çi temêg darû

Timamê xeme we min mewarû

---

1 - bimarik بمبارك، موبارهك، پيپروژ.

2 - derweç ته‌شاوی، په‌نجه‌ره.

3 - hamişû هاتوچوو.

4 - serkeş كۆهېگه له لا روژه‌ه‌لات و باكوور گيه‌لان سه‌ر وه‌پاريزگه‌ی كرماشان.

بنه مآل داوت¹ نهینه وه دهوران ویش²

حاته م سهخاوت، وه رهفتار دهرویش

Binemalli dawit neyne we dewrani wêş

Hatem sexawet, we reftar derwêş

بنیشه سه رینم دهنگ وه مووره وه

بسپاره م ده گل و هم بچوره وه

Binîşe serînim deng we mûrewe

Bisûparem de gill û hem biçûrewe

بنیشیم ئهویهک، کاممان وه تنگ

یهک له یهک به دتر، سیا و سى وه ننگ

Binîşîm ewyek, kamiman we teng

Yek le yek bedtir, siya û sê weng

بنیشیمهویهک، نیمه رۆوانی

دهرد ډل بکهیم که سیگ نه زانی

Binîşîm ew yek nîmerowanê

Derdi dill bikeym, kesêg nezanê

بوو ئه تر و ئه بیر گولآوپاش ډل له یل

داسه ی له ده ماخ ډل مه جنون دجهیل

Bû etr û ebîr gullawpaşi leyl

---

¹ - مه بهست داودخان که لهوره.

² - wêş خوه.

Dasey le demaxi mecnûni diceyl

بۆشه دالگى خوهى بگرئ له بيل
كلافه بكهى خامه و سه ر و لؤل¹

Büşe dalligê xwey bigrê le bîl
Killafe bikey xame w ser û lül

بۆشنه [...] بهيگه و پاى دارئ
نه وای چه مئ بكه فئ وه يه ی باوگدارئ

Büşne [...] beygew pay dare

Neway çemê bikefê we yey bawgdarê

بۆشنه تلاساز هه لقه نه سازئ
كوپه م مردئيه و دى ژن نيه خوازئ

Büşne tillasaz hellqe nesazê

Krrem mirdêye w dî jin nyexwazê

بۆشنه خوهيشكهيلم كه م بكه ن وه يا
چمان يه ماهر من نه قومه په يا

Büşne xweyşkeylim kem biken weya

Çiman ye madder min neûme peya

بۆشنه دلگم خاس بكهى شينم

---

¹ - Killafe bikey xame w ser û lül له دهس بپيچئ، هۆن و زكف
خاوى. (له ناو فهرهنگ كوردهواريدا وهتاييهت له ناوچه گان ئيلام و كرماشانا ههناى كهس
ئه زيزنگ بمرئ، ژنهيل نزيكئ تا وه هه فتمئ زلف و گيسبرن و پيچنهى له دهس و له
شون هه فتما ساراژنهيل تكررا لييان دكه ن له دهسيان جيايانه و دكه ن و دنه نانه چال .

یه خونیهریه گه م بسینئ خقنم

Büşne dalligim xas bikey şînim

Ye xünyeryegem bisênê xünim

بۆشنه دالگه م خاس خاس بکه ی شین

دهنگئ خاستر ده سووره ی یاسین

Büşne dalligim xas xas bikey şîn

Dengê xastire de sûrey yasîn

بۆشنه دالگه یل رۆله پۆ بکه ن

چه پ چه پ هۆن ده بان دامانان کۆکه ن

Büşne dalligeyl rolle ro biken

Çep çep hon de ban damanan ko ken

بۆشنه دکاندار، دکان هه لپیچی

له باسایله ی [...] ئه رزان نه فروشی

له باسایله ی [...] بنه ن یه بخچه

دهمی بارنایره گول کردۆ خونچه

Büşne dikandar, dikan hellpêçê

Lebasayley [...] erzan nefroşê

Lebasayley [...] binen ye biçe

Demê barnayre, gull kirdü xumçe

بۆشنه دۆسه گه ی دۆر دۆرمان

په نجشه مه سقره، بای وهه سقرمان

Büşne dosegey düri düriman

Pencşeme sure, bayde süriman

بۆشنه دۆسهگه‌ی قه‌دیم دۆسمان
وه وه‌ی¹ مزگان‌ی، که‌فتییه‌ کۆسمان

Büşne dosegey qedîm dosiman

We wey mizganî, keftêye kosiman

بۆمه وه‌ خوله‌ کۆ، سخته‌ی سه‌رقلیان
هر بادینگ مه‌یوو، من ده‌ی وه‌ تالان

Bûme we xulleko sixtey serqilyan

Her badêg meyo, min dey we tallan

بوو کزه‌ی که‌واو، قاورمه‌ی² جه‌رگم
گولناری³ کردگه‌، تمام به‌رگم

Bû kizey kewaw, qawrmey cergim

Gullnarî kirdige, timami bergim

به‌دبه‌ختی به‌ختم، په‌خشه‌ له‌ ئاله‌م
هر سه‌ور^٠ بی‌جه‌فت، مه‌یۆ له‌ تاله‌م

Bedbextî bextim, pexşe le allem

Her sewri bêceft meyo le tallem

به‌رگن‌ی له‌ ده‌وار بکردای له‌ وه‌ر

---

¹ - wey - وی، وئ، ئه‌و.

² - qawirme - قايرمه‌، خواردنیگه‌ له‌ گۆشته‌ ک له‌ ناو رۆن برشینه‌ وه‌ی.

³ - gulnarî - جوړی ره‌نگ زه‌رد و سوور تیکه‌ لاله‌.

مه‌ر ئه‌وسا ده‌رچۆ، دۆد له ته‌وق ۆ سه‌ر

Bergê le dewar bikirday le wer

ço dūd le teqi ser

به‌و بپيچمه‌د وه‌ كه‌تانه‌وه‌

تا نه‌ۆد وه‌ تووز گۆرستانه‌وه‌

Bew bipêçimed we ketanewe

Ta neüd we tozi gorristanewe

به‌و بنيشمه‌ويه‌ك كاممان وه‌ ته‌نگيم

يه‌ك يه‌ يه‌ك به‌دتر سيا و سى ره‌نگيم

Bew binîşîm ew yek kamiman we tengîm

Yek ye yek bedtir siya w sê rengîm

به‌و تا بكه‌يمن ده‌سمان له‌ گه‌رده‌ن

تاسه‌م¹ ليد بشكى تا روژ مه‌رده‌ن

Bew ta bikeymin desman le garden

Tasem lêd bişkê ta roji merden

به‌و تا دانيشيم ئه‌ويه‌ك بكه‌يم راز

په‌رى ژييزه‌مين باريمه‌وئاواز

Bew ta danîşîm ewyek bikeym raz

Perî jêrzmîn barîm ew awaz

---

¹ tase - ئه‌ززه‌ت، ئاوات.

بهو تا وەردتا بچیم وه سه‌رپهل

ههونکی مانشت و ساگهی کوچک بهل¹

Bew ta werdita biçîm we ser pel

Hûnikî manişt û sagey kuig bel

بهو چیه‌گه‌د بخه‌م لوه له بان لوه

تا له لێد نه‌یه‌ی سه‌رمای وه‌ر² سوو

Bew cyeged bixem lû le bani lû

Ta le lêd neyey sermay gulli sû

بهو ده‌س یه‌ک بگرم بچیم یه باوان

باوان بار که‌رده، وه‌ر یه بیوان

Bew des yek bigrîm biçîm ye bawan

Bawan bar kerde, wer ye bêawan

بهو سه‌ر بووه‌سه‌و له عه‌لیخانی³

چیده لای کام کوپ وه شه‌و میوانی

Bew ser buwesew le elîxanî

Çîde lay kam kurr we şewmêwanî

بهو سه‌رد بشۆر وه ئاو ئنار

قولاو ده له لێ، تا لێ نایده‌وخوار

Bew serid bişor we awi inar

---

1 - kuçikbel ریڤگه وه‌رهو بان لقه‌دی مانشت

2 - werisû به‌ریه‌یان، گوئسوو.

3 - elîxanî جۆریڤگ سه‌روئین کوردییه‌ ک زۆرم ساره‌ژنه‌یل به‌سنه‌ی وه سه‌ره‌و.

Qulaw de le lê, ta lê nayd ewxwar

به‌رزى مل وه بان يه‌خه‌ى وازه‌وه
مه‌ر مينا¹ وه ده‌س^٠ مينا‌سازه‌وه

Berzî mil we ban yexey wazewe

Mer mina we des mînasazewe

به‌شه‌گه‌ى [...] نه‌مه‌ى و‌تاقى
ش‌قه‌له‌ى مانگه‌شه‌وه كه‌م وه چ‌راخى

Beşegey [...] nemey witaqê

Şüelley mangeşew kem we çiraxê

بى‌لا باىد ئه‌وخوار قازمه‌ى² بى‌سدا
تا گه‌ر بکه‌نئى قه‌ور بى‌برا

Bîla bayd ewxwar qazmey bê sida

Tager bikenê qewri bê bira

بى‌لا باىده‌وخوار قازمه‌ى جو‌راىجو‌ر
تاگه‌ر بکه‌نئى قه‌ور و‌جاخ كوور

Bîla baydewxwar qazmey coraycor

Tager bikenê qewri wicax kûr

بى‌لا باىده‌وخوار قو‌له‌نگ تاك و لوور³

---

1 - mîna شيشه‌ى بلوورين.

2 - qazme قو‌له‌نگه‌، كه‌ره‌سته‌ى چال و زوى كه‌ندن.

3 - tak û lûr دانه‌ دانه‌، ته‌ل واش، گله‌ گله‌.

تاگەر بکه نئ قه ور و جاخ کوور¹

Bîla baydewxwar, qulleng tak û lûr

Tager bikenê qewri wicax kûr

بیلا بتکئ خۆن یه زامانم

تا رهنگ وهس بکه ی یه قه و دامانم

Bîla bitikê xûn ye zamanim

Ta rengwes bikey yeqe w damanim

بیلا بتکئ خۆن یه زامه تم

هم دنیام سزیا هم قه یامه تم

Bîla bitikê xûn ye zametim

Hem dinyam sizya, hem qeyametim

بیلا بچکئ خۆن له چه وانم

بیناییم کووره په ی² هاوده مانم

Bîla biçikê xûn le çewanim

Bînayîm kûre pey hawdemanim

بیلا بچکئ خۆن له چه وانم

بقره وه گول په نگ یه خه و داوانم³

---

1 - ئی بهیته له ئیلام له یوا ی ئۆشنه ی:

"بیلا بایگه وخوار قوله نگ وه بی زوور
تاگەر بکه نئ قه ور و جاخ کوور"

2 - pey - ئپا، بو، ژبو.

3 - ئی بهیته له ناوچه ی کارهزان ئیلام له یوا ی ئۆشنه ی

Bîla biçîkê xûn le çewanim

Büwe we gullreng yexe w dawanim

بیلا بواری زه‌مین بژه‌نیه‌ی

پیل‌اگه¹ له پای سەردار بکه‌نییه‌ی

Bîla beware zemîn bijenyey

Pêllage le pay serdar bikenyey

بیلا بواری نم نم‌ی واران

به‌یدن له رکاو شو‌په‌سواران

شو‌په‌سواران مه‌که‌ن شو‌ر و شه‌ر

له سه‌ر مه‌یدانان، سیو‌ل مه‌ده‌ن جه‌ر

Bîla beware nim nimê waran

Beydîn le rikaw şorre siwaran

Şoresiwaran meken şorr û şerr

Le ser meydanan, sêwill meden cerr

بیلا بواری نم نم‌ی واران

ته‌ر بکه‌ی چه‌که‌می زه‌رین سواران

بیلا بواری، واران وه‌ په‌لان²

تاگه‌ر بشو‌ری قه‌ور^ر سەرداران

" بیلا بتکی ئه‌سر به‌ چه‌مانم

تاگه‌ر ته‌ر بکه‌ی یه‌قه و دامانم"

1 - pêla که‌وش.

2 - pelan کۆ‌کریای په‌له؛ یه‌کم واران رفت و گه‌وره‌ی ک له وه‌رز پایزا دایه‌ی.

Bîla beware nim nimê waran
Terr bikey çekmey zerrînsiwaran
Bîla biwearê, waran we pellan
Tager bişorê qewri serdaran

بیلا بواری وە گلکۆمرا¹

وهو مه رخ چیمه ن، مینگه ی نوومرا²

Bîla beware we gillkomira
Wew merxi çîmen, mîngey nûmira

بیلا بواری نم نمى واران

شهونم بهی له بان قه ور سه رداران

Bîla beware nim nimê waran
Şewnim bey le ban qewri serdaran

بیلا بواری نقر له بان نقر

تا بهی له بان قه ور تاز سه سقر

Bîla beware nûr le bani nûr
Ta bey le bani qewri tazesûr

بیلا سه رویتند لا وه گریه بوو

ته رتیفی له بان پشت و برقه بوو

Bîla serwênid la wegirye bû

---

¹ - giîkomira گلکۆمرا، گلکۆمدا (له بن زاراوه ی کارهزان وه کوو کورمانجی بانین له

پیشگر "را" فره ئیستفاده دکهن)

² - nûmira نووما، نوومدا، نویمدا.

Tertîfê le ban pişt û birüe bû

بیلا قه وراگه م وه ره یه قووله بوو
تا گوشم وه دهنگ رۆله رۆله بوو

Bîla qewragem wer ye qûlle bû

Ta goşim we denh rolle rolle bû

بیلا قه وره گه د سۆک¹ و که نار بوو
تا که سوکاران² لیده و دیار بوو

Bîla qewreged sük û kenar bû

Ta kesûkaran lêdew diyar bû

بیلا قه وره گه م ده ریچه دار بوو
تا هاوکوپه یلم لیمه و دیار بوو

Bîla qewregem derîşedar bû

Ta hawkurreylim lêmew diyar bû

بیلا قه وره گه م له قه وره یل دۆر بوو
له ری زه واران ئیمام حسه یین بوو

Bîla qewregem le qewreyl dūr bû

Le rê zewaran êmam hiseyn bû

بیلا قه وره گه م وه گۆل بکالن
ئه و زید³ و ماوه له تی بشانن

---

¹ - sük - سوچ، گوشه.

² - kewsîwar - سوارچاک، شاسوار.

Bîla qewregem we gull bikallin

Ew zêd û mawe le tê bişanin

بیلا قه‌وره‌گه‌م وه گولّ بکالّین

وه ئەسرین چه‌و ئاوێ بییارن

Bîla qewregem we gull bikallin

We esrîni çew awê bêyarin

بیلا قه‌وره‌گه‌م یه‌ کازمه‌ین بوو

یه‌ رێ ته‌وافچی ئیمام حسه‌ین بوو

Bîla qewregem ye kazimeyn bû

Ye rê tewafçî êmam hiseyn bû

بیلا هه‌ر شه‌و بوو، شه‌و را من خاسه‌

تا خه‌لکان نه‌قوشن پووسێ پلاسه‌

Bîla her şew bû şew ram n xase

Ta xellkan neüşin pûsê pillase

بیلا هه‌ر کوور بوو، را کووری خاسم

را درانه‌چی دۆزه‌خ خوه‌ی خاسم

Bîla her kûr bûm,ra kûrî xasim

Ra diraneçî dozrx xwey xasim

بیلا هه‌ر شه‌و بوو، له‌ رۆژ بیزارم

تا که‌س سه‌رده‌رنه‌که‌ی له‌ که‌چی کارم

---

3 - zêd نیشتمان، ماوا، شوون هاتنه‌ دنیا و گه‌وره‌ بۆن.

Bîla her şew bû, le roj bêzarim
Ta kes serdernekey le keçî karim

بیلا هر شهو بوو، شهو ئه پام خاسه
ناکەس نه زانی، بهرگم پلاسه

Bîla her şew bû, şew erram xase
Nakes nezanê bergim pillase

پا بنه وړپکاو د هس وه جلّه ودا

بړهس وه دایهت له شیرین خه ودا

Pa binewrrikaw des we cillewda

Birres we dayet le şîrîn xewda

پا بنه وړپکاو زۆتر پا باره و

له وینهی رووسه م نه ردهی بشاره و

پا بنه وړپکاو وینهی خومپاره

نیشانهی رووسه م پیده و دیاره

Pa binew rikaw zütir pa barew

Le wêney rûsem nerdey bişarew

Pa binew rikaw wêney xumpare

Nîşaney rûsem pîdew diyare

پریزگی¹ خاسه دالگ بووه سدهی

چۆنه و کلئ بکهی خوهر نه گه زیدهی

Pirêzgê xase dallig buwesêdey

Çünew kilê bikey xwer negezêdey

---

¹ - pirêzig بخچه.

پیشت بهی وه پیشتی دیواخاندهو

چۆ گولّ برپووزیه وه میواندهو

Pişt bey we piştî dîwaxanidew

Çü gull birrûzye we mêwanidew

پیشتیم شکانید له خه‌ته‌رگایا

ئسام ناشیه و که‌فتمه وایا

Piştım şikanîd le xetergaya

Isan maşiyê w keftime waya

پیشت که ئه‌وشه‌مالّ، رۆ ئه‌و دجهیل که

خوه‌د وه تلّه‌وچی باوان ۆ له‌یل که

Pişt ke ew şemall, rü ewdiceyl ke

Xwed we tillewçî bawani leyl ke

په‌پراو بیستۆن هه‌ر دو برا بۆن

فه‌لّه‌ک کارێگ کرد له‌یه‌ک جیا بۆن

Perraw bêsitûn her du bira bûn

Fellek karêg kird le yek ciya bûn

په‌پ شالّه‌گه‌د بپه‌یشتیم له‌ ده‌س

مه‌ر په‌نجه‌م بووپی وه‌ردت به‌م له‌ ده‌س

Perri şalleged bipeyştım le des

Mer pencem bûrî werdit bem le des

په‌پ شالّه‌گه‌د بپه‌یشتیم له‌ ده‌س

وینە ی گۆلنەرگز، دی نهۆه په یوه س

Perri şalleged bipeyştım le des

Wêney gull nergiz dî neüe peywes

په ی تو ئە فداڵم، په ی تو داوڕیشم

په ی تو لار و لهنج خه لکان دکیشم

داوڕیش دلپیش، په پ شارانم

سکه ی نارپه وای دکاندارانم

Pey tu evdallim pey tu dawrîşim

Pey tu lar û lenc xellkan dikîşim

Dawrîşi dillrîş perri şaranim

Sikey narreway dikandaranim

ت

تالئ له زلفت كهفتييه سه و هرا
چماي به ره زاس¹ وه رق كه مهرا

Tallê le zillfid keftêyese wera

Çimay berrezas we rü kemera

تالئ له زلفئ كهفتييه وه گريه
وه گولاو بشورهئ، بگريه له خنيه

Talê le zillfid keftêye we giye

We gullaw bişorey bigrey le xinye

ت به و بوو بنه وه بوومه وه
يه چ كزه يگ تئ له جه رگمه وه

Ti bew bû bine we bûwimewe

---

¹ - befeza جزئ گياس ك زؤرم له قهئ تاش و شوونهيل ناوين سهوز دكه د.

Ye çî kizeyg tê le cergimewe

ت خه‌مین مه‌نیش، خه‌م بییه وه بای
شکر خودا که ئاخ‌ر مه‌وی شای

Ti xemîn menîş xem bêye we bay

Şikri xuda ke axir mewî şay

ت دلگیر نه‌وی په‌ی نه‌وجوانی
وه که‌س نئیانه ئاو زنگانی

Ti dillgîr newî pey newciwanî

We kes nêyane aw zinganî

ترسم بمرم، که‌س پی‌م نه‌زانئ
مه‌ر ئاگر به‌رئ، خه‌وه‌ر بزانئ

Tirsim bimirm, kes pê m nezanê

Mer agirberê, xewer bizanê

ترسم ئه‌و گۆرپه‌ هه‌مام نه‌یاشوو
سه‌ر زلفه‌گه‌د وه گلّ بیاشوو

Tirsim ew gorre hemam neyaşû

Seri zillfeged we gill bipaşû

ترسم دۆای ت قالیگ به‌ریا بوو
کیایکی بکه‌ن کی که‌یخودا بوو

Tirsim düay ti qallêg berpa bû

Kîyaykî biken kî keyxuda bû

ترسم له یله گهت دلئی بجۆشی

سییا ده رباری، قرمز بیپۆشی

Tirsim leyleget, dillê bicoşê

Siya derbarê. Qirmiz bipoşê

ترنگه‌ی ته‌ولئی¹ تئ، پا وه جه‌نگه‌وه

سه‌رداران نیه‌تیه‌ن دلّ وه ته‌نگه‌وه

Tirngey tewllê tê, pa we cengenwe

Serdaran nyetyen dill we tengewe

ترنگه‌ی ته‌ولئی تئ له ته‌رکه‌بانان

یه شه‌پُ شیره یا سپای خانان

Tirngey tewllê tê le terkebanan

Ye şerri şêre ya sipay xanan

ترنگه‌ی ته‌ولئی تئ له ملیه ماران²

یا ده‌نگ یا هووه یا سپای خانان

Tirngey tewllê tê le milye maran

Ya deng yahuwe ya sipay xanan

ترقسکه‌ی ئاگر سیه‌مالان نوو

خوه‌ش خوه‌ش مه‌سۆزئ له دامانه‌ی کوو

Tirüskey agir syemallani nû

Xweş xweş mesozê le damaney kû

---

¹ - tirngey tewlî ده‌نگ ته‌بلّ / ده‌وژلّ /

² - milye maran

تفهنگ برنهو، شهنگ ُ جُجگ چهو

بهو چۆنه بچوو، شكار ها له خهو

Tifengi birnew, şengi cüciğ çew

Bew çüne biçû, şıkar ha le xew

تفهنگچی تهړلان¹، بهرهی شاییلان²

سوار تفهنگچی، له سەردار ئه‌وبان

به‌ور ُ بان ُ شێر، به‌ور ُ به‌یان هه‌ی

خه‌سه‌رو لال ُ وه‌ دۆش ئه‌ولای که‌یان هه‌ی³

Tifengî terrlan, berey çayîlam

Siwar tifençî, le serdar ewban

Bewri bani çîr, bewri beyan hey

Xesrew lall we doş ewllay keyan hey

ته‌رك تاؤتئىگم⁴ كه‌فتئيه‌سه‌ رئيا

برای خوه‌ی نه‌ۆه، شان به‌یده پئیا

Terk taütêgm keftêyese rêya

Biray xwey neüe, şan beyd we pêya

ته‌رکه‌سواران وه‌ تن مه‌پانن

له‌ شخڵ⁵ ُ وشێوه‌ی رووسه‌م مه‌مانن

---

1 - terlan - ته‌پار و چالاک. ته‌وار.

2 - berey şayîlan - به‌ره‌یگه‌ له‌ نه‌ۆه‌گان داربه‌ر ُ له‌ سه‌ر وه‌ ناوچه‌ی گیه‌لان.

3 - ئی مووره‌ نا سه‌یمرای ساهب‌جهم وه‌تیايه.

4 - taüt - تاؤس، ته‌رم (تابوت).

Terke serdaran we tin meanin

Le şixll û şêwey rûsem memanin

تهرکه سواران هاتنه تهنگه‌یا
له ته‌قه‌ی پانال هه‌فته ره‌نگه‌یا

Terkesiwaran hatne tengeya

Le teqey panall hefte rengeya

ته‌ک ده له پشتی دیواخاندو
چۆ گول بپووزیه وه میواندو

Tek de le piştî dîwaxanidew

Çü gull birrûzye we mêwanidew

ته‌نکه ته‌رمیگ که‌فتۆ وه رییا
خه‌هر براگه‌ی که‌ن شان به‌ی وه پییا

Tenke termêg keftü we rêya

Xewer biragey ken şan bey we pêa

ته‌نیا داره‌گه‌د بکه وه نیشان
له سای دانیشه وه سیکار کیشان
سیکار مه‌کیشه لیۆد کاله‌وبوو
لاشه جوانه‌گه‌د خوو به‌تاله‌وبوو

Tenya dareged bike we nîşan

Le say danîşe we sîkar kîşan

---

5 - şixl شکل، شیوه.

Sîkar mekişe lêwid kallew bû

Laşe ciwaneged xû betallew bû

تهنگ چوارزه وەر¹، ملیه چه و ماخه²

دژمنان خسنه چۆ که ل له زاخه³

Tengi çwarzewer, milye çewmaxe

Dijminan xisne çü kell le zaxe

تهن وه توو خفتان، خفتان وه توو ناز

ئه قرار⁴ بریاگه، قه دئ وه ئناز

Trn we tû xiftan, xiftan we tû naz

Eqraj birryage, qedê we inaz

ت هوو کهس خاس رووسه م ره نگمید

قلای ئاوه نام روژ ته نگمید

Ti hû kesi xasi rûsem rengimîd

Qillay awe naw roji tengimîd

ته نیا مائیگ بقوم وه سهر یاله وه

ئاخز بقوم وه دهس بای شه ماله وه

---

1 - tengi çwarzewer تهنگه یگه له ناوهی ری شایاد وه مایدهشت.

2 - milye çewmaxe مله یگه له ناوهی مایدهشت کرماشانا ک شهر گرانینگ له وهره قومیاپه.

3 - zaxe پاتاو کوستان، داوین خوهره تاین لقه.

4 - eqraj جوړی زهر و زیوهره ک دقرننه ی وه چمک و چواردهور کوله نجه، خفتان، کراس و سهروینه وه.

Tenya mallê büm we ser yallewe

Aciz büm we des bay şemallewe

تیریگ داسه لیم، بآلم کردگه پهل

وینه که مۆتەر، بریامه له گهل

Tîrêg dase lîm, ballim kirdge pel

Wêney kemoter, birryame le gel

تیریگ داسه لیم، تۆژ نه وه ساگه

ئو تیره له ناو سقان وساگه

Tîrêg dase lîm, toj newesage

Ew tîre le naw siqan wisage

تیریگ له تهرکهش باخهوان ځ گۆ

داگه له سینهی تا وه ریشهی دڭ

Tîrêg le terkeş baxewani gull

Dage le sîney ta we rîşey dill

تیری له کهوان، باخهوان گۆ

داسهی له سینهم تا وه ریشهی دڭ

Tîrêg le kewan baxewani gull

Dasey le sînem ta we rîşey dill

تیه تیمباری، نهچید وه هیچ جای

نهوای له ناکاو میمانیگد بای

Ti yetîmbarî neçî we hîç cay

Neway le nakaw mêwanêgid bay

ت یه دهرا بهو خاتر بکه م شای

خه م کوانه و نووم وه ت بییه م بای

Ti ye dera bew xatir bikem şay

Xem kiwane w nuwim we ti bêyem bay

جاړكيش جاړ كيشا يه كوچه و بازار

لاشه‌ی قه‌ریبئ بردن وه مه‌زار

Carrkîş carr kîşa ye küçe w bazarr

Laşey qerîbê birdin we mezar

جانته‌ی¹ هه‌لگرم بچم وه باوان

باوان بارکه‌رده و رق له بیوان

Cantay hellgirm biçim we bawan

Bawan bar kerde w rü le bêawan

جفتئ پیلای سه‌وز ها وه پاده‌وه

جوړ رووسه‌م یه جه‌نگ نایر بایده‌وه

Ciftê pêllay sewz ha we padewe

Cor rûsem ye ceng nayir baydewe

جوانان به‌سان قه‌دیان وه دسمال

وه توو شه‌روه‌تی، شان دان وه شه‌مال

---

¹ - cantauy کیف، ساک.

Ciwanan besan qedyan we desmall
We tû şerwetî, şan dan we şemall

جوانان به سان قه‌ی وه دو ده‌سمال
کوردی پیچ کردن رۆ نان له شه‌مال

Ciwanan besan qey we du desmall
Kurdî pêç kirdn rû nan le şemall

جوانان نه‌مرن جوانان هه‌یغه
چۆ ره‌وزه‌ی¹ به‌هار دایه‌م وه که‌یغه

Ciwanan nemirin, ciwananheyfe
Çü rewzey behar dayem we keyfe

جوانان نه‌مرن، جوانان هه‌یغه
چۆ شنه‌ی شه‌مال دایه‌م وه که‌یغه

Ciwanan mirin, ciwananheyfe
Çü şiney şemall dayem we keyfe

جوانان هه‌یغه زۆ مه‌چن له یات
سه‌ر وه بی‌واده نه‌نه‌وړۆ خه‌لات²

Ciwanan heyfe zü meşin le yat
Ser we bê wadenenewrû xellat

جوانی نیشتییه ده‌سه‌زرانی³

---

¹ - rewz سه‌وز (ره‌وز کردگه: سه‌وز کردییه)

² - xelât به‌شیگ له که‌فه‌نه.

هەر ئاخ هه‌لکیشێ پهی نه‌جوانی

Ciwanê nbîştêye desezirani

Her ax hellkîşê pey newciwanî

چۆ دارۆ ئاسۆ زه‌رده‌بای ئه‌وخوهم

وه هه‌فت جا شکيای، دل ناشای ئه‌وخوهم

Cü dari aso zerdey bay ewxwem

We heft ca şikyay, dill naşay ewxwem

چۆ دارۆ ئاسۆ ریشه خوریا ئه‌وخوهم

وه کام نه‌په‌سی زه‌نگ زپیا ئه‌وخوهم

Cü dari aso rîşe xurya ewxwem

We kam nerresî, zeng zirrya ewxwem

جه‌نگی بکردای، چۆ جه‌نگ سه‌رمال

خه‌ویگه‌و بکردای چۆ رووسه‌م زال

Cengê bikirday, cü ceng sermall

Xewêgew bikirday cü rûsemi zall

جیه‌گه‌د داخه‌م له لاراسه‌وه

ده‌سد به‌م وه ده‌س له‌یل خاسه‌وه

Ciyeged daxem le la rasewe

Desid bem we des leyli xasewe

جیه‌گه‌د داخه‌م له به‌لگ لیمۆ

---

desezirani³ - ده‌سه‌ته‌ژنۆ، ده‌سه‌ویژنی .

فهۆك كوتاسه‌ی گۆ و سه‌نگ و كوو

Ciyeged daxem le bellgi lîmo

Fellek kutasey gill û seng û kû

چشتی له سەر شانده له دۆر دیاره
یا برق دۆربین یا گۆلقهتاره¹

Çiştê le ser şanid le dūr diyare
Ya birqî dūrbîn ya gullqetare

چۆ دار سه‌رئاسۆ، زه‌ده با‌ی ئه‌ومن
وه هه‌فت ج‌ی شکیاگ، د‌ل‌ل‌ ناشای ئه‌ومن

Çü dar seraso, zede bay ewmin
We heft cî şikyag, dill naşay ewmin

چوو دیواخاند، چوو خه‌یزه‌رانه
ج‌ی به‌زم و ره‌زم ڤه‌ن به‌گله‌رانه

Çû dîwaxanid çû keyzerane
Cî bezm û rezim çen beglerane

چۆ مانگ هه‌لاتی، چۆ خوهر بۆد ئاوا

---

¹ - guîqetar گۆلقهتاره یان تالای ده‌ور قه‌تار شه‌نگ و فیشه‌ک. ئه‌وسا قه‌تار ئه‌سانه‌بیل گه‌وره و نه‌چیره‌وان گه‌نل له جنس تالایان نقره کوتانه‌سه پینانا.

داخل بۆد وه خاک جه نه تلماوا¹

Çü man hellatî, çü xwer bûd awa

Daxill bûd we xak cenetilmawa

چۆن تاقت تیه‌ری له‌ی قه‌ور ته‌نگه

چوار ده‌ورد دیوار، سه‌ره‌پاد² سه‌نگه

Çün taqet tyerî ley qewri tenge

Çwardewrid dîwar, sererrad senge

چۆنه‌و سوار به‌ وه‌رجه³ لیسک⁴ خوه‌ر

جله‌وریزان که له‌ ده‌یشته‌ی خه‌یبه‌ر

Çünew siwar be werce lîski xwer

Çllewrrêzan ke le deyštey xeyber

چه بکه‌م چۆن بکه‌م، چته‌ور بکه‌م چۆن

ئه‌لاجم یه‌سه‌ ده‌ وه‌ر بگرم تۆن

Çe bikem çûn bikem, çitewr bikem çûn

Ellacim yese de wer bigrim tûn

چه بکه‌م وه‌ ده‌س خوداوه‌نه‌وه

شیر وه‌ بی‌ زهنجیر که‌ی وه‌ به‌نه‌وه

Çe bikem we des xudawenewe

---

1 - cenetilmawa ئی وشه‌ عه‌ره‌بیبیه‌ واته‌ی به‌هه‌شت ماوا دده‌ی .

2 - serefa سه‌ر ته‌له‌ه‌ی .

3 - werce به‌رجه، پیش له‌ .

4 - lîsk تیشک، نۆر خوه‌ر .

Şêr we bê zencîr key we benewe

چەمەیل کوورم ئەرا نەیینت

کوو تەنتەنەو تیپ سپای سەیینت

Çemeyli kûrim erra neyinit

Kû tentene w tîp siay seyinit

چەن ئارزوود بۆ، چەنئ سەودای دڵ

باقی ئەزەرەتەیل سپاردی وه گۆ

Çen arizûwd bü, çenê sewday dill

Baqî ezreteyl sipardî we gill

چەن جار پێد وەتم نەچوو وه مالان

وه سەرمەى ناکەس چەم نەکەن کالان

Çen car pêd wetim neçû we mallan

We sirmey nakes çem neke kallan

چەن جار پێد وەتم هەى دڵ بووسەوه

کەم بوەرەمه مل کەلەمه و کووسەوه

Çen car pêd wetim hey dill bûsewe

Kem bwereme mil keleme w kûsewe

چەن جەور چەن جەفا چەن خاکەسارى

دايد يه دەرانه وینەى رێوارى

Çen cewr çen cefa, çen xakesarî

Dayd ye derane wêney rêwarî

چەن داک چەن دەوای، چەن دەوای خوەشبوو
بنەى بان زامد نەوای بایدەوسوو¹

Çen dak çen deway, den deway xweşbû
Biney ban zamid neway bayd ew sû

چەن زڕین سوار رشیاس لە و دۆلە
گشت چەکمە بلغار، زریه وه کۆلە

Çen zerrîn siwar rişyas lew dolle
Gişt çekme siwar zirye we kolle

چەن سال له خزمەت نەمام نوو بۆم
نەمام هەلکەنیا خوەم رەنجەرۆ بۆم

Çen sall le xizmet nemami nû bûm
Nemam hellkenya xwem rencerro bûm

چەن سال یه هەزرت نەمام نوو بۆم
نەمام ئەلکەنیا، خوەم رەنجەرۆ بۆم

Çen sall ye hezret nemami nû bûm
Nemam ellkenya, xwem rencerrû bûm

چەن یه و دلیرەیل قەترەى پۆلابەرگ
خەوهردار یه جەنگ، بیخەوهر یه مەرگ

Çen yew dilêreyl qetrey polla berg
Xewerdar ye ceng, bê xewer ye merg

---

¹ ewşû hatin - کولانەو، ئەوکولیان، زامى ك بکولیدوو.

چەن یەو نازاران، رشیان یەو دۆلە
گشت قەتار قەرمزی، زریه یە کۆلە

Çen yew nazaran rişyan yew dolle
Gişt qetar qirmizî, zirye we kolle

چەوم کەفتە وشوون زێدەگەیی باوان
ئەسرین چەوم رشیده داوان

Çewim keftewşûn zêdegey bawan
Esrîni çewim rişêde dawan

چەوم کەفتە وشوون مینگە¹ و مەزاران
مینگە هەر مینگەس، هانە کوو یاران

Çewim keftewşûn mînge w mezarān
Mînge her mînges, hane kû yaran

چەوم چەوہ پئی، رییەگەیی راد بۆ
زکر زوانم ئەسە دوواد² بۆ

Çewim çewerrê, rêyegey rad bü
Zikri ziwanim eseduwad bü

چیتجا³ راد کوتم وەر یە رووخانە
بنیشیگە نامی خوہی و بیگانە

---

¹ - mînge میلکان نوو، ماوای تازە.

² - eseduwa دوئا و پارانەوہ.

³ - çîtca چایجی، پەردە؛ ژوورنگ لە سیەمأل ک ئرا شەو سقر وەوی و زاوا دروسی دکن.

Çîtca rad kutim wer ye rûxane

Binîşêge namê xwey û bêgane

چیتجا راد کوتم وەر یه بیاوان

یه نامی سهونز بکهی دار گردهکان

Çîtca rad kutim wer ye bêawan

Ye name sewnz bikey dari girdekan

چیتجا راد کوتم یه لاراسهوه

دهسد بهم وه دهس لهیل خاسهوه

Çîtca rad kutim ye larasewe

Desid bem we des leyli xasewe

چیم وه دیواخان میر له مال نییه

میر چینیسه شکار، جی نشین کییه؟

Çêm we dîwaxan mîr le mall niye

Mîr çeyese şikar, cînişîn kîye?

چیمه سهربخچهی قه‌دیم دایه

سه‌روین شپه‌گه‌ی لیم کرد گلایه

هه‌ناسی کیشا، سه‌نگ وه ئاو کردیا

وه په‌ر ډه‌سمال ئه‌سره‌گه‌ی سپیا

ده‌وران ده‌ورانه، هه‌نی ده‌ورانی

ئپا کهس نه‌مه چۆ من ده‌ورانی

سه‌روین ډه‌سه‌ر ډه‌ی خانم ژنی

ده‌سمال ده‌س ډه‌سه‌رچۆپی گری

کتاوچه‌ی دهس ژن موورهارئ
رۆنماخه‌ر ڤه‌م ڤه‌و مانگئ
سفرئ نان و خوان ناو دیواخان
بالاپۆشه‌گه‌ی سه‌رد زمسان

Çême serbixçey qedîmi daye
Serwên şirregey lêm kird gilaye
Henasê kîşa, seng we aw kirdya
We perri desmall esregey sirrya
Dewran dewrane, henî dewranê
Irra kes nemen çü min dewranê
Serwêni seri yey xanim jinê
Desmalli desi serçopîgirê
Kitawçey desi jinni mûrharê
Rünimaxeri demiçew mange
Sifrey nan u xwani nawi dîwaxan
Ballapoşegey serdi zimisan

.....

خاک سه‌رئه‌له‌هی وه سه‌رپۆش نه‌که‌ی

ناو هاوکورپاند فرامۆش نه‌که‌ی

Xaki se ellhey we serpoş nekey

Naw hawkurranid firamoş nekey

خانم خرامان یه بان سه‌ونزه‌وه

دهم وه ریژه‌ی زه‌پ، مل وه جه‌ونزه‌وه

Xanim xiraman ye ban sewnzewe

Dem we rêjey zerr, mil we cewnzewe

خانم دیمه‌سه‌د له که‌نار روو

دهس وه ده‌سنماز، سه‌رد وه سجوو

Xanim dîmesed le kenari rû

Des we desnimaz, serdi we sicû

خانم خواهش هاتی نۆر وه پاده‌وه

راز یه تیمانم ها وه لادهوه¹

Xanim xweş hatî nûr we padewe

Razi yatîmanim ha we ladewe

خفتانی له پووس بهور² بکه له وهر

بکه فه وچۆپی دایره ی چه مه ر³

Xiftanê le pos bewr bike le wer

Bikefewçopî dayirey çemer

خفتانی له پۆس بهور بکه م له وهر

تانج زه پنگار زال بنه مه وسهر

Xiftanê le pos bewr bikem le wer

Tanci zernigar zall binemewser

خوار قه وره گه د بکه م وه بووسان

تاگهر نه یده لی خوهر تاوسان

Xiwar qewreged bikem we bûsan

Tager neyde lê xweri tawisan

خودا چه بکه م چه ده سلاتمه

له جی بیشتقون خه م خلّاتمه

---

1 - موورهار ئی بهیته ئرا ژنیگ ئی ئۆشی ک پیشتر میژده گه ی مردگه و ئیسه یشه له دهم پیاگه وه هال و رهوش مناله گانی دپرسی.

2 - bewr به بر، جۆزی گیانه وه ره.

3 - çemer جۆریگ به زمه له ناوچه ی کورده واریدا ک ددهن له ساز و دهۆل و وه شیواز هه ماسییگه وه هه لبه ست وه بالای مردییه گه یا هه لبه سن.

Xuda çe bikem çe desllatime

Le cî bêsitûn xem xillatime

خودا خوہی خاوەن تۆلەنەمامە

تا ئی چین سەوز کە ی ئەو چین تەمامە

Xuda xwey xawen tülenemame

Ta ê çîn sewz key ewçîn temame

خودا قەبوول کە ی جوان بکوشی

جەواهیتر لە تک قەلەمی رشی!

دەسد وەو قەلەم پێر جەوہەرەوہ

نایدەسە ی بان چەن دەفتەرەوہ¹

Xuda qebûl key ciwan bikuşê

Cewahêr le tiki qellemê rişî

Desid wew qellem pîrr cewherewe

Naydesey bani çen defterewe

خودا لەو رۆژە مانگ و خوہر گیریا

ہەفتاد و دو کەس لە مەجلیس کوشیا

Xuda lew roje mang û xwer gîrya

Heftad û du kes le meclis kuşya

---

¹ - ئی بەیت دواییینە لە ناوچە ی لارەزان نیلام لەیوایشە یۆشەنی:

" دەسد وەو قەلەم پێر جەوہەرەوہ

ئەمزاد ھا وە بان سەد دەفتەرەوہ"

خودا نه که هی ده وره ی ناکه س بوو

ناکه س هاکم بوو، یانه م¹ ده روه س بوو

Xuda nekey dewrey nakes bû

Nakes hakim bû, yanem derwes bû

خودا نه که ییدن گّل وه باند بوو

گّل وه باند دیم، گّل وه بانم بوو

Xuda nekeydin gill we banid bû

Gill we banid dîm, gill we banim bû

خودای بان سهر چۆ فازل² کوشتی

جه واهیر له تک ۆ قه له مئ رشى

Xuday bani ser çü fazill kuştî

Cewahêr le tik qellemê rişî

خوراک خانم چۆزه ی وه نان³ بوو

شه و مه نزله گه د سه رده روه نان بوو

Xuraki xanim çüzey wenan bû

Şewmenzilleged serderwenan bû

خوو پاپا مه که، به وه ماله وه

سه رد ها بان قه مچی باله وه

---

¹ - yane مأل، خانج.

² - fazîl میبزا، میبدا زانا، خوهنده وار.

³ - wenan وه نه ییل، دار قه زوانه ییل.

Xû papa meke, bewe mallewe

Serid ha we bai qemçî ballewe

خۆن جوانان گۆل گۆل بیه وه

مه لان وه خوروش پێ شای بینه وه

Xüni ciwanan gûll gûll biyewe

Melan we xurûşpê şay bînewe

خۆن جوانان ها وهوبانه وه

مه ره هه قیق وه بان نقره ی خامه وه

Xüni ciwanan ha wew banewe

Mer heqîq we ban niqrey xamewe

خۆنێ رشیاگه وه رۆ زامه وه

مه ره مه له هم وه بان نقره ی خامه وه

Xünê rişyage we rü zamewe

Mellhem we bani niqrey xamewe

خوه زیا ماله گه د عه ره و¹ بوردا

قۆخای ماله گه د هه رگه ز نه مردا

Xwezya malleged erew biwirda

Qüxay maleged hergiz nemrda

خوه زگمه و دۆه ته چوودن وه باوان

باوگ ده سی گری، دایه یشی داوان

Xwezigmew düete çûdin we bawan

---

¹ - erew عه ره ب (عرب).

Bawg desê girê deayeyşê dawan

خوه زگمه و سه ننگه ها له سه ريند
گوش دهی وه دهنگ ناله‌ی ده رۆند

Xwezigmew senge ha le serînid

Goş dey we deng nalle derûnid

خوه زيمه و که سه برای تی له دهر
چمان تانجیگه مه نه یدهی ئه و سه ر

Xwezê mew kese biray tê le der

Çiman tancêge meneydey ewser

خوه شال بپرسی له شه و بی خاوان
ناله‌ی من به رزه یان تافه‌ی ئاوان

Xweşall bipirsî le şew bêxawan

Nalley min berze yan tafey awan

خوه شال یه‌ی ده فه، باتایده خه وم
بۆاید وه پۆشئ، بکه فتایه چه وم

Xweşall ye defe batayde xewim

Büwayd we püşê, bikeftiyaye çewim

خوه م خوو قه ریبیم، ئه ولاد قه ریبزا
نالته له و که سه دت وه قه ریب دا

Xwem xû qerîbim ewllad qerîbza

Nallet lew kese dit we qerîb da

خەرمان خەمم ها وه چیاوه

شەنیار شەنی کەد، له هەر دولاو

Xermani xemim ha we çiyawe

Şenyar şenê ked le her du lawe

خەرئو¹ خەرئو، پای خەرئو ئەودەر

خەرئو هەر خوهمم، نییه زیاتەر

Xerêw xerêwe, pay xerêw ewder

Xerêw her xwemim, niye ziyater

خەرئو له خوربەت ئەگەر وه شا بوو

خاوهن تەن تەنه و تیپ و سپا بوو

.....

Xerêw le xurbet eger we şa bû

Xawen ten tene w tîp û sipa bû

خەمین و خەمبار، بار خەم یه کۆل

بۆمه وه داوڵ سەرمەرەزە ی چۆل

Xemîn û xembar bar xem ye koll

Büme we dawill sermerezey çoll

خەوهر دان وه خاک، مردن بی وه راس

زوانم لهنگه، ناو دەمم پڵاس

---

¹ - xerêw غەریب، قەریب.

Xewer dan we xak, mirdin bî we ras

Ziwanim lenge, naw demim pillas

خه وەر دان وه زال، رووسه م کوشیاگه

د سپای گه ورا ئه ویه ک رشییاگه

Xewer dan we zall, rûsem kuşyage

Di sipay gewra ewyek rişyage

خه یال نه که یدين من له ت دۆرم

مه ر مردن بووه ی ناود له هۆرم

Xeyall nekeydin min le ti dürim

Mer mirdin biwey nawid lehürim

خه یالی نه که ی خوهم بیرووندم

خوهم شه ریک وه خه م نام ده رووندم

Xeyallê nekey xwem bîrûnidim

Xwem şerîk we xem nam derûnidim

د

دالگ چو خاسه وه لای دۆته وه
وهو هۆرده پازان، وهو مه یوه ته وه¹

Dallig çü xase we lay düetewe

Wew hürerrazan, wew meywetewe

دالگ چۆن خاسه وه لای دۆته وه
هم راز هم نیاز دا وه یه که وه

Dallig çün xase we lay düetewe

Hem raz hem niyaz da we yekewe

دالگ دی وه خه و ئه زیزی مه رده
سه ر تا پا داوان که لاخی² که رده

Dallig dî we xew ezîzê merde

Ser ta pa dawan kellaxî kerde

دالگ ۆ [...] ته وئی خسه و دار
په لگیس په ری هاورد، سه ر تا پا سیار

---

¹ - meywetew مه یوه ته وه، ریژ و ئیتیرام.

² - kelaxî سییه، رهش.

Dalligi [....] tewnê xisewdar

Pelgîs perî hawrd, ser ta pa siyar

دالگ وه فدای دۆشی لای راند

کراس قورشیدی¹ له سه ر شاند

Dallig we fiday doşî lay ranid

Kiras qurşidî le seri şanid

دالگه! ته نیا ژنیگید نه چی وهروه جای

نهوای له ناکاو میوان ئرپاد بای

Dallige! tenya jinêgîd neçî werewcay

Neway le nakaw mêwan irrad bay

دالگه! خوده بکیش له پووس بهسه زوانی

بهو سه ری بهی لیم زه مین چووزانی

Dallige! xwe bikîş le pûs beseziwanê

Bew sere bey lêm zemîn çûzanê

دالگی نیشنگه وه ه قورده کاری

یهی دهسی گول نهی، یهکی مرواری

Dalligê nîştige we hürdekarî

Yey desê gull ney, yekê mirwarî

دانیشیم ئهویهک نیمه رۆوانی

تا باریمه وه قور، ه قورده پازانی²

---

¹ - qurşid - خورشید، خوه.

Danişîm ewyek nîmerowanê
Ta barîmewhür, hürderrazanê

دایده دهسمه و ساز بی‌شنوو¹

چۆنه بژهنمه‌ی تا سوو سپی بوو

Dayde desimew sazi bê şinû

Çüne bijeney ta sû sipê bû

دایه‌ی سه‌رداران مه‌که‌ن² رۆله رۆ

چه‌پ چه‌پ گیس له بان داوان مه‌که‌ن کوو

Ayey serdaran meken rolle ro

Çep çep gîs le ban dawani meken kû

دایه‌ی هیشته‌جی تلف له گاپاره

خه‌لک ئیوه‌تی که‌ید وه لنده و لاره

Dayey hîşteci tillf le gapare

Xellk êwetê keyd we linde w lare

دترسم³ له‌یله‌ت بچوو وه مالان

---

² - hürdeřazan هۆره راز، کورته راز، کورته چیرۆکه‌یل ناوه‌ی دو دلدار.

¹ - şinû شنه، سروه.

² - meken دکه‌ن، که‌ن (پیشتر شیوه‌زار هه‌ورامی زوان ئه‌ده‌بی فره له به‌شه‌یل کوردستان بقره، هه‌روه‌ی بوونه‌وه هه‌ر ئیسه‌یشه فره‌جار له ئه‌و چوارچوو شیوه‌زاره که‌لک وه‌ردگرن ک پیشگر ئه‌وسا و ئیسه‌ی به‌رده‌وام /مه/ له نیشانه‌یله‌یه به‌لام له شیوه‌زاره‌یل تر زوان کوردی دبووه (د، ده ئه، ئا).

قرمز بیۆشی، سی¹ بکه ی خالان

ditirsim leylet biçû we mallan

Qirmiz bipoşê, sê bikey xallan

دترسم له یله ت چه مه یل بره ئی

سیا بکه نی، قرمز بیۆشی

ditirsim leylet çemeyl birrejê

Siya bikenê, qirmiz bipoşê

د ت وه بی دالگ، ئه پرا چه خاسه

خواردنی خه مه، رهنگی پلاسه

Dit we bê dallig erra çe xase

Xwardinê xeme, rengê pillase

دته گه م که فتق چق خه رمانه ی گول

دهس ناهمی ناوده بان دل²

Ditegem keftü cü xermaney gull

Desi nahimê natüde bani dill

---

³ - ditirsim دترسم، مترسم، ترسم (له بهشیگ له شار نیلام و هه رله یوا نابدانان پیشگر نستمراری "د" نستفاده دکهن ک وه داخوه له زورم نارچه که لهوړنشینه گان نی پیشگره له ناو چیه).

¹ - sê سییه، سیا، رهش.

² - نی بهیته له ناو لاهه ویشا وه هه ندیگ گۆرانکارییه و دخونییه ی:

"کۆریه م خه فتیه چق خه رمانه ی گول

په نجه ی شمالی ناسه بان دل".

دژمنه یل هاتن وه بان ۆ لارد
شاكامی بردن وه تیر ۆ خارد

Dijmineyl hatin we bani larid
Şakamî birdin we tîri xarid

د سوار گوم بۆ یه بره سواران
نمه م رووسه مه یاگهر نه ریمان؟

Di siwar gum bü ye brre siwaran
Nimem rûseme yager nerîman

دلم كهفته دۆ، زامم كوليواوه
زام كۆنه و نوو له يهك رشيواوه

Dillim kefte dü, zamim kulyawe
Zami kone w nû le yek rişyawe

دلم نساړين **خوهر مهنگه زانه**¹
شادی برپايه، خه مئ ئه زانه

Dillim nisarîni xwer mengezane
Şadî birryaye xemê erane

دله گه م بئرين بنووړن پيوه
چهن جه ره ی بزمار درياگه پيوه

Dillegem bêrrim binûrrin pêwe
Çen cerrey bizmar diryage pêwe

---

¹ - xwer mengez xwer mengez - جیگه ی ک ههر خوهر نیه گه زنده ی، سه یوان.

دلّه گه م بېړن وه مه وډای نیشته¹
له تی په یا نیه و له زوخاو بیشته

Dillegem bêrrin we mewday nîşter
Le tê peya nyew le zûxaw bêşter

دلّه گه م چو یه تیم هم کزانه وه
ئازایی له شم خه م رزانه وه

Dillegem çü yetîm hem kizanewe
Azayi leşim xem rizanewe

دودی وریزا هم به یاران
هم به یاران بهد کردارانه

Dude wirêzya he ye yarane
Hem ye yaran bed kirdarane

دوربین هه لگر و بهی ئه و بلیتی
تا نازاره گان له تیوه بونی

Dürbîn hellgir û bey ewbillênî
Ta nazaregan le têwe bünî

دوس له چوه د بوشم، چوه د بلاوینم
سجاید² بوشم، سهنگ مه تاوینم

Dos le çwed büşim, çwed bilawênim
Sicayid büşim, seng metawênim

---

¹ mewday nîşter تک نیشته / جوړی کارته.

² sica - به خشینه، دوس و دل واز

دۆه ته م تۆرياگه له گوشپارهى گوش

زه پنگار بارن نقره بدهى جش

Düetem toryage le goşparey goş

Zernigar barin, niqre bidey coş

ده به رزى مانشت خس ئه وگوله م زهرد

كووه ئه و داو ريش، سه ياد چۆل گهرد

De berzî manêşt, xi sew gullemzerd

Kuwe ew dawrîş, seyadi çoll gerd

ده دهر ماله گهت تۆه م خه م وارى

سه ر كه فته و مهينه ت، ديه دم ئه و زارى

De der malleget tûem xem warî

Ser keftew meynet, dîdem ew zarî

دهرد دل يه كينگ، بق وه دو وينه

په رده ي دل درى، دا ئه وخه زينه

Derdi dill yeklg, bü we du wêne

Perdey dill dirrî da ew xezêne

دهر مال سه ردار داله گيزانه¹

نيه زام سقرينه يان لابرانه

Der malli sedar, dale gîjane

---

¹ - dale gîjan کاتێگ کە ھەمووانێگ مری دالەیل ئێم ناوچە نوێن بەن و دواى چەنێگ گشتیان لە ناسمان ئێم ناوچە خەر خوێن. لە ناو ئی دمخشتییشە مەبەس لە دالەگیزان، نایەمەیلێگن کە لە دەر مال سەردار کۆنەوبۆتە.

Nyezam sūrêye yan la birrane

دهرۆن دالگ گڤ گڤ ها له تاو
وینهی مه‌ره‌زی دایه‌م دۆر له ئاو

Derüni dallig girr girr ha le taw

Wêney merezey dayem dūr le aw

ده زوان له‌نگ بام کوور بام ده بینا
هه‌فت تیرت خسی وه قاچ زینا

De ziwane leng bam kūr bam de bîna

Hefttîrit xisî we qaçi zîna

ده‌ست وه په‌نجتیر تازه مه‌خشه‌وه
چۆ رووسه‌م دی نئیای ران وه ره‌خشه‌وه

Desit we pentîr taze mexçewe

Çû rûsem dî nêyay ran we rexşewe

ده‌سد وه و ئه‌سلای ماشه زه‌رده‌وه
نایده‌سه‌ی وه بان سه‌نگ سه‌رده‌وه

Desid wew esllay maş zerdsewe

Naydesey we ban senği serdewe

ده‌س ده ته‌ل گرتی، ته‌ل ده بن که‌نیا
که‌فتی ده ده‌ریا تا دنیا بنیا

Des de tel girtê, tel de bin Kenya

Keftî de derya ta dinya binya

دهس قه له مه گه ی فازل ُ نه دبییم
نمجا من دی له کوو بویم¹
ژیر بالم خه مه بیلا بسوزم

Desi qellemegey fazilli edîbim
Imca min dî le kû miwêzim
Jêr ballim xeme bîla bisozim

دهس گرتی ده پهل، پهل ده بن که نیا
خوهد کهفتی ده چا تا دنیا دنیا

Des girtî de pel, pel de bin Kenya
Xwed keftî de ça ta dinya dinya

دهس له دل مه یه داخ دل سهخته
ژان دل گه م وه تانه و بهخته

Des le dill meye daxi dill sextet
Jani dillegem we tane w bexte

دهسمال دهست هاوه توژه وه
به و بوه سه ی وه بان گوله سوژه وه

Desmalli desid ha we tozewe
Bew bwesey we ban gulesozewe

دهسم نیه پرسی وه بان شانند
له دۆره و بخوهم قه سه م وه گیانند

---

¹ - biwêzim بیدووژمه وه، بۆنمه وه.

Desim nyerrêsê we bani şanid

Le dürew bixwem qesem wegıyanid

دهس و قه له مه گه د له کوو بوئیم

ژیر بآلم خه مه بیلا بسزم

Des û qellemeged le kû biwêzim

Jêr ballim xeme bîla bisizim

دهسه لی مه یه ن چه وی ها له خاو

وینه ی نه رگزرگول گیانی ها له ئاو

له خاو ورئز که که ی وهخت خاوه

خاو سه رایسه ر وه تو ناباوه

Dese lê meyen çawê ha le xaw

Wêney nergiz gull gyanê ha le aw

Le xaw wirêz ke key wexti xawe

Xawi seraysêr we tu nabawe

دهس یه تیمه یل بان بهین ئه ودهسم

تا نازییان بکیشم یه جی گشت کهسم

Desi yetîmeyl ban, beyn ew desim

Ta nazêyan bikîşim ye cî gişt kesim

دهسی یه یه قه ی که سی کردگه گیر

بی رقی بی فه رزه ند، بی خودا و بی پیر

Desê ye yeqey kesê kirdige gîr

Bê rû, bê ferzend, bê xuda û bê pîr

ده شوون مه‌رگت، خاكی وه بای كه‌م
به‌لكم یادگارێ ئه‌نێ په‌یا كه‌م

De şûni mergit, xakê we bay kem

Bellkim yadigarî enê peya kem

ده مالّ ده‌رهاتی دلّ وه قینه‌وه
ئه‌سپ ئه‌جه‌لت ها وه زینه‌وه

De mall derhatî dill we qînewe

Espi ecellit ha we zînewe

ده‌نگه‌گه‌م نیه‌تی، ده‌نگی هاللّم
قه‌وم و بیگانه له مالّ ده‌ربارم

Dengegem nyetê, dengê hillallim

Qewm û bêgane le mall derbarim

ده‌وای ئیواره، مار ده‌ جاگه‌م بۆ
نه‌ مار ده‌رچیا، نه‌ خوه‌م راگه‌م بۆ

Deway êware, mar de cagem bü

Ne mar derçiya, ne xwem ragem bü

دی خودائافز، دانیش سلّامه‌ت
دین من و ت که‌فته‌و قه‌یامه‌ت

Dî xuda afiz, danîş silamet

Dîni min û ti keftew qiyamet

دیواخانه‌گه د پشت له نِسار بوو

سه‌رتیل ئه‌وریشم، س‌قنئ چنار بوو

Dîwaxaneged pişt le nisar bû

Sertîl ewrîşim, sünê çinar bû

ر

رازبانه سهوز نهکه‌ی وه ریّهانه‌وه

دۆهت – بئ‌دالگ (بئ‌باوگ)¹ – گل نیه‌خوه‌ی وه باوانه‌وه

Razyane sewz nekey we rêhanewe

Dueti – bê dallig(bêbawg)+ gil nyexwey we bawanewe

رانت وه رکاو، رکاووت وه ران

مه‌ر رووسه‌م فهت کرد ده مازنده‌ران

Ranit we rikaw, rikawit we ran

Mer rûsem fet kird de mazenderan

رایان بریاگه که‌تان وه بئ‌گول

خوه‌یان پۆشنه‌ی وه نارپه‌زای دل

Rayan birryage ketan we bê gull

Xweyan poşiney we narrezay dill

رۆ‌په‌ی داود نه‌جیبزاده‌م رۆ

وه کام نه‌رپه‌سی، روو وه یانه‌م رۆ

---

¹ - بئ‌باوگ یان بئ‌دالگ، پاوه‌چینگه ک مووره‌ار له کات خوه‌نین بئ‌ته‌وه‌ی ک ریتهم ُ
مووره‌گه‌ی بشپۆی یه‌کینگ له لیبیان وه کار دگری.

Ro pey dawidi necîbzadem ro

We kam nerresî, ro we yanem ro

رووسەم شجائەت، سخاوەت حاتم

تا روژ مەردەن مەتیی راتم

Rûsem şicaet, sixawet hatim

Ta roji merden mitîyi ratim

رۆڵە ئێ خاکە ، وە سەرپۆش مەکه

رەنج چەن سالەد فرامۆش مەکه

Rolle ê xake firamoş meke

Renci çen salled firamoş meke

رۆڵە ت کەس رووسەم رەنگم بۆد

قلای ئاو لە ناو روژ تەنگم بۆد

Rolle ti kesi rûsem rengim bûd

Qillay aw le naw roji tengim bûd

رۆڵە وە ئارام، ئووردی وە لەنگەر

گران سواران نیشتییه یە سەنگەر

Rolle we aram, ûrdî we lenger

Giran siwaran niştîye ye senger

رەخش¹ ئپا رووسەم خسن وە رپیا

لقاو مرواری کردن وە پپیا

---

¹ - rexş ناو ئەسپەگەیی رووستەم زال بۆد.

Rexş irra rûsem xisin we rêya

Liqaw mirwarî kirdin we pêya

ره‌خش ئِرا رووسه‌م خسن وه رِییا

لقاو مرواری، ده‌وریواز¹ پِییا

Rexş irra rûsem xisin we rêya

Liqaw mirwarî, dewrîwaz pêya

ره‌خش ئِرا رووسه‌م، رووسه‌م ئِرا ره‌خش

ره‌خش وه بئ‌رووسه‌م، نیشته‌گه له مه‌خش²

Rexş irra rûsem, rûsem irra rexş

Rexş we bê rûsem nîştige le mexş

ره‌خش ئِرا رووسه‌م، رووسه‌م چنن ره‌خش

یه وه کوو چگه شاه جهانبه‌خش؟

Rexş irra rûsem, rûsem çinîn rexş

Ye we kû çige şahi cihanbexş

ره‌خش ئِرا رووسه‌م کیشان وهو رِیوه

لقاو مرواری، ده‌وریواز پِیوه

Rexş irra rûsem kîşan we rêwe

Liqaw mirwarî, dewrîwaz pêwe

ره‌نگد زه‌رده‌وبت وِینه‌ی زافران

---

¹ - dewrîwaz جوړی زه‌پ و زیوه‌ر وه‌ک تِلا، نقره و پیرۆزه ک چنینه‌سه ده‌ور لقاوه‌و.

² - mexş بازی کردن، گه‌مه کردن. کایه کردن.

ناوچی نه کردن خه لک کافران

Rengid zerdewbü wêney zafîran

Nawcî nekirdin xellki kafîran

ز

زامدارئى من بووم، تیمارکاری توو
یا هه ق ئه و زامه دی کهى خاسه و دوو

Zamdarê min bû, tîmarkarê tû

Ya heq ew zame dî key xasew bû

زلف کال و هقل¹، بخه وه وهردا

وینهى بهرپزا وه ساي کهمهردا

zillfi kall û hül bixew werda

Wêney berreza we say kemerda

زلفهى بیپچن وه کهتانهوه

نهوای بپلی وه گهت قهورسانهوه

Zillfey bipêçin we ketanewe

Neway bipilê we gert qewrisanewe

زووره و میشتهرى وه ههفتمینهو

---

¹ - hül هیل، چوروو، قاوهی کال و مایل وه سوور.

خوهم هام وه ئه زرهت، داود بقرنمه و

Zûre w mêşterî we heftimînew

Xwem ham we ezret, dawid bünimew

زوانم بووین بییهن وه خوهردم

تا وه بی زوان شاران بگهردم

Ziwanim bûrrin bêyen we xwerdim

Ta we bê ziwana şaran bigerdim

زه پگهره ییل بارن، نقره بییهن جوښ

تا [...] تور نه که ی، یه گوښخاره ی گوښ

Zerrgereyl barin niqre bêyen coş

ta[...] tor nekey, ye goşxarey goş

زه پین سواران چگنه وه مهیدان

چهن کوومه ی قهواخ، له مهیدان په پدان

Zerrîn siwaran, çigne we meydan

Çen kû,ey qewax le meydan perr dan

زه پین سواران، سومای چه وانم

کهش و کوو گشتی وه ته م مهوینم

Zerînsiwaran, somay çewanim

Keş û kû giştê we tem mewînim

زه مین بهیده لید، ویران بای دهرهوس

چق لاف کیشاییده له سهر چهن کهس

Zemîn beyde lîd, wêran bay derwes

Çü laf kîşyaydele ser çen kes

زێد باوانم ها وهو بانه وه
رمل¹ سهوز کردیّه وه ریهانه وه

Zêdi bawanim ha wewbanewe

Rimlî sewz kirdêye we rêhanewe

زیند گولۆه نی، چوارده ور سیم و زه پ
بکوتە ی له کۆل ئاهۆوان له به پ

Zînid gullwenî, çwardewr sîm û zerr

Bikutey le koll ahuwan le berr

---

¹ - rimî - جۆری سهولّه.

س

سان سه‌ره‌رئید¹ بنه م له چیمهن
تا پئیا سه‌ونز که‌ی گول و یاسه‌مه‌ن

Sani seberêd binem le çîmen

Ta pêya sewnz key gull û yasemen

ستره‌گه‌ی وهرت نیمه‌بنه‌وشه
ئه‌پا خوه‌ت خاسه‌ بالآت بی‌خه‌وشه

Sitregey werit nîmebinewşe

Erra xwet xase ballat bê xewşe

ستیزه‌ی فه‌له‌ک **ساته‌ی** سه‌نگ و گل
یه‌کای‌یه‌ک به‌رده‌ن خانان یه‌ خزل

Sitîzey fellek, satey seng û gill

Yekay yek berden xanan ye xizill

---

¹ - serberê سه‌ره‌رگ، سه‌ره‌پیری.

سدای هازرباش، کیشکچی هەر شهو
شیوهن کەفته‌وپای ته‌لارگه‌ی خه‌سره‌وه
شیرین وه فدا‌ی قه‌ور خه‌سره‌و بای
تنیش چۆ خه‌سره‌و داخ‌ل وه گ‌ل بای

Siday hazir baş, kîşikî her şew

Şîwen keftewpay telargey xesrew

Şîrîn we fîday qewri xesrew bay

Tinîş çü xesrew daxill we gill bay

سزیام و برشیام، بۆمه وه بریان
بۆمه وه زخا‌ل سه‌رسفته‌ی قلیان

Sizyam û birşyam, bûme we bîryan

Bûme we zixalli sersifteY qilyan

سکه‌م سفید بۆ له داخ‌د رۆ‌له¹
نه‌نیشتم له سای به‌یداخ‌د رۆ‌له
ئاخ ُ بان ُ داخ ُ داخ‌انم رۆ‌له
سفیدی چنار ُ باخ‌انم رۆ‌له
ئاخ ُ بان ُ داخ ُ داخ‌انم رۆ‌له
سه‌رتیپ ُ سپای ته‌یرانم رۆ‌له

---

1 - ئی هه‌لبه‌سته، ی‌وشن ژنیگ وه ناو جه‌مینه له خیل شیرگه‌ نزیکه‌ی 100 سا‌ل
پیش له وه‌سف زه‌رخام ده‌وله - ک کورێ بقیه‌- وه‌تییه و دقا‌جاریش له ناو خه‌لک وه
شیوه‌ی فۆلکلۆر ده‌مه‌ل‌ده‌م مایه‌سه‌و و فره مووه‌ار تر له ناو پرسیه و سه‌رخه‌شی ئ‌را مه‌رگ
رۆ‌له و جوانه‌یلییان خوه‌نه‌ی.

سه ف سهرداران، كردن هه ساود
 رۆله ناو كى، بنه م له ناود
 له و تيره نازى پشت جهيراند
 سه رتيپ ُ سپاى رۆله تهيراند
 له و پشتكوو واليه، جه وه لان دايد وه كه و
 ده س ُ سه گلاويد¹ گير كرده خه زه و
 ئاخ ُ بان ُ داخ ُ داخانم برا
 سه ول ُ سه ونز ُ بهرز باخانم برا²

Sikem sifêd bü le daxid rolle

Nenîştîm le say beydaxid rolle

Axi bani daxi daxanim rolle

Sifêdî çinari baxanim rolle

Axi bani daxi daxanim rolle

Sertîpi sipay teyranim rolle

Lew tîrenazî pişti ceyranid

Sertîpi sipay rolle teyrandid

Sefî serdaran kirdin hesawid

Rolle nawi kî binem le nawid

Lew piştîkû walî, cewellan dayd we kew

---

1 - seglawî - ناو ئه سپه گه ی جوامیرخان زه رغام ُ دهوله

2 - ئى هه لبه سته له وه سف جوامیرخان زه رغام دهوله - يه كینگ له گه و ره و سه ركرده هپیل كه له و ر - وه تر یایه .

Desi segllwaîd gîr kirde xezew

Axi bani daxi daxanim

Sewlli sewnzi berzi baxanim bira

سَلَام سَلَامه، سَلَام ئه‌ید نوو
سَلَام یه من و ئه‌یدانه یه توو

Sillam sillame, sillam eydi nû

Sillam ye min û eydane ye tû

سوار ُ ئه‌سپ بوو له مالّ بییه‌ودهر
له دژمن بی‌باک له مهرگ بی‌خه‌وه¹

Siwari esp bû le mall bêyewder

Le dijmin bêbak, le merg bêxewer

سوارسواره، سوار گرانه
"....." یه‌کیگ له سواران مازهنده‌رانه

Swar siware, siwar girane

"....." yekêg le siwaran mazenderane

سه‌رت بی‌چن وه دامانه‌وه

ته‌ک بییه وه وه‌جه‌ور بی‌سامانه‌وه

Serit bipêçin we damanewe

---

1 - ئی به‌یته مووره‌ره‌یل هاوچه‌رخ وه هیندیگ گۆرانکارییه‌وه له یوا ئی‌قشنه‌ی:

" سوار ُ ئه‌سپ بوو له مالّ بییه‌ودهر

له دژمن بی‌باک له مهرگ بی‌خه‌وه" مووره‌ر دزانێ ک ئیسته سه‌رده‌م ئه‌سپ نییه و ماشین بقۆسه جیگری، له جیگه‌ی "سوار ئه‌سپ"، "ماشین روژن که" وه‌کار دگری.

Tek bêye wew cewri bê samanewe

سه‌رتیل¹ سه‌نگین سنجاوی که‌نیا

خان ئیچ خان² وه بالۆهس بریا

Sertîli sengîn sincawî Kenya

Xani êric xan we ballwes birya

سه‌رتیل سه‌نگین که‌له‌ورپ هه‌لکه‌نیا

سلێمان³ خانیش وه بالۆهس بریا

Sertîli sengîn kellhurr hellkenya

Sillêman xanîş we ballwes birya

سه‌رتیل سه‌نگین سه‌یادیان که‌نیا

سه‌یمرای ساه‌تېجهم وه بالۆهس بریا

Sertîli sengîn seyadyan Kenya

Seymiray sahebçem we ballwes birya

سه‌رداران لووریان⁴، ت ته‌نیا مه‌نی

چه‌پ چه‌پ قازاخى⁵ له ریشه‌ که‌نی

له تیه‌ریکه‌شه‌وی، نم نمى واران

نالۆه‌نی کردی و ره‌سید وه یاران

---

1 - sertîl - به‌شیگ له سه‌مه‌اله ك نه‌گه‌ر هه‌لکه‌نیه‌ی دی سه‌مه‌ال وه پاوه‌ نیه‌وسى.

2 - êric xan - له‌ گه‌وره‌یل ئییل سنجاوی ب‌قوه.

3 - silêman xan - کور داودخان له‌ سه‌رکرده و گه‌وره‌یل ئییل که‌له‌ورپ.

4 - lûryan - داجمیان، که‌فتنه‌پریا.

5 - qazaxî - سه‌یه‌ی قه‌رده‌نگی.

Serdaran lûryan, ti tenya menî
Çep çep qazaxî le rîşe kenî
Le tyerîkeşewê, nim nimê waran
Nallwenî lirdî û resîd we yaran

سەردار سەنگین ئیلهیل تمنم
باوگ بی زوورهیل! زووردار رمنم

Serdari sengîni êlleyl timinim
Bag bê zûreyl, zûrdar zimimim

سەرد بچەمن بەو ماله‌وه
سەر بنه ئه‌وبان قه‌مچی باله‌وه

Serid biçemin bewe mallewe
Ser bine ewban qemçî balledwe

سەردۆشی وه بان زین تڵاوه
شاترهیل¹ بردنه‌سه‌ی وه پیری شاوه

Serdoşê we ban zîni tillawe
Şatreyl birdnesey we pîrî şawe

سەرد هیز بییه بنووڤ وه ساتد
دالگ دو رۆژه ها له داواتد

Serid hêz bêye binûrr we sarid
Dallig du roje ha le dawatid

---

¹ - şatir - به‌رپرس ره‌وکه‌وان؛ میرناخوڤ.

سەرکەش بېریه شه قۆیگ له دهوار

ته قه‌ی تیر نیه‌تی له شوون شکار

Serkeş birriye şeiûg le dewar

Teqey tîr nyetê le şûni şikar

سەرم سەریند، سینەم قەفەسد

تا بووم وە قوریان دۆانەفەسد

Serim serînid, sînem qefesid

Ta bûm we qurban düwanefesid

سەرودنەت بووس وە پۆشی سیا

وہ باوان دچی، زۆ بە وہ دقا

Serwenet buwes we pûşê siya

We bawan diçî, zü bewe düwa

سەری دامەوشوون زێد و مەزاران

زێد ئەو زێدەسە، نییە تی یاران

Serê damewşûn zêd û mezarân

Zêd ew zêdese, niye tê yaran

سەنگەر سەنگەرە، سەنگەر گریایە

سەنگەرە [....] وە دید بریایە

Senger sengere, senger giryaе

Sengerey [....] we dîd biryaye

سەنگەر سەنگەرە، سەنگەر گریایە

وه نالهي تووپ و تفهنگ، وه ديل گريايه

Senger sengere, senger giryaе

We nlley tûp û tifeng, we dîl giryaе

سه يادان نيشتن، كۆه يل كردن به ش

به ش^۱ سه يمرای¹ دانه وه سه ركه ش

Seyadan nîştin, küeyl kirdin beş

Beşi seymiray dane we serkeş

سه يدي^۱ هاوردمه وه مه يزه ره وه

ده سم يه قه يوه ن وي^۱ نه كه ره وه

Seyidê hawrdime we meyzerewe

Desim ye qeywen wêll nekerewe

سه ير كه سه رنيسار بۆه تار و تهم

له خر مه ي^۲ راخي²، كه له يل كردن ره م

Seyr ke sernisar büwe tar û tem

Le xirmey raxêz, kelleyl kirdin rem

سه ي كه ئه و تهمه، وه كه شا واري^۱

وه بان خهم منيشا واري^۱

Sey ke ew teme we keşa warî

We bani xemi minîşa warî

---

¹ - seymiray خان و گه وري هۆز سه ياديان يه كينگ له هۆزه گان كه له پوره (سه يمرای

ناسيای وه ساهيب جه م سه رۆك دوانزه هۆز له هۆزه يل خالي^۱ كه كه پوره بۆه).

² - raxêz

سەیمرای ھا بان قولەى قلاوھ
دەسى ھا بېنەو ماشە تالاوھ
سەر چەن نووبەن دا وە بلاوھ¹

Seymiray ha bani quley qillawe

Desê ha birnew maşe tillawe

Seri şen nûben da we billawe

سى چشت لەى دنيا، شەوان نەيرن خاو
دالگ رۆ مردگ، بايەقوش و ئاو

Sê kes ley dinya şewan neyrin xaw

Dallig ro mirdig, bayeqwiş w aw

سى تير² و پەنج تير کارخانەى رۆسى
بخە لە ملد تازە رۆسى

Sêtîr û pentîr karxaney rosî

Bixe le milid taze irosî

سى كورەى عەباس³، قەيقە تار لە زەپ
بۆنەسە ھاوشان والى بەھر بەپ⁴

---

1 - ئى شىعەر ئەرا مەرحوم سەيمرادخان ساحب جەم سىە كىگ لە گەورای ھۆز سەياديان خالى لە گىەلان - وەتيايە، ئەلبەت ئيسەيشە ھە ئى شىعەر ئەرا مەرگ نەچيرەوانەيل تەواريش ى قوشنەى .

2 - sêtîr جۆرى تەفەنگ بۆە ك سى گولە فرەتر نەخواردگە .

3 - سى كورەى عەباس مەبەست: سەيمراى، عەلیمراى و میران لە ھۆز سەياديان بۆنە .

Sê kurrey ebas, qeyqetar le zerr

Bünese hawşan walî behri berr

سۆ متری بالا، نیمگهزی گهردهن

وهردت نیهم له دهس تا روژ مهردهن

Sê mitrî balla, nîmgezî garden

Werdit nyem le des ta roji merden

سیۆل چهنگیزی، ههلقه‌ی ده‌ور ده‌م

له دهنگ شینن ئیله‌یل مه‌که‌ن ره‌م

Sêwill çengîzî, hellqey dewri dem

Le deng şîne êlleyl meken rem

---

4 - walî behriberî nav walî loriyîng beqwe k le پشتکوو نیلام دهسه‌لاتدری کردگه.

ش

شان که ئەوشمال، رۆ که ئەو دجهیل¹

شەومەنزل بکه هەر له یانەى لهیل

Şan ke ew şemall, rü ke ew diceyl

Şewmenzill bike, her le yaney leyl

شەنى شەمال تى، رۆ وە یانەم رۆ

دل بق وە ئاگر، دەرۆن وە نەیکۆ²

Şiney şemall te, ro we yanem rro

Dill bü we agir, derün we neyko

شوون میلکانى وە گول بکالم

وە ئەسرین چەم ئاوی بییاریم

Şûni mîlkanê we gull bikallim

We esrîn çem awê bêyarim

شەرت بوو بسازم قلاچەگ له خەم

وە ئەسر دیدەم گل ئاچوورپی دەم

---

¹ - diceyl شوون و دەقەرنگ ک مەجنوون له ناوی دژیا.

² - neyko کۆمەى نەیی ک ناگر گرتبۆد.

Şert bû bisazim qillaçey le xem

We esri dîdem gill acûrrê dem

شەرت بوو له داخت نه نیشم وه شای

تانج که یانی بییهرم وه بای

Şert bû le daxid nenîşim we şay

Tanci keyanî bêyerim we bay

شەرت بوو له داخه هەرگهز نه خه نم

به رگ ئازیه تی له وه نه که نم

Şeert bû le daxid hergiz nexenim

Bergi azyetî le wer nekenim

شەرت بوو له داخه هەر یه هالم بوو

به رگ ئازیه تی سالی وه سالم بوو

Şert bû le daxid her ye hallim bû

Bergi azyetî sall we sallm bû

شەرت بوو ناوه گهت فرامۆش نه که م

سفیدی که فهن بالاپۆش بکه م

Şert bû naweget firamoş nekem

Sifêdî kefen ballapoş bikem

شه مال بوو ئه رهق ئیسوو¹ مه یۆ لید

---

¹ - ÎSÛ و ئیسوو، یوسف.

هزار کوور وهک من ئازا¹ مه یۆ پید

Şemall bû ereqî îsû meyo lîd

Hizar kûr wek min aza meyo pîd

شه مال سه رکه رده، زلفد شیویایه

ملا یه وینه ی قاقه ز پیچیا یه

Şemall serkerde, zillfid şêwyaye

Milid ye wêney qaqez pêçyaye

شه مال هاتییه شه مال تاودار

ریشه که ن کردیه چنار له ناودار

Şemall hatêye şemalli tawdar

Rîşeken kirdêye çinar le nawdar

شه مالینگ هاتییه وه زه لانه وه²

پیچاسه ی وه زلف گولخه نانه وه³

Şemall hatêye we zelanewe

Pêçasey we zillf gullxenanewe

شه و تار و روژ تار، هر دگ تاره و من

دل چۆ تافه ی ئاو، بی قراره و من

Şew tar û roj tar, her dig tarewmin

---

1 - aza - ساق و لون.

2 - zelan - بایگه که چه واشه ی شه مال تی و له ناو کورد هواریدا نیشانه ی نه هات و

خراوییه.

3 - ئی بهیته تایبه تی ژنه.

Dill çü tafey aw bê qerarewmin

شه‌وه‌گه‌ی وهرد بیمی¹ بنه‌وشه
دره له بان ئه‌و په‌نجه و که‌وشه

Şeüegey werid bîmê binewşe

Dirre le bani ew pence w kewşe

شیران وه په‌نگۆر² مکه‌نن زه‌مین
سپاردن له خاک لاشه‌ی نازه‌نین

Şêran we pengorr mekenin zemîn

Sipardin le xak laşey nazenîn

شیرُ شیرشکه‌ن، باشقه‌ی³ شیران
رووی راو گرتییه له جاگه‌ی شیران

Şêri şêrşiken, başiqey şêran

Rûwî raw girtêye le cagey şêran

شیر شیرشکن، شیرهم له ویشه
میلکان⁴ شیره‌یل دهرهات له ریشه

Şêri şêrşiken, şêr hem le wêşe

Mîlkan şêreyl derhat le rîşe

شیریگ له شیران، ئه‌جه‌ل گیری دا

---

1 - bîm - نخته، خال.

2 - pengor - په‌نگ‌ور، له‌پوور، چنگ.

3 - başiqe - باشته، خاستر.

4 - mîlkan - زید، هه‌وارگه.

دهنگ ٸٸه و شيرٸه له ديوان بريا

Şêrêg le şêran ecell gîrê da

Dengi ew şêre le dîwan birrya

شيرٸگ لى شيران ها وه به نه وه

نالٸه لى ئى شيرٸه وه و شيرٸه سه نه وه

Şêrêg le şêran ha we benewe

Nalley ê şêre ew şêr senewe

شيني¹ بکه رن، شيوه نى خه لى

ته رمى بووه سن وه زلف ٸ لى

Şîmê bikerin, şîwenê xeylê

Termê buwesin we zillfi leylê

شيرٸ شيرشکه ن، باشقه لى شيران

دژمن هه لشکن، زه يغه م² سلٸان

Şêri şêrşiken, başiqey şêran

Dijmin hellşikin, zeyxemi silltan

شيرين ته و گرتگه ته وئى سه راوه

تا ته وئى دگرئى هالئى خه راوه

Şîrîn tew girtge tewê sirawe

---

1 - şîr - بركه ژنى ك دس نه نه سوورته و وه دس پوس روومهت خوهيان ئرا مردئ هه لکه ن.

2 - zeyxemi sîltan عه بدلا خان زه يغه م يه كنگ له كه سايه تبويه ل و گه وره بيل كورد كه له و ب قوه.

Ta tewê digrê hallê xirawe

ف

فدای له یلد بام، له یلد بی نازه
گونای گولناری¹ جی ناخونگازه²

Fiday leylid bam, leylid bê naze

Gonay gullnarî cî naxüngaze

فره خواهش هاتی نۆر وه پاده وه
هه وال یه تیمانم ها وه لاده وه

Fire xweş hatî nûr we padewe

Hewall yetîmanim ha we ladewe

فره یدون که ی داشت، چۆ تو ساھوفه پ
خاچه و خولامان، که مهربه سه ی زه پ
وه فه پ فه لامه رز، وه به رزی به رزۆ
سه داران له سام ُ سه ختت مه له رزۆ

---

gonay goînarî - ¹

naxüngaz - ²

شۆپه سواران پاچهی¹ گیهلان کوو

فهلهک بهردشان رو وه یانه م رو

Fereydon key daşt çü tu sahu ferr

Xace w xullaman, kemerbeseey zerr

We ferr fellamerz, we berzî berzo

Serdaran le sami sextit melerzo

Şorresiwarani paçey gyellan kû?

Fellek berdişan ro we yanem ro

فه دای ئه زره ته یل بان دلد بام

داخ ُ جوانی ژیر ُ گلد بام

Feday ezretheyli bani lêwid bam

Daxi ciwanî jêri gillid bam

فه دای چالاکی چاکه ی چاکد بام

فه دای لاشه گه ی نام خاکد بام

Feday çalakî çakey çaked bam

Feday laçegey nami xakid bam

فه دای دیواخان نام ده رانه تم

مه ژمه یل سه ریوش ها کمانه تم

Feday dîwaxan nam deranetim

Mejmeyli serpoş hakimanetim

---

¹ - pace پامان. داوین چیا، داوانه ی کتو.

فهدای دیواخان یه مالّ دۆرد بام

ئوسا جی مه جّلس، ئیسا هیچد بام

Feday dîwaxani ye mall druid bam

Ewsa cî mecllis, êsa hîçid bam

فهدای سیامالّ، سه رهه د گیرتم

فهدای نام نیک ناو چا و دۆرتم

Feday siyamall, sehed gîritim

Feday nami nîki naw çaw dûritim

فهلّ نه و به هار په ی که سیگ خاسه

نه زانی ماوای، خه م له چ راسه

Feslli newbihar pey kesêg xase

Nezanê maway, xem le çi ras

فهلّک بازی وار هر د جهانی

هیچ به زه ی نه هات وه مهرگ هیچ نه وجوانی

Fellek bazîwari her di cihanî

Hîç bezeyid nat we mergi hîç newciwanê

فهلّک چه خوازی ژه هالّ جه سه م

هم کولانیتته و زام توژ به سه م

Fellek çe xwazî je halli cesem

Hem kulanîte w zami toj besem

فهلّک وه و بازی هیله و فه نه وه

جام زہرِ یہ دہس کی نہسہ نہ وہ؟

Fellek wew bazî hîle w fenewe

Cami zerr ye des kî nesene

فہلّہک یہ بارگام دہفتہ ر جؤر نہ کہ

کوو جہ و اہیّرم وہ **جہ مہوور**¹ نہ کہ

Fellek ye bargam defter cûr meke

Kû cewahêrim we cembûr meke

---

cembûr - 1

ق

قاقهز و قهله م بیللا وه پئید بوو
نهوای نهزه رچی یه دهر ریید بوو

Qaqez û qellem bîla we pîd bû

Neway nezêrçî ye der rêyid bû

قاقهزئ بنۆس له په ره ی پۆنه
یه هال منه، هال ت چۆنه

Qaqezê binûs le perrey pûne

Ye halli mine, halli ti çûne

قامه تم له ژیر بار خه م چه می
مردنم فه رزه له هاوماڵ که می

Qametim le jêr bari xem çemî

Mirdinm ferze le hawmall kemî

قلاگه ی گیه لان ئاو که فته و ده ورئ
کووه سه رداران بکه رن شه ورئ
تف له قلاگه د نه ماگه نۆرئ
کووه ن سه رداران؟ کووه ن ئه میرئ؟

Qillagey gyellan aw keftew derê

Luwe serdaran bikerin çewrê

Tif le qillagrê, nemage nûrê

kuwen serdaran? kuwen emîrê?

قلام قایم بو، تهک دامه پیوه

قلام پمانی، شیت بۆمه و لیوه

Qillam qayim bü, tek dame pêwe

Qillam rimanî, şêt büme w lêwe

قول بکه و پکاو وینه ی خومپاره

نیشانه ی رووسه م پیده و دیاره

Qul bikerrickaw wêney xumpare

Nîşaney rûsem pêdew diyare

قه تار به ساید هه چه پ و وه راس

یه کئ به ی دژمن، به کیگ وه دلخواز

Qetar besayde we çep û we ras

Yekê pey dijmin, yekêg we dillxwaz

قه تار پاش و پیش، قه تار پر له شهنگ

مه ر شنه ی شه مال له رۆ ئه و ر¹ تهنگ

Qetar paş û pêş, qrtar pîr le şeng

Mer şiney şemall le rü ewri reng

---

¹ - ئی بهیته ئرا خودالینخه شبۆ عدلیمرای سهیادیان وهتریابه.

قەد وە شالّ مەوەس، شالّد سەنگینە

وہ کہتان بووہس، بالاد رەنگینە

Qed we şall mewes, şallid sengîne

We ketan buwes ballad rengîne

قەریب قەریبە قەریب دیارە

قەور قەریبان گوۋشە و کہنارە

Qerîb qerîbe qerîb diyare

Qewri qerîban goşe w kenare

قەریبی شاران چ کار پیم کردە

چەپ چەپ مۆ لە بان کہلەم وا بەردە

Qerîbî şaran çî kar pêm kerde

Çep çep mü le ban kelem wa berde

قەریبی شاران وە ھەوز و گوڵ نیەو

قەرزئەلک¹ لە جی گوڵباخی سەوز نیەو

Qerîbî şaran we hewz û gull nyew

Qerjyellik le cî gullbaxî sewz nyew

قەسەمد مەدەم وە حەج کاوہ

ئى بەرگ ئازىهتیه له وەرد لاوہ

Qesemid medem we heci kawe

Ê berg azyetiye le werid lawe

---

¹ - qerjyelik قەرزئەلک؛ جوړنگ داره ك هەر چوار وەرز سأل هەر سەوزە و لە وەرز

وہہار گوڵ بنەوشى دگرى.

قه ور ُ جوانان، چهفته چۆ كه وان

له تی خه فتگه، جه مشیر پال وان

Qewri ciwanan, çefte çü kewan

Le tê xeftige cemşêr pallewan

قه ور قه ریبان بکهن وه سه یوان¹

پینیا سه ونز بکه ی له گول و ریهان

Qewri qerîban biken we seywan

Pêya sewz bikey le gull û rêhan

قه ور گومنامان، گوشه و که نارهن

چه وه پئی وه دهنگ فاته ی زه وارهن

Qewri gumnaman, goşe w kenaren

Çewerrê we deng fatey zewaren

قه وره گه م بنهن له وه رمه غاری

له سه ر ری یه ی بر ریواری

Qewregem binen le wermexarê

Le seri rê yey birr rêwarê

قه یمه و جاخان، شوونییان بریا

چرای ناکه سان ده ولت هه لگریا

Qeyme wicaxan, şûnêyan birrya

Çiray nakesani dewllet hellgirrya

---

¹ seywan - سایه وان، ساروکی.

قهیمه و جاخان ههوی کردهوه

چۆ نهی دهم گرت و چۆ پۆش مردهوه¹

Qeyme wicaxan hewê kirdewe

Çü ney dem girt û çü püş mirdewe

قهیید وهوقه تار هزار شهنگهوه

دهسد وهو ئەسلای رۆژ تهنگهوه

Qeyid wew qetar hizar şengewe

Desid wew esllay roji tengewe

---

¹ - ئی بهیته ئرا کەسی یۆشنه ی ک تهنیا و جاخینگ داشتیه و نهویش مردیه.

کاتوره¹ گیرياس، رنوو بیده‌نگه
 نیلام چه‌وه‌پئی ولّهی تفه‌نگه

Katûre gîryas, rinû bêdenge
 Îlam çewerrê willey tifenge

کاتوره گیرياس، رنوو² خوو وازه
 کۆه‌یل هه‌مه‌زار³ ولّهی⁴ ئە‌سلاسه

Katûre gîryas, rinû xû waze
 Küeyl hemtezar willey esllase

کاتوره گیرياس، رنوو خوارده هه‌م
 له‌ی لا‌عه‌لیمرای له‌و لا‌ساحب جه‌م
 تیره‌نازی که‌ن له‌ چه‌پ و له‌ راس
 باریم ئە‌و هزوور سی‌ کورپه‌ی عه‌باس

---

1 - katûre به‌شیگه‌ له‌ لۆه‌ی رنوو له‌ پارێزگه‌ی نیلام.
 2 - rinû لۆه‌یگه‌ له‌ نیلام.
 3 - hemtezar نهننزار، چاه‌په‌یی.
 4 - wîle ده‌نگ دۆر گوله‌.

باريم ئەو ھزور سى كورەي عەباس
لە مەجلىس ئاقل و لە جەنگ تيرەناز

Katûre gîryas rinû xwarde hem
Ley la elîmiray lew la sahib cem
Tîrenazî ken le çep û le ras
Barîm ewhizûr sê kurrey ebas
Barîm ewhizûr sê kurrey ebas
Le meclis aqill û le ceng tîrenaz

كارىگ وە من ھات، وە ھىچكەسىگ نای
دل لەت لەت بۆ، ھەر لەت يگ ئەو جاي

Karêg we min hat, we hîçkesêg nay
Dilli let let bü, her letêg ewcay

كافر دانیشى يە تيم دە شانى
چۆ شەم مەسزى ئازای سقانى

Kafir danîşê yetîm de şanê
Çû çem mesozê azay siqanê

كافر دانیشى يە پى دار پەلك
كافر بكيشى تانە و لندهى خەلك

Kafir danîşê ye pey dari pellk
Kafir bikîşê tane w lindey xellk

کردینه سەم وە پۆل نارپەوای شاران

كەس دالگد نیه سیئید له دکانداران

Kirdînesem we pûli narreway şaran

Kes dalligid nyesênêd êe dikandaran

كزه كز مه كه كزه له گیانم

كزه ت پهی كردگه ئازای سقانم

Kize kiz meke kizet le giyanim

Kizet pey kirdge azay siqanim

كزه ی جه رگه گه م كزه ی كه واوه

هه ر كهس بكوشیدهم فره سواوه

Kizey cergegem kizey kewawe

Her kes bikuşêdem fire siwawe

كزه ی دلّه گه م به ی ده سه ركوان

گیا سه ونز نه كه ی پهی به سه زوان

Kizey dillegem beyde serkuwan

Giya sewz nekey pey bese ziwane

كفن گه ز بکه ن وه ستره وه¹

بپیچهی لاشه ی و جاخ کووره وه

Kifin gez biken we sitirewe

Bipêçey laşey wicax kûrewe

كوت كوت جه رگه گه م بچن له داوان

---

¹ - sitir - جۆری گهرتهك ك كه نهی بان لاشه ی مردییا و وه پین شوړنه ی .

پێوه خر بخوهم تا مهرگه سامان¹
له مهرگه سامان کووان بووهی بای
نه کۆنه بۆدن، نه چیدن له یای

Kut kut cergegem biçin le dawar
Pêwe xirr bixwem ta gemesaman
Le gemesaman kuwan biwey bay
Ne küwene büdin ne çîdin le yay

کۆره گه م چیه ئیڵ بدهمنی
سه زینی مه خمه ل، وا بشه کنی²

Kuegem çêye êll bideminê
Serzînê mexmell wa bişekinê

کولینی³ کوتیاس، نیمچه ی له شانێ
خان و خهوانی بوونه میوانی

Kulînê kutyas, nîmçey le şanê
Xan û xewanî bûne mêwanê

---

1 - mergesaman

2 - ئی بهیته له ناو لاهه لاهویش ئرا منال خوهننه ی و هاویه شه گهرد موورا، ته لبه ته ژنه ییل ناوچه ی کارهزان و ئیلامیش له یوا دچرنه ی:

"کۆره گه م چیه ئیڵ بدهمنی"

په ر تاکاریه گه ی وا بشکه کنی"

3 - kwilîn به شیگه له سه مه ال ک وه چیت له شه ودوای سه مه ال گه جیایه و دکهن ک زۆرم جی نارد و نان و خواریه مه نییه .

کۆل دیواخانه‌گه‌ی، چوو زافرانه

جی به‌زم و ره‌زم، چهن به‌گله‌رانه

Koll dîwaxanegey, çû zafirane

Cî bezm û rezmi, çen beglerane

کووه‌ن به‌گله‌ران پای بیستۆن کوو

فه‌له‌ک یه‌ک یه‌ک برد، رۆ وه یانه‌م رۆ

Kuwen beglerani pay bêsitün kû

Fellek yek yek bird, ro we yanem ro

که‌پۆ مه‌خوه‌نئێ یه‌ سه‌ر نسا‌ران

وه‌یش هه‌م ده‌میگه‌ چۆ گۆل وه‌هاران

Kepo mexwenê ye sernisaran

Weyş hem demêge çü gull weharan

که‌س خاسم مرد، وینه‌ی نه‌خش نه‌رد

قه‌یمه‌ سه‌رداران گشت له‌ ه‌ق‌رم به‌رد

Kesi xasim mird, wêney nexşi nerd

Qeyme serdaran gişt le hürim berd

که‌سیگم چینه‌ ناوی گرانه

هه‌م زال¹، هه‌م رووسه‌م، هه‌م نه‌ریماننه

Kesêgim çêye nawê girane

Hem zall, hem rûsem, hem nerîmane

---

¹ - زال باوگ رووسه‌م له‌ شانامه‌یا.

که سیگ که ل کوشته و، باوگ که ل کوشته بوو
گۆشت که ل وه سیخ وهن برشته بوو
ئه ر چی وه کۆه، پای دارُ وهنئ
خفتان دیزئ کردۆ له تنئ
شاخه قه ته گه ی جی خنجه رکه نه
ئه وه ته لارگه ی شکارُ مه نه

Kesêg kell kuştew, bawg kell kull kuştew bû
Goştî kell we sîxi wen birişte bû
Er çî we küwe, pay dari wenê
Xiftani dêzê kirdü le tenê
Şaxe qetegey cî xincer kene
Ewe telargey şikari mene

که سیگم مه رده فره گرانه
هم زال هم رووسه م، هم پالنه وانه

Kesêgm merde fire girane
Hem zall hem rûsem, hem pallewane

که فتیه له ناوین چهن کۆه و چهن کهش
مه گه ر وا بارئ بوو هه ناسه ی خواهش

Keftêye la nwên çen küwe w çen keş
Meger wa barê bû henasey xweş

که له د وهو کلاو کار قومه وه

ده ماخذ ها وه پشت ئاهۆوسمه وه¹

Keeded wew killaw kari qumewe

Daxid ha we pişt ahosimewe

که لێتی² بکه م بنیشم وه سای

فه له ک! به ختت بسزی، گشتی دای وه بای

Kellênê bikem binîşim we say

Fellek! Bextit bisizê giştê day we bay

که ودان³ بارنه وه، که یه ر⁴ بکه ن زین

مه نه لی گیر یاس بچه خانه قین⁵

Kewdan barnew wer, keyer biken zîn

Menelî gîryas biçne xaneqîn

که ودان بارنه وه، که یه ر بکه ن زین

وه سه راو مه چین وه سه یر بۆرچین

Kewdan barnew wer, keyer biken zîn

We seraw meçîn we seyri borçîn

که وشه گه ی پاد ناله که داره

---

1 - ahosim مه به ست نه سپ یا ماینه.

2 - kelênî که لنگی، گه وره ی، مه زنی.

3 - kew ماین یان نه سپ که و.

4 - keyer نه سپ که هار (که یه ر رهنگ سوور فره لینگه)

5 - menelî û xaneqîn دو شار کوردنشین له باشۆر کوردستان ک وه کوردی

خوارین قسه دکهن.

ئېرا باوان چى، شۈنئى دياره¹

Kewşegey pad nallekedare

Irta bawan çî, şûnê diyare

كه وكه وهى كه يان تىپ^۱ ته يموور نهين

له پالەوانان رووسه م وه زوور نهين

Kewkewî keyan tîpi teymûr neyn

Le pallewanan rûsem we zûr neyn

كه لئىگ له كه لان خوازى² مزگانى

سه يادئىگ مردئيه وه نووجوانى

كۆل دىواخانه گهئى، چوو زافرانه

جى به زم و ره زم، چهن به گله رانه

Kellêg le kellan xwazî mizganî

Seyadêg mirdêye we nûciwanî

كه لئى له كه لان ده سكرده بازى

خر مه خوهرى وه دهور چه كمهئى شيرازى

Kellêg êe kellan deskirde bazî

Xirr mexwey we dewr çekmey şîrazî

كه وه وئى كه يان، تىپ^۱ ته يموور نهين

نه وئنه رووسه م، هم وه زوورئى نهين

Kewkewî keyan, tîpi teymûr neyn

---

¹ - ئى به بئته تايبه ته وه ژنه.

² - xiwazî دخوازى، تواس.

Ne wêney rûsem, hem we zûrê neyn

که‌یه‌ر بارنه وەر، نیله¹ بکه نژین

مه‌نه‌لی گیرياس بچنه خانه‌قین

Keyer barn ewer, nîle biken zîn

Menelî gîryas biçne xaneqîn

کی بگری ئه‌وده‌س ته‌خت و نیم‌ته‌خت

کی بده‌ی ئه‌نجام کاران ُ سه‌خت

Kî bigrê ewdes text û nîmtextit

Kî bidey encamp karani sextit

کی به‌دئ تئ کورم بچۆ پا خه‌س‌قران

کلاو لار بکه‌ی له لای ده‌زقران

Kî bedê tê kurrin biço ra xesûran

Killaw lar bikey le lay dezûran

کی بنیشیگه‌وبان ته‌خت و نیم‌ته‌خت

کی جواوه‌و به‌یدن وه‌خت و نیم‌وه‌خت

Kî binîşêgew ban text û nîm textid

Kê ciwaw beydin wext û nîm wextid

کی دبییه سه‌ردار خوه‌ی بچوو وه‌ جه‌نگ

ترسم بکوسیه‌ی، سپا بوودن له‌نگ

Kî dîye serda xwem biçû we ceng

---

¹ - nîl نه‌سپ چیل چیل، تۆک دو ره‌نگ سییه و سفید.

Tirsim bikuşyey, sipa bûdin leng

کییە بە ساگە قەتار پاش و پیش

داسە ی لە بان دلە ی بیئە نیش

Kîye besage qetar paş û pêş

Dasey le bani dlley bêenîş

گوچاند هه لگر بچوه شماره

شان و شهوکه ت خاس نووی هزاره¹

Guçanid hellgir biçwe şimare

Şan û şewket xas niway hizare

گۆش وهو گۆشواری پیاله زهنگه وه²

ئاویز بق وه ناو زلف دیزه وه

Goş wew goşwarey pyallezengewe

Awêz bü we naw zillfi dêzewe

گۆش وهو گۆشواری پیاله زهنگه وه

مه ر شهوق شیرین وه رۆ سهنگه وه

Goş wew goşwarey pyallezengewe

---

¹ - hizare - ریهن هزار پهسی (تهوسا ته گهر که سیگ هزار پهس فرتر بداشتاد، چوو هزار خستییه. چوو هزاره واتهی: رۆژ دیاری کریاگی له باناو تهو ریهنه چووگی خسنه سه ئاسمانا، ته گهر تهو چوووه بان مازگ هه رکام لهو په سه یله بگرتیاد، تهوه کردنه نه زر و بهیر و به شییه وکردن).

² - pyálezeng

Me şewqi şîrîn we rû sengewe

ل

لاوه لاوه كهيد شه و وه تلفه وه

زله ی یاقوتی، زپه ی زلفه وه

Lawelawe keyd şew we tillfewe

Zilley yaqûtî, zirrey zillfewe

لاوه لاوه گه م بووه یده وخه ود

خاک سه رمه زار نه چۆده چه ود

خاک سه رمه زار وه سه رپۆش مه که

ناو نازاران فرامۆش مه که

Lawelawegem buweydewxewid

Xaki sermezar neçode çewid

Xaki sermezar we serpoş meke

Nawi nazaran firamoş meke

له تیه ریکه شه وئى نم نمى واران

میچپچینگ به سا و ده سئى وه یاران

Le tyerîkeşewê nim nimê waran

Miçpêçêg besa w desê we yaran

له جهنگ ٲ رنوو¹ بٲوه قووايقوو

سهيمراى خورپا عهليمراى هاكوو؟

Le cengi rinû büwe quwayqû

Seymiray xurrya elîmiray ha kû?

له خرمهى راخيٲ² كهلهيل كردن ره

تٲولهون له ژيٲر ماردهمت داس خه م

Le xirmey raxêz kelley kirdin rem

Tûlewen le jêr mardemit das xem

له خرمهى سهروٲين كهلهيل ئهوپه م³

تٲولهون له ژيٲر ماردهميگ⁴ چه م

Le xirmey kelleyl kelleyl ewrremî

Tûlewen le jêr mardemêg çemî

له داخ بيٲوجاخ بچم نامه وه

چٲو بارام وه دٲد گوله نامه وه

Le dax bê wicax biçim namewe

---

¹ - cengi rinû جهنگى ك له سأل ... له ناوهى كهلهوپر و لوپر له كٲهوى رنوو ئيلام

رودايه ك ناو رنووى ئهوخوهى گرتييه.

² - raxêz

³ - ewrremîn رهسكردن، راويهسان.

⁴ - mardem جوٲرى چهك دهههپر بٲوه.

Çü baram we düd gullenamewe

له دهرا بهورهو دلّ پید بکه م شای

خه م گشت ناله م وه پید بییه م بای

Le dera bewrew dill pêd bikem şay

Xemi gişt allem we pêd bêyem bay

له ده ر قلاگه ی وساس، وهک شیر که مه ن

ئۆشن دژمنان لهیرهو گوزهر که ن

Le der qillagry wisas, wek şêri kemen

Üşin dijminan leyrew guzer ken

له ده ر مالان، له پشت مالان

دالگئ، گوش دهی وه دهنگ بازی منالان

Le deri mallan, le pişti mallan

Dalligê goş dey we deng bazî minallan

له دیواخانئ کۆلئگ¹ چقیاهه

سئ تیر و په نجتیر پئیا کریاهه

Le dîwaxanê kûllêg çiqyage

Sê tîr û penctîr pêya kiryage

له سه رنشادئ یه ی ساتئ سه ور که

جه وه رهید² وه خۆن ههفت سالان رهنگ که

---

¹ - kûl سۆن، ستوون.

له مال هاته ودره، سهول¹ خه رامان
يه خه ی ویش² دپی سه ر تا پا داوان

Le mall hate der, sewlli xeraman
Yexey wêş dirrî ser ta pa dawan

له دهر مال هگه د بووسیه وه پاوه
شه مال بهیده لید له هر دولاوه

Le der malledged bûsye we pawe
Şemall beyde lêd le her du lawe

له دهر مالئیان کولئینگ چقیایه
داتیر و په نجتیر پییا کریایه

Le der mallêyan kollêg çiqyaye
Datîr û pentîr pêya kiryaye

له دیواخانئ داخن قالی د ریشه
گل دن له بانئ قلیان و شیشه

Le dîwaxanê daxan qaê di rîşe
Gil den le bane qilyan û şîşe

له شوون جه نکه گه د شه نگی دیمه وه
قهیمه کوور بۆم و نازا بۆمه وه

Le şûn cengeged şengê dîmewe

---

² - cewherî جوړئ کیهرد تاییهت ک هه نای خۆن دهیده قهیا نه و تیژتره و بوون.

¹ - sewî جوړئ گیای ریک و بهرزه (گل تاج عروس).

² - wêş خودی، وژی.

Qeyme kûr bûm û aza bûmewe

له مالى بهوه دهر سهولّ خهرامان

يهقهى ويّت بدر سهرتا پا داوان

Le mall bewe der sewlli xeraman

Ye qey wêt bidirr sarta pa dawana

لهواى ئىواره تا كهل بهيان¹

چۆ مار پيچ مه خوهم كوشتهى نيمه گيان

Leway êware ta keli beyan

Çü mar pêç mexwem kuştêy nîmegiyan

لهواى ئىواره شهوارم شقمه

چۆ عه رهو ده خيل، وه به ختد بقمه

Leway êware şewarim şüme

Çü erewdexî we bextid büme

لهواى ئىواره نيه وه يده وخه وم

له خقن كوپه م بكن له چه وم

Leway êware nyeweydew xewim

Le xüni kurrem biken le çewim

لهواى ئىواره فكرم له لاده

دلّهى كوس كه فته م هه ر وه ته ماده

Leway êware fikrim le lade

---

¹ - keli beyan گولسوو، شهفهقم سنڤدهى بهيان.

dilley kûs keftem her we temade

له و ته نیا ماله گرتیده کهمین

مه له وهر په پ نیه ی له رڼ سهرزمین

Lew tenya malle girtîde kemîn

Melewer pe nyey le rû serzemîn

له و نه خوښخانه ههر برارپوه

چپ چپ گیس له بان داواند کووه

Lew nexweşxane her birarrowe

Çep çep gîs le ban dawanid kûwe

له هرپه¹ واران په پ بارانی

یه وه کوو چپیه سهیمرای سانی²

Le hirrey warani perri baranî

Ye we kû çêye seymiray sanî

له ههر دو لاره جهنگ سهر و مال

یه ی لایه و بکه چو رووسه م زال

Le her du lawe cengi ser û mall

Yeylayew bike çü rûsemi zall

له یل [...] دا وه ی وه ره وه

ئه سلهد بخه وشان، گلئ دهره وه

Leyli [...] da wey werewe

---

¹ - hîfe دهنگ تن واران له دم رفت کردنا.

² - san گهوره، سولتان.

Esllêd bixewşan, gilê berewe

له یلی شین که یدن، شین وه شه رمه وه

گیس سیا و دیز وه پای تهرمه وه

Leylî şîn keydin Şîn we şermewe

Gîsi siya û dêz we pay termewe

له یل وه قوریان خه م کۆلد بام

مه جنوون گومکه رده ی هه رده ی چۆلد بام

Leyl we qurbani xemi kollid bam

Mecnûn gum kerdey herdey çollid bam

له یلی و مه جنوون یه ک یه ک دینه وه

بی خودا خافز له یه ک بۆنه وه

Leylî û mecnûn yek yek dînewe

Bê xudahafizî lee yek bûnewe

له یلی وه قوریان قه ور مه جنوون بای

تنیش چۆ مه جنوون داخل وه گۆل بای

Leylî we qurban qewri mecnûn bay

Tinîş çü mecnûn daxill we gill bay

له یلی و مه جنوون، شه م و په روانه

هه رچوار ئه ویه ک راس که ن له خه لوه تخانه

Leylî û mecnûn, çşem û perwane

Her çwar ewyek ras ken le xellwexane

له یلی وه فدای قه‌ور مه‌جلۆم بای

له یلی چۆ مه‌جلۆم، ئاساره‌ی شۆم بای

Leylî we fiday qewri meclûm bay

Leylî çü meclûm, uasarey şüm bay

ماسی ژه¹ ده‌ریا، گهنج ژه خه‌زیننه
دالگ دی ناورد به‌گره² ژهی وینه

Masî je derya, genc je xezêne

Dallig dî nawird begred jey wêne

ماسی له ده‌لیا، قیمة‌تی نییه
دۆهت ۆ بی‌باوگ زینه‌تی نییه

Masî le delay, qîmetê niye

Düti bê bawig zînetê niye

ماسی وه بی‌ئاو خه‌لتیای خاکه
خوه‌یشک وه بی‌برا گیانی هلاکه

Masî we bê aw xelltiyay xake

Xweyşk we bê bira giyanê hillake

---

¹ - je ژ، له، ده، یه (از، در)
² - begred به‌گ، به‌گله، گهوره و که‌لین.

م ئەسكى توام، وه مقه واوه

م كورهم توام وه ئەسلاوه

Mi eskê tiwam we miqewawe

Mi kurrem tiwam we esillawe

ماسى له دهرييا، گهنج له خه زيننه

دالگ نيه تيرهئى كور له ئى وينه

Masî le delay, genc le xezêne

Dallig nyetyerê kurr le ê wêne

ماشين غه رييان گير كرده كه مهن

پييا سه ونز بكه ي گول و ياسه مهن

Maşîn xerîban gîr kirde kemen

Pêya sewnz bikey gull û yasemen

مال بار كردگه، چينه سه گوله زهرد¹

شون ميلكانه گه ي بقوه سه داخ و دهرد

Mal bar kirdige çêyese gullezerd

Şûn mîlkanegey bûwese dax û derd

مالت برميا خارهت بورديا

---

¹ - guîzerd له وهرز وههار له وهرز گولان مالهيل تهشايهر بار دكهن و دچنه كوستان. نهو وهرزه له سال وه گوله زهرد وهناويانگه، تهنانهت باوهرينگيش له ناو خهلكا ههس كى قوشن: "نانت له گوله زهرده ي بهار بوورپه ي" يانئ روداوئنگ ئراد بقومى ك ته گهر له زمسان وه نهو تهنگه زلى و بره مگورييه دهرباز بقوته وطن له ئى وهرز خوهشه، دهولت و ژاژ له دهست بچوو.

سته م وهی سهختی، ریشته نه گرتیا

Mallit birrmya xaret biwirdya

Sitem wey sextî, rîşit negirtya

مال داوت خان¹ خاس خاس وه فه پ دیم

پر له خوڵامان، گشت که مه ر زه پ دیم

Malli dawitxan xas xas we ferr dîm

Pirr le xullamani kul kemerzerr dîm

مال [....] یه نوو کردن به ش

به شه ی [....] کردن وه سهروه ش

Malli [...] ye nû irdin beş

Neşey [...]kirdin we serweş

مال [....] ها یه ئی خواره

ئه پرا هام ُ شوو سوو تا ئیواره

Malli [...] haw ye ê xware

Erra hamişû sû ta êware

مالد بار کردی داسه ی له شه وبار

شه و مه نزله گه د ها باخچه و قه تار²

مالد بار کردگه وه ته کمینه وه³

---

¹ dawit xan - ناو سهر کرده ی که لهور له سهرده م قاجار بقوه.

² baxçe u qetar -

وه ته کمین خاس، له یل جه مینه وه

Mallid bar kirdêye dasey le şewbar

Şew menzilleged ha baxçe w qetar

Mallid bar kirdêye we tek mînewe

We tek mîni xas, leyl cemînewe

مال شییره گه م خاس خاس وه فه پ دیم

پر له خولامان کول که مه ر زه پ دیم

Malli şêregem xas xas we ferr dîm

Pirr le xullamani kul kemerzerr dîm

مال و جاخ کووره گان کیشیا وه بازار

هه پاجی کردن ده لال وه ده لال

مال و جاخ کووره یل، کوو کوو بۆ وه

هه ر کووی یه کئ، شای پی بۆ وه

Mall wicax kûreyl, kû kû büewe

Her kuwê yekê, şay pê büewe

مال و جاخ کووره گان بنه نه پای جوو

ئاگری بییه ن، بووده خوه له کوو

Malli wicax kûregan binene pay cû

Agirê bêyen, bûde xwelleko

ماله گه د هه لده له دقر مالان

بخه وه پښيا نه سلهي سهرداران

Malleged hellde le dūri mallan

Bixe we pêya esley serdaran

ماله گهي هه لده رو لڼ رووخانه

تا تي جه مه و بوون خيش و بيگانه

Mallegey hellde rü le rûxane

Ta tê cemewbûn xêş û bêgane

ماله گهي [.....] بيلنه ي وه پاوه

گه ها خودا کرد خوه ي باي يه ي راوه

Mallegey [....] bîlney we pawe

Geha xuda kird xwey bay yey rawe

مانشت شکارگا، وزمه يل وانه ته

قلای ديوالا جي کارخانه ته

Manişt şikarga, wizmeyl wanete

Qillay dêwalla cî karxanete

م سه فهري شوون شكارم

هه رچگه ليم خوازي تا راد بييارم

Mi seferîyi şûni şikarim

Herşge lêm xwazî tar ad bêyarim

مله گهي مانشت وه ختي جي سه فاس

شاقه‌ی که‌و دیای یه دنانه‌ی یاس¹

Milegey manişt wextê cay sefas

Şaqey kew diyay ye dinaney yas

من خۆن ت دیم هەر وهی به‌رگه‌وه

دل نیه‌تیه‌رم وه ته‌نگ سه‌ودای مه‌رگه‌وه

Min xûni ti dîm her wey bergewe

Dill nyryerim we teng sewday mergewe

من خۆن کوپ دیم وه رۆ زامه‌وه

مه‌ر یاقوت وه بان نقره‌ی خامه‌وه

Min xûni kurr dîm we rû zamewe

Mer yaqut we ban niqrey xamewe

من خوو نه‌خوه‌شم له نه‌خوه‌شخانه

دکترم ناشی، شاگرد دیوانه

Min xû nexweşim le nexweşxane

Diktirim naşî, şagird dêwane

من کوپئ توام له دۆر بره‌سئ

شالئ بکه‌یده‌و ته‌رمم پئ بووه‌سئ

Min kurrê tiwam le dūr birresê

Şallê bikeydew termim buwesê

---

¹ - ئی به‌یته هەر له ناوچه‌ی کاره‌زان له‌یوایشه‌ی قوشنه‌ی:

"مله‌گه‌ی مانشت وه‌ختی جی سه‌فاس

ترنگه وه‌فراو دیای له دنانه‌ی یاس"

من كه سيگ توام، كه س ئه مينئ

يا خوداپه رهس يا نازهنينئ

Min kesêg tiwam, kesi emînê

Ya xudaperes ya nazenînê

من مار گهسته بقم، مار گهسته م له نوو

مارم زينتيه، زامم ها وه سوو

Min mar geste bûm mar gestem le nû

Marim zînêye zamim ha we sû

من و بایه قوش هه ر دگ¹ هاوده ردیم

که لاهو نیش² و هه ناسه سه ردیم³

Min û bayequş herdig hawderdîm

Kelawenîş û henase serdîm

منیش وه قوربان گه رت گولدان

په نجه ی ناهمی بان دلان

Minîş we qurban gerti gullanid

Pencey nahimê bani dillanid

مه ر ئه وسا بچوو ناود له ه قرم

---

¹ - herdig - ههردوك، هه ر دو.

² - kelawe - وێزانه، ئاواى خاپوور بقر.

³ - ئى بهيته له يو ايشه ئى قشنه ئى:

« من و بایه قوش هه ر دگ هاوده ردیم

که لاهو نیش و هه ناسه سه ردیم»

ئسای بیلّوه دەس بکە ی هە ی بیلم

Mer ewsa biçû nawid le hürim

Isay bêll we des bikey hey bêllim

مەر ئەوسا دەرچۆ ئی داخه له دل

ئسای بیلّ وه دەس خوەم بنه ی له گل

Mer ewsa derçõ ê daxe le dill

Isay bêll we des xwem biney le gill

مەر ئەوسا دەرچوو خەم له خە یالم

تەقە ی کە وشە گە ی بایدن له مالم

Mer ewsa derçû xem le xeyallim

Teqey kewşegey baydin le mallim

مەر نە زانسی پاش و پێشی هەس

دەس بالآ دەس، بی ئەندیشی هەس

Mer nezanisî paş û pêşê hes

Desi balla des, bê endîşê hes

مەر یه رۆ ژیا نه گەم وه رۆ شه رمه وه

چمان لاشه م ها وه بان چوارچوو ته رمه وه

Mer ye rû jîyanegem we rû şermewe

Çiman laşem ha we ban şwarşû termewe

مه یمگ کوورده و بۆد سه نگد بوو وه گل

بۆده وه خۆنی جوانه ییل خزل

Meymig kûrewbü sengid bû we gill

Büde we xünî ciwaneyl xizill

میرئەمزە¹ عەرەو، نەى دۆشم پۆ

سام ڤ نەرىمان زریه پۆشم پۆ

Mîremzey erew, ney we doşim ro

Sami nerîmanzirye poşim ro

---

¹ - mîremze میرهه مزه.

ن

نارنج و ترینج، گولّ وه داره وه
کی لاره کردیّه وه نازاره وه

Narinc û tirinc gull we darewe
Kî lare kirdêye we nazarewe

نازاران دیمه وه بی نازه وه
چمان دایده سه م وه دم مارانگازه وه

Nazaran dime we bê nazewe
Çiman daydesem we dem marangazewe

نازاری که سی وه که سی چیشه
هر که سی وه سواسه ی نازار ویشه

Nazarî kesêg we kesê çêşe
Her kes weswasey nazai wêşe

نالّه ت دهو شه وه، خوه م وه دی هاتم
چاره ن قس ن قسا، خه م یه خه لاتم

Nallet we şewe xwem we dî hatim
Carenüs nûsa xem ye xellatim

نوومالان نیشتن، یه نوو کردنه مالّ
خودا نوومالیان کردیّه به تالّ

Nûmallan nîştin ye nû kirdin mall

Xuda nûmalliyan kirdêye betall

نه دالگ دیرم نه خویشک ده یانه
راز دلّه گه م که فت ئه وییگانه

Ne dallig dêrim ne xweyşk de yane

Raz dillegem keft ew bêgane

نه دهنگ شیره، نه ناله‌ی شیران
رووی را گرتییه له جیه‌گه‌ی شیران

Ne dengi şêre ne nalley şêran

Rûwî ra girtêye le cyegey şêran

نه زامم چۆ زام زامییارانه
نه دهردم وینه‌ی گه‌سه‌ی مارانه

Ne zamim çü zami zamêyarane

Ne derdim wêney gesey marane

نه سۆر کردیده نه‌ده‌زۆرانی
ئازیه‌تد¹ نانه وه نووجوانی

Ne sùrkirdîde ne dezûranî

Azyetid nane we nûciwanî

نه شیریی کوشته‌د، نه شیروانی
یه‌ی که‌سینگ کوشته‌د، گاوه‌لوانی

Ne şêrê kuştêd ne şêriwanê

---

¹ - azyet - پرسه و سه‌رخه‌وشی .

Yey kesêg kuştêd, gaweliwanê

نه دهنگ شییره، نه ناله‌ی شیران
دهنگ شیر بریا، یانه‌م بۆ ویران¹

Ne dengi şêre ne nalley şêran

Dengi şêr birrya yanem bü wêran

نه له‌یل بمینی، نه له‌یل له باوان
هر خودد بمینی په‌ی سه‌ره‌نجامان

Ne leyl bimînê, ne leyl le bawan

Her xwed bimînî pey serencaman

نیه‌زانم بوو زلف یا بوو شانیه
تا بوو نازبالنج خه‌لوه‌تخانه‌یه

Nyezanim bû zillf ya bû şaneyê

Ta bû naz ballinc xellwetxaneyê

---

¹ - ئی به‌یتته له‌یوایشه‌ی وشنه‌ی:
" نه دهنگ شییره، نه ناله‌ی شیران
دهنگ شیر قت بۆ له ملک ئیران".

والی بههر ُ بهر، سەرداران ُ لپ¹
 بەدرهقه کردن، داود که لپ

Walî behri be, serdarani lirr
 Bedreqekirdin dawidi kellirr

وتاق خاوهگه ی قلف و کليلة
 له یلی له دهری مات و مهل ۆله

Witaq xawegey qillf û kilîle
 Leylî le derê mat û melûle

وجاخ کوورەگان کهفتنه وه رڤیا
 کلاش هه لکیشم بتهقمه پڤیا

Wicax kûregan keftne we rêya
 Killaş hellkîşim biteqme pêya

ورپز که له خاو، چ واده ی خاوه
 خاو سه رایسه ر وه ت ناباوه

---

¹ - lif - لوپ، شیوهزارینگه له زوان کوردی ک له پارێزگایان لورستان. هه مه دان، چوارمه هال
 بهختیاری و شیراز دژیهن.

Wirêz ke le xaw, çi wadey xawe?

Xawi serayser we ti nabawe!

وه ئه من گيانم بسين، گيانم شرينه

وه جايگه مه چم، كه س كه س مه وينه

We emn gyanim bisên, giyanim şîrîne

We cayge meçim kes kes mewîne

وه تم يه يه كله س، بيل هر بمانوو

چۆ دار ئاسۆ هر واش بشانوو

Wetim ye yeklles, bîl her bimanû

Çü dari aso her waş bişanû

وه تير نه كوشه م شوونى دياره

خه لكان مه و اچان يه گوناكاره

We tîr nekuşem şûnê diyare

Xellkan mewaçan ye gunakare

وه چل ئه قدا لان وه مانشته وه

داخد ها وه بان داخان گشته وه

We çil evdallan we maniştewe

Daxid ha we ban dacan giştewe

وه خت ُ نمازه، نمازد قه بوول

بووه نه د وه خزمه ت خات قن ُ ره سوول

Wexti nimaze, nimazid qebûl

Buwened we xizmet xatüni resûl

وه خود مزگانی [....] هاته لاد

دهس يهك بگرن يه پيئل سه رات

We xwed mizaganî [....] hatewe

Desi yek bigrin ye pêlli serat

وه فر كۆه گان خالّ خاله وبقوه

نوماليه گه د به تاله وبقوه

Wefri küwegan xall xallewbüwe

Nûmalliyeged betallewbüwe

وه فه پ فلامه رز، وه به رزی به رزوو

چه ن سه ردار له سام سه يفد¹ مه له رزوو

We ferr fillamerz, we berzî berzû

Çen serdar le sam sefid melerzû

وه قوربان ئه سپه ره شه گه د²

وه قرچه ی داتير بان له شه گه د

We qurbani espe rreşeged

We qirçey datîri bani leşeged

وه قوربان د بام مير ديارى

نالّ نقره ژهن، ميه خ³ له مروارى

We qurbanid bam mîri diyarî

---

1 - seyf شمشير، نى وشه عه ره بيه.

2 - reş رهش، له شيوه زار كه له وړ واته ی چيل چيل سپه و سفیده.

3 - myex ميخ، جوړنگ تيلاس.

Nalli niqrejen, myex le mirwarî

وه گیره نییه، ئسپی بهرگمه

ده ژیر ئسپییه، سیا بهرگمه

We gîre niye ispê begrime

De jêr ispêye siya bergime

وه لای کی بچم، کی نازکیشمه

کی شه‌ریک وه خه‌م، دل‌ه‌ی ریشمه

We lay kî biçim kî nazkîşime

Kî şerîk we xem dilley rîşime

وه ناو ئه‌روا و وه ناو‌زگ چۆلم

سه‌نگین ئه‌رواوه‌یل¹ پشت که‌لکۆلم²

We naw eraw û we nawzig çollim

Sengîm erwaweyli pişti kellkollim

وه به‌رزی بالاد نه‌رگز کوو بکه‌م

له پای نه‌رگزه رۆله‌پۆ بکه‌م

We berzî ballad nergiz kû bikem

Le pay nergize rollerro bikem

وه خاتر خوا هه‌ی دل بووسه‌وه

که‌م بووه‌ره‌م وه مل که‌له‌مه و کووسه‌وه

---

¹ - eraw - کشاوهرز، که‌سه‌ی ک کشتوکال ُ فره‌ی بداشتوو.

² - kerkoî - ناوا‌یی‌گه‌ له ده‌قه‌ر گواو‌ر سه‌ر وه شار گی‌ه‌لان ک هۆز که‌سان نیشته‌جی‌ین.

كووسم خسيده وه كه لوه زهيا¹

وهو ياس² بيدهنگ هزار گه زهيا

We xatiri xwa hey dill bûsewe

Kem buwerm we mil keleme û kûsewe

Kûsim xisîde we kellwezeya

Wew yasi bêdeng hizar gezeya

وه رجه هه رچشتی، نه رگز گول خیزی

ساق سهوز و پهل دیز، خالیگ لی سییا

Wece herçîştê, nergiz gull xêzya

Saq sewz û pel dêz, xallêg lê siya

وهو چل ئه فداله، من نه یرم تاوان

فه لکه بپیه دست یه داوان

We çil evdallan, min neyrim tawan

Fellek birdêye desit ye dawan

وه هار ویه ریا، قالم بپیاوه

گولهی جوانیم یه دار که نیاوه

Wehar wiyerya qallim birryawe

Gulley ciwanîm ye dar kenyawe

---

1 - kelîwez تشکەفت بۆچک؛ ئی جۆر تشکەفتەیلێگ زۆرم شوون و لووتینگن ٠ ئرا

زاوی کەل.

2 - yas زنار، تاش بی پری.

وه هەر جی چیده وه خیر بایده وه

دهس چەپ نه گرید وه رۆ زامه وه

We her cî çîde we xêr baydewe

Desi çep negrîd we rû zamewe

وه هەر جای دچی زۆ گل باره وه

تانچه و قیلاگه م ها وه داره وه

We her cay diçî zû gil barewe

Tançe w qîlagem ha we darewe

وه هەر جای دچی خودا یارت بوو

ئاو ئه و سه رزه مینه سازگارت بوو

We her cay diçî xuda yarit bû

Ew ew serzemîne sazigarit bû

وه ی قهیرانه یل ُ بهرداییه رده وه

په نجه ی رهم وه بان شهنگ ُ زرده وه

Wey qeyraneyli berdayberdewe

Pencey rezm we ban şeng ُ zerdewe

وه یه مه مه نووړ سفی بهرگمه

لاشه م خه ریک چوارچوو ته رممه

We yeme menûrr sifê bergime

Laşem xerîki çwarçû termime

وینه ی بهر هفتاو رۆ له خوهرم کهن

کاکه م به نه پییم، شاروهدهرم که م

Wêney bereftaw rû le xwerim ken

Kekem bene pê m, şar we derim ken

هاتمه ماللهگه د وه سه رکیشیمه و
سفره د بنهوش بۆ، خود له تی نهیمه و

Hatime malleged we serkîşîmewe

Sifred binewş bü, xwed le tê neymew

هامسهران ویلیان ویینهی نه زم سۆر

من مهنه جۆ باز کوونای هیچ مه گیر

Hamseran wêllyan wêney nezmi sür

Mîn mene çü baz, kunay hîç megîr

هاوسام بار کردگه هام وه چۆله وه

ویینهی ئەڤدالان¹ وه که شکۆله وه

Hawsam bar kirdge ham we çollewe

Wêney evdallan we keşkollewe

هۆز سه یادیان دان وهو ته نگیه یا

لهو ته قه ی پانان هه فته ره نگییا

Hozî seyadan dan wew tengeya

---

¹ - evda' دهو ریش.

Lew teqey ban an hefte rengeya

هه ر ئاو ئاود بۆ، ئاود زهروور بۆ

ئاود يه جاي بۆ كيه نيئى كوور بۆ

Her aw awid bü, awid zerûr bü

Awid ye cay bü kyenîyê kûr bü

هه رچئ جهور كيشاي وئينه ي خولامان

دياده ده رانه و ته كانى دامان

Herçê cewr kîşay wêney xullaman

Dyade derane û tekanî daman

هه رچئ ده لاله ت مه يه رم وه دل

دل له پووس خوه ي هه ر ماگه خه جل

Herçê dellallet meyerim we dill

Dill le pûsi xwey her mage xecill

هه رچئ زاماگه م نيشان دام وه كه س

وه ي ده سما ل يه بان ئازايه گه م به س

Herçê zamegem nîşan dam we kes

Wey desmall ye ban azayegem bes

هه رچئ مه گه ردم يانه وه يانه

ده نگ دؤس نييه بيجه بيگانه

Her çê megerdim yane we yane

Deng dos niye bêce bêgane

هه‌رچێ ها دڵد بوواچه¹ په‌ی سه‌نگ
گه‌ها ئه‌و سه‌نگه‌ له‌ تو بایده‌وده‌نگ

Herçê ha dillid biwaçe pey seng
Geha ew senge le tu bayd ewdeng

هه‌ر کوو نشاته‌ بگه‌ری وه‌ نیشان
بنیش وه‌ پیوه‌ وه‌ سیکار کیشان

Her kû nişate, bigrey we nîşan
Binîş we pêwe we sîkar kîşan

هه‌رکس بکه‌یدن مه‌ین و منای من
نه‌ده‌رچۆ له‌ ژێر ده‌ین و گونای من

Herkes bikeydin meyn û minay min
Nederço le jêr deyn û gunay min

هه‌ر کس بکه‌یدن یه‌تیم نه‌وازی
خودا و پیغه‌منبه‌ر له‌ لێ بوون رازی

Her kes bikeydin yetîm newazî
Xuda w pêxember le lê bû razî

هه‌رکس ده‌سمان که‌یدن له‌ گه‌رده‌ن
چمان ته‌واف هه‌فت مه‌ولا که‌رده‌ن

Her kes desiman keydin le garden
Çiman tewafi heft mewla kerden

---

¹ biwaçe - بیژه، بۆشه.

هەر کەس دیوانانەگەیی وەر لە وازییە

جی بەزم و رەزم تیرەنازییە

Her kes dîwaxanegey wer le wazîye

Cî bezm û rezmi tîrenazîye

هەر کەس قەوممە، هەر کە خیشمە

کی شیه‌ریک وە خەم دلەیی ریشمە

Her kes qewmime, her kes xîşime

Kî şyerîk we xem dilley rîşime

هەر کەس نە‌یاشتوو دۆ‌دیگ لە یاران

وہ چە‌وییا نیە‌تێ چۆ‌ سە‌یل واران

Her kes neyaştû dödêg le yaran

We çewêya nyetê çü seyli waran

هەر لە دۆ‌شینگە‌و، هەر لە دۆ‌شینگە‌و

[.....] ها وە کۆ‌ل ئا‌هۆ‌گۆ‌شینگە‌و

یا‌هۆ‌گۆ‌شە‌گان، ناو سینە‌ فراق

دی جە‌ولان¹ نیە‌کە‌ن لە دە‌یشتە‌ی ئە‌راق

ئا‌هۆ‌گۆ‌شە‌گان بە‌ری بە‌ر ماوہ

خوہ‌زگا داشتۆ‌دان، لە روۆ‌ژ داوا

Her we doşêgew, her we doşêgew

[.....] ha we koll ahogoşêgew

Ahogoşegan nawsîne feraq
Dî cewllan nyeken le deyštey eraq
Ahogoşegan berrî berr mawa
Xwezga daştüdan le roji dawa

هەر له کرماشان تا وه کووپه سه ننگ¹

روو په ی عه لیمرای، کووه ساهیب جه ننگ²

Her le kirmaşan ta we kûpeseng

Rû pey elîmiray, kûwe sahêb ceng

هەر له یل له یلدا بۆ، یه تن یه له یل

دهس له یل بگر رۆ که له دجه یل³

Her keyl leylid bü, ye tin û ye leyl

Desi leyl bigir rû ke le diceyl

هەر یه زانسم، رۆژم بۆ وه شهو

شیوهن که فته و دهوور جنازه ی خه سره و

Her ye zanisim, rojim bü we şew

---

kûpeseng - 1

2 - مه بهست سه لیمرای ساهب جه م بۆ وه.

3 - ئی به یته له ناوچه ی کارهژزان و شیران له یوایشه ی ئۆشنه ی:

"هەر له یل له یلدا بۆ، یه تن یه له یل

له یل وه بی خاوه وه ناسه دجه یل"

Şêwen keftewdewr cinaze xesrew

هه م ئاگر كه فته و دهس و داوانم
يه سه كه فتییه شه ته ی¹ باوانم

Hem agir heftew desû dawanim

Yese keftêye şetey bawanim

هه م شیر هه م شمشیر، هه م شمشیر قورۆژ
هه م یاخی دهوڵهت، هه م قاچاخ فرۆش

Hem şêr hem şimşêr, hem şimşêr quroj

Hem yaxî dewllet, hem qaçax firoş

هه م له یل مردگه، هه م له یلی داوان
له یله گه ی کوپم نیشنگه بی سه ره نجامان

Hem leyl mirdige, hem leylî dawan

Leylegey kurrim nîştige bê serencaman

هه مه لۆریان په ی یانه ی ویشان
هه ر من مه نمه په ی ئاهم ئه لکیشان

Heme loryan pey yaney wêşan

Her min menime pey ah ellkîşan

هه ناسه ی سه ردت به ی له سه ر کاوان
گیا سه وز نه که ی په ی به سه زوان

Henasey serdit bey le ser kawan

Giya sewz nekey pey beseziwan

هه‌ناسه‌ی سه‌ردم به‌یده سه‌ر کاوه‌ن

بوهمه‌ی شکایه‌ت وه لای خوداوه‌ن

Henasey serdim beyde ser kawen

Bwemy şikayet we lay xudawen

هه‌ناسه‌ی سه‌ردم وه‌ر کرد وه ریوه

بیلا بسزی ته‌ر و ه‌شک پیوه

Henasey serdim wer kird we rêwe

Bîla bisizê ter û hişk pêwe

هه‌ناسه‌ی سه‌ردم بییه‌م له‌ سینه

بووه‌مه شکایه‌ت رۆ له‌ مه‌دینه

Henasey serdim bêyem le sine

Bwemy şikayet rü le medîne

هه‌ناسه‌ی سه‌ردم بنه‌م له‌ داوان

پییه‌و گل بخوهم تا مه‌رگه‌سامان

Henasey serdim binem le dawan

Pêyew pil bixwem ta mergesaman

هه‌ناسه‌ی سه‌ردم ده‌ره‌تیا له‌ ده‌م

په‌راو سزی‌اگه‌، بیستۆن که‌م که‌م

Henasey serdim derhatya le dem

Perraw sizyage, bêsitün kem kem

هه‌ناسه‌ی سه‌ردم ده‌رهاتیا له ده‌م
سه‌رکه‌ش سه‌زی‌اگه، سه‌راوان¹ که‌م‌که‌م

Henasey serdim derhatya le dem
Serkeş sızıyage, serawan kem kem

هه‌ناسه‌ی سه‌ردم له ده‌رۆن ده‌رهات
وه‌خته ناگر بگری، دکوتی ولات

Henasey serdim le derün derhat
Wexte agir bigrê dikutî willat

هه‌نای ناوه‌گه‌د ده‌ر بکه‌م له دل
ئسای بی‌ل‌وه‌شان بنه‌یده‌م له گل

Henay naweged derbikem le dill
Isay bêll weşan bineydem le gill

هه‌ی داد هه‌ی بی‌داد، دی نه‌ماگه‌ که‌س
ره‌زا و مسته‌فا وینه‌ی شیر^٠ مه‌س

Hey dad hey bêdad, nemage kes
Reza w mistefa wêney şêri mes

هه‌ی داد هه‌ی بی‌داد شیران^٠ داوی
چ ده‌سیگ‌ خسین، داین له سنجاوی

He dad hey bêdad şêrani dawî
Çi desêg xisîn dayn le sincawî

---

¹ serawan - سه‌ره‌یوان؛ ناو که‌ه‌یگه‌ له رۆژه‌ه‌لات گیه‌لان ک ناو سه‌راو موورت له ژێر
ئهو که‌شا ده‌رتی.

هه‌ی داد هه‌ی بی‌داد له ناهمی‌دی

مه‌رگ ها له ناوه‌ی سییه و سفیدی

Hey dad hey bêdad le nahimêdî

Merg ha le nawey siye w sifêdî

هه‌ی داد هه‌ی بی‌داد هۆشم مه‌یهۆشه

کۆره‌ی ئتائەت له لام خامۆشه

Hey dad hey bêdad hoşim meyhoşe

Kürey itaet le lam xamoşe

هه‌ی داد هه‌ی بی‌داد هه‌ی بی‌دادیمه

بار خه‌م له کۆل به‌زم شایمه

Hey dad hey bêdad hey bêdadîme

Bari xem le koll bezmi şadîme

هه‌ی داد هه‌ی بی‌داد هه‌ی زوور هه‌ی سته‌م

زوور له سه‌رپه‌نجه‌ی شیران بۆه که‌م

Hey dad hey bêdad hey zûr hey sitem

Zûr le serpencey şêran büwe kem

هه‌ی دکتەر هاوار لقمان وه‌رین

ده‌یشت ساریژ¹ مه‌که، دهرد ها له دهرقن

Hey diktir hawar liqmani werîn

---

¹ - sarêj مه‌رهه‌م.

Deyşt sarêj meke, derd ha le derûn

هه‌یفه جوانان زۆ گله‌وبه‌رده‌ن

سه‌ر وه ژێر گۆل زۆتر مه‌وه‌رده‌ن

Heyfe ciwanan zü gilew berden

Ser we jêr gill zütir mewerden

هه‌یفه جوانان زۆ مه‌یۆن هه‌لاک

سه‌ر وه بی‌واده نه‌نه‌و رۆ خه‌لات

Heyfe ciwanan zü meyon hellak

Ser we bêwade nenew rü xellat

هه‌ی وه مزگانی قه‌ریبی مه‌رده

خه‌لک له ری خودا وه خاک سپه‌رده

Hey we mizganî qerîbê merde

Xellk le rê xuda we xak siperde

هه‌ی هه‌ی له‌ی چه‌رخ دار فانییه

عزرائیل له به‌شه‌ر ئه‌سه‌بانیه

نه‌ ده‌ربه‌ن پیر، نه‌ جوانیه

Hey hey ley çerxi dari fanîye

Izraîl le beşer esebanîye

Ne derbeni pîr ne ciwanîye

هیچکس نه‌مه‌ن بی‌جگه‌ خوداوه‌ن

مه‌گه‌ر كه‌يخه‌سره‌و¹ له‌ رۆ ده‌ماوه‌ن²

Hîçkes nemen bêcge xudawen

Meger kexesrew le rû demawen

هه‌شته‌تیده‌سه‌ جی هه‌ق‌رده‌لان و روو

هه‌یمان له‌ خا نه‌کردنه‌ په‌ر و پوو

Hîştîdese cî hürdellan û rû

Hêman le xa nekirdine perr û pû

---

¹ - keyxesrew ناو پاشایگ ئێرانی.

² - demawen كۆدیگه له ئێران.

یادگاریاگه د بنه م وه بخچه
 وه هار بایگه وه، گول بکه ی خونچه

Yadigaryaged binem we bixçe

Wehar baygewe, gull bikey xunçe

یاران کهس دییه، کهس نه مەردە بوو
 فه لکه یه بارگه ی زلم نه که رده بوو

Yaran kes dîye, kes nemerde bû

Fellek ye bargey zillm nekerde bû

یاران کی دییه میژا وه مەردەن
 دەس قەلەم زەرپین، قورئان له گەردەن

Yaran kî dîye mêrza we merden

Des qellem zerrîn, quran le gerden

یه بوو زلفده یان بوو شانەده؟
 یان بوو نارنج خەلۆه تخانەده؟!

Ye bû zillfide yan bû şanede

Yan bû narinci xellwetxanede

یه تەخت کییه له وره چقییاگه

ئەو [.....] جاوئى كرىاگە

Ye texti kîye lewre çiqyage

Ewe [.....] ciwaw kiryage

یە تەقەى پانال زەپین سواران

یە جەنگ شپىرە یا سپای خانان

Ye teqey panall zerrîn siwaran

Ye cengi şêre ya sipay xanan

یە تیم وە فداى ئەسر چەود بام

فداى باوگ وەتن دەم خەود بام

Yetîm we fîday esri çewid bam

Fîday bawg wetin demi xewid bam

یە تیم یە سیران بان بەین ئەودەسم

ئۆوہ تییان کەم لە جى گشت کەسم

Yetîm yesîran ban beyn ewdesim

Êwetêyan kem le cî gişt kesim

یە تیم یە سیران کەى مەقنن خوہشى

کونجیگ لە دووزەق مەیەن وە بەشى

Yetîm yesîran key meûnin xweşî

Kuncêg le dozeq meyen we beşê

یە تیم یە سیران کەى مە یۆ خوہشییان

کوتئ یه دۆزه خ مه یۆوه به شییان

Yetîm yesîran key meyo xweşêyan

Kutê ye dozex meyowe beşêyan

یه چ زووریگ بق، بالډ دائه وپشت

قه مه و قه یاره، دهر هاورد له مشت؟!

Ye çî zûrêg bü, ballidda ewpişt

Qeme w qeyare, derhawird le mişt

یه چ ساتیگ بق یه مال دایده و دهر

سفی چادران چو کیشایده و سه ر

Ye çî satêg bü ye mall daydewder

Sifê çadîran çü kîşaydewser

یه چؤن دل نایده یه خاتران ته پ

بقده وه هامراز عه ره وان یه به پ

Ye çûn dill nayde ye xatrani terr

Büde we hamrrazi erewan ye berr

یه چوهده چوهده وه رهنگ نه مایده

چمان باروهنی تا قه یل¹ به ساید

Ye çwede çwede we reng nemayde

Çîman barwenî taqeyl besayde

یه چوهده چوهده وه رهنگ نه مایده

---

¹ - taqeyl ناو گوڤستانینگه له شار گیه لان.

چمان شه و خون¹ له رنوو دایده

Ye çwede çwede we reng nemayde

Çiman şewexwin le rinû dayde

یه چده [....]. نییه دیارد

نییه دیار بالای نازارد

Ye çede [...] niye diyarid

Niye diyari ballay nazarid

یه خۆن کییه به رهیل کردگه رهنگ

هامکوره یلد مه قننه ی دلّیان مه یۆ ته نگ

Ye xûni kîye bergeyl kirdge reng

Hamkurreylid meüniney dillêyan meyo teng

یه خۆن کییه وه شه سده وه

مهر بپنه و نه قوه وه ده سده وه

Ye xûn kîye weşesidewe

Mer birmew neüwe we desidewe

یه خۆن کییه یهیره رشیا یه

یه خۆن [....] بیکه س کوشیا یه

Ye xûni kîye yeyre rişyaye

Ye xûni [...] bêkes kuşyaye

یه خه و ورّیزیه که ی وهخت خاوه

---

¹ - şewexwin شه و نه خه فی .

ئەى خواوه وه تو فره ناباوه

Ye xew wirêzye key wexti xawe

Ey xawe we tu fire nabawe

يه ده‌رگای کييه چمان کليله

نيه‌زام تۆريايه يا گ دلگيره

Ye dergay kîye çiman kilîle

Nyezam toryaye ya gi dillgîre

يه ده‌س کييه، له‌و نيمه‌شه‌وه

هيز من دايه له‌ى شرين‌خه‌وه

Ye desi kîye lew nîmeşewe

Hêzi min daye lew şirîn xewe

يه را ديز هاتى وه‌ى زاريمه‌وه

وه‌ى کووس كه‌فتى دياريمه‌وه

Ye ra dêr hatî wey zarîmewe

Wey kûsi keftê diyarîmewe

يه ره‌نگ بنيايه‌م، يه رزقال دىوم

گشت بار وژده يه بان لىوم

Ye reng bnyayem, ye rizqall dêwim

Gişt bari wijde ye bani lêwim

يه‌سیر¹ فره‌سه، يه‌تيم سه‌د هزار

---

¹ - yesîr - دالگ مردى.

که سیگ نیه سینئ سەدئ یه ی هزار

Yesîr firese, yetîm sed hizar

Kesêg nyesênê sedê yey hizar

یه فره وهخته نییه شنوو¹ دهنگئ

یا مهس بادهس یا گیرۆدهی سهنگئ

Ye fire wexte niye şinûwi dengê

Ya mesi bades ya gîrodey sengê

یه فهلهک نیه گرم، فهلهک به دخووه

ئێقهر بردئییه، یه دماکووه

Ye fellwk nyegrim, fellek bedxuwe

Êqer birdêyw, ye dimakuwe

یه قه ور کیه یه قه وره یل دۆره

یه قه ور [...] له خودا دلگیره

Yr qewri kîye ye qewreyl düre

Ye qewri [...] le xuda dillgîre

یه کی بکه م ناز یه کی بکه م توور

یه حسهین به دتر، یه من چئییه زوور

Ye kî bikem naz, ye kî bikem tûr

Ye hiseyn bedtir ye min çêye zûr

یه کی نوورد کرد، زوانئ برا

---

¹ - şinû شنه، سروه.

بچۆ له گیانی ئاگر وه گړا

یه کی نووړد کرد کووتا مه نزل باد

جۆر باز شهش دانگ گیرودهی چل باد¹

Ye kî nûrrid kird ziwane birra

Biço le giyanê agir we girra

Ye kî nûrrid kird kûta menzill bad

Cor bazi şeşdang gîûdey çill bad

یه گۆشه ی ئه لّهه ی سەرد باره ودهر

تماشای بکهو هم بکیشه و سهر

Yer goşey ellhey serid barewder

Timaşay bikew hem bikîşewser

یه له یل کییه دا له و ودهر وه

بقرشن وه مه جنوون گلّی دهره وه

Ye leyli kîye da lew werewe

Büşin we mecnûn gilê derewe

یه له یل کییه، مه چوو وه باوان

---

¹ - بازئ ک له شوون نه چیر بچوؤد و دهمی ک نه چیره گه ی په نابهر پری دارئنگ بوو، بازیش ههر وه ئه و خیراییه له شوونیا خوهی وئل دکهیده ناو داره گه، جاروبار چلهیل هسک و تیژئنگ همن ک دجنه سینگیانا و له پشتیبانه و دهرچوو، ههر وه ی بوونهوه ئی نووره له ناو ئی فهرهنگه باوه ک ی قرشن: (وه ک باز شهش دانگ گیرودهی چل بای). چون من ئی پرسیاره له فره له وه ساللا چیهیل کردمسه و ئهوانیش ئی جۆر رووداوئنگ وه چهو خوهیان دینه.

وه پاييل په تي وه هه له داوان

Ye leyli kîye, meçû we bawan

We payli petî we helle dawan

يه مال يه منال، کووه خاوه نئ

گل وه بئزه جیر کردگه پاوه نئ

Ye mall ye minall, kûwe xawenê

Gill we bêzencîr kirdge pawenê

يه ميهر يه ته سپئ، يه جينمازد

يه ههوز كه وسهر بخوه ن نمازد

Ye myer ye tespê, ye cînimazid

Ye hewzi kewser bixwen nimazid

يه وانه نييه يه بنه مانه

ئو سهنگ سفیده نيشانه مانه

Ye wane niye ye binemane

Ew seng siêfêde nîşanemane

يه و سه ره ده يله، بگير بگيره

جهنگ جهنگ شیره و نالهي سیتيره

Yew serhedeyle bigîr bigîre

Ceng cengi şêre w nalley sitîre

يه وهر زامه گه د مه له رزياید وه تاو

مناسی وه وئ له نیرینه ی ئاو

Ye wer zameged melerzyayd we taw

Minasî we wê le nêrîney aw

یه وه کوو چگه خان هاکم خوو
ئهول¹ سهردارا ها لئ گفتوگوو

Ye we kû çige xani hakim xû

Ewli serdara ha le giftûgû

یه وه کوو چگنه ئی سهردارانه
ئی سلام سلام سوو ئیوارانه

Ye we kû çigne ey serdarane

Ê sillam sillam sû êwarane

یه وه کوو چیده، مهیل کوو داری؟
ئهی نازاریده وه کی مهسپاری؟!

Ye we kû çîde meyli kû darî

Ey nazarîde we kî mesparî

یه وه کوو چینه؟ نیه سان، کووه سان؟!
کووه که لینهیل² تایفه ی که سان؟³

Ye we kû çêne? niyesan, kwesan?

Kellêneyli tayfey kesan?

یه وه کوو چیه خان خاتر ته پ

---

1 - ewl - وهل، گهرد، له گهل.

2 - kelên - گهوره، مهزن.

3 - kesan - هۆزینگه سهر وه شار گیه لان ك له شاواى كهركۆل گواوهر و ترازگ
نیشته جیین.

هام شه ور مه جلس واليه يل بهر؟!

Ye we kû çêye xani xatir terr

Ham şewri mecllis waliyeyli berr

یه وه کوو چئییه سهر و سینه چاک

له مهرگ بیخه وه، له دژمن بیباک

Ye we kû çêye ser û sine çak

Le merg bêxewer, le dijmin bêbak

یه وه کوو چئییه خان ٠ که مهر زهر

چئییه س وه نه چیر¹ ئاهووان له بهر

Ye we kû çêye xani kemer zerr

Çêyes we neçîr ahowan le berr

یه وه کوو چئییه سهرماله² خالی

چئییه س وه خونسل چوار تیره ی خالی

Ye we kû çêye sermalley xallî

Çêyes we xûnsill çwar tîrey xallî

یه وه کوو چئییه گیف³ گوده رزم

ئرا کول کردگه زوان به رزم

Ye we kû çêye gîvi goderzim

Irra kul kirdge ziwani berzim

---

1 - neçîr - شکار، راو.

2 - sermale - گه وره مال.

3 - gîv - گه وره، گه شوو، مه زن.

یه وه کوو چییه گیڤه گۆده رزم

بهو له بالآ مهوړ، زوان به رزم

Ye we kû çêye gîvi goderzim

Bew le balla mewirr ziwani berzim

یه ی بریځ جوان، وه سن منال بقون

ئه ولاده ی رووسه م، سو ماره ی¹ زال بقون

Yey birrê minall, we sin minall bün

Ewlladey rûsem, somarey zall bün

یه ی که سیځ نییه بارئ هه والئ

له لیم چوود ئه وسه ساتیځ وه سالی

Yay kesêg niye bare hewallê

Le lîm çûd ew ser satêg we sallê

یه ی نه ونه مای که فت ده باخمان

میوه ی نه خواردیم بق وه داخمان

Yey newnemamê, keft de baximan

Bîwey nexwardîm bü we daximan

---

¹ - somare رشتاره، ره گهز، نژاد.

**سەرچاوه و بيوگرافى ياريكاران و نهوانهى ك ئى بهيتهيله ئرام
دوواژه‌وه‌كردنه:**

[1] **ئه‌خته‌ر سه‌ياديان** له ساڵ 1326 هـ. له ناوڤوو گواوڤ له ناو بنه‌ماله‌ى گه‌ورا و زانا پييا بق، ئه‌خته‌رخانم له هوز سه‌ياديان و له ئيئل كه‌لهوڤ گيه‌لانه، به‌رپز ئه‌خته‌ر له سه‌رده‌م منالئ هه‌ر له زيډ خوهى - ئاواى نيان - كلاس يه‌كم و دووم خوه‌نييه و كلاس سئ و چواريش له لاي باوگئ - خودالئخوه‌شبق سه‌يدمه‌مه‌د - دريژه دايه.

[2] **مه‌ريه‌م غولامى** له ساڵ 1337 له گوند نيان سه‌ر وه‌شار گيه‌لان هاتپيه‌سه‌ دنيا، مه‌ريه‌م غولامى له ئيئل كه‌لهوڤه و هيچ خوه‌نده‌وارىگيشئ نيه‌يه.

[3] **مه‌لووس جه‌هانفهره‌د** له ساڵ 1351 هه‌تاوى له ئاواى نيان سه‌ر وه‌شار گيه‌لان هاتپيه‌سه‌ دى و تا وه‌ دووه‌م سه‌ره‌تابى ده‌رس خوه‌ندييه. ئئ به‌رپز هه‌ ئيئل كه‌لهوڤه و سه‌ر وه‌ مه‌زه‌هب شيعه‌س و ئيسه‌يشه‌ نيشته‌جى شار ئارقناواس.

[4] **ياسر سه‌نايئ** له ساڵ 1364 هه‌تاوى له سه‌راو كاره‌زان سه‌ر وه‌شار شيروان ئيلام له ناو بنه‌ماله‌يگ كوردپه‌روه‌ر و شيعه‌مه‌زه‌هب چه‌و وه‌ ژيان رو‌شن كردييه. ئئ به‌رپز هه‌ ئيئل گه‌وره‌ى خزله و وه‌ كوردى خوارين قسه‌ دكه‌ى و خه‌ريك كاركردن له سه‌ر ئه‌ده‌بيات كوردپيه و تا وه‌ ئيسه‌ به‌ره‌مه‌يگئ وه‌ ناو «ديوان وه‌لى مه‌مه‌د ئومئدى» ك تاقيكارى و شيروقه‌كردن هه‌لبه‌سته‌يل ئه‌و هه‌لبه‌سته‌وانه‌سه‌ چاپ كردييه، ئه‌لبه‌ت به‌ره‌مه‌يل تريش

ثامادهی چاپ دڙی. بهرڙ سه نایی تا ليسانس دهرس خوهندييه و ئيسه يشه
ماموستای خوهندنگهس و له شار ئیلام نيشته جييه.

[5] كافييه نه سه دي له سال هه تاوی له ناوای باسكله ی گواور سهر وه
شار گيه لان هاتييه سه دي و خوهنده واريي نيبه. ئی بهرڙه له ئیل كه له وړ و
سهر وه ئايين شيعهس و ئيسه يشه نيشته جي ناوای سه ياديانه.

[6] والييه كه يانی له سال له ناوای سه ياديان گواور سهر وه شار گيه لان
هاتييه سه دي و دي و خوهنده واريي نيبه. ئی بهرڙه له ئیل كه له وړ و سهر وه
ئايين شيعهس و ئيسه يشه نيشته جي ناوای سه ياديانه.

[7] شاهمراد سه ياديان له سال ۱۳۲۰ له ناوای نيان سهر وه شار گيه لان

هاتييه سه دي. بهرڙ سه ياديان له لای مه لا رهزا سادقي له هه ره وه ناوایه
سه واد خوهنين و نقسین فير بوود. ئی بهرڙه سهر وه ئايين ئسلام — شيعهس
و له هوز سه ياديان يه کینگ له هوز هیل خالدی كه له وړه.

Bergi sêyem

Hermanêg le perawêzi jiyana

---

*mûr , çemerî û axemîrrew
le ferhengi kurdewarîya
taybetî nawçeyli (îlam û kirmaşan)*

Kokirdnewe û şîrovekirdin: s.jyar cihanferd